

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 -2025

Zdjęcie: Stefan Kasprzyk

Santok, czerwiec 2021 r.

CZEŚĆ I OGÓLNA	5
1. WSTĘP.....	6
2. ZESPÓŁ DO SPRAW OPRACOWANIA STRATEGII.....	10
3. PLANOWANIE STRATEGICZNE I UWARUNKOWANIA FORMALNE.....	12
4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	20
CZEŚĆ II DIAGNOSTYCZNA	24
1. PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE SANTOK.....	25
2. DEMOGRAFIA.....	26
3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY.....	28
3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE.....	28
3.3 SYSTEM EDUKACJI.....	33
4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA.....	41
5. INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA.....	44
6. KULTURA, REKREACJA, SPORT.....	46
7. OPIEKA ZDROWOTNA.....	55
8. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	59
9. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	63
9.1. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI.....	63
9.2. POMOC SPOŁECZNA.....	67
9.3. ŚWIADCZENIA RODZINNE.....	77
9.4. ZASOBY INSTYTUCJONALNE WZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	82
10. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO.....	83
10.1. WSPIERANIE RODZINY.....	84
10.2. PROBLEM BEZDOMNOŚCI.....	89
10.3. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	91
10.4. ZDROWIE PSYCHICZNE.....	98
10.5. PROBLEM UZALEŻNIEŃ.....	104
10.6. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE.....	111
10.7. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SENIORÓW.....	115
10.8. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU. EKONOMIA SPOŁECZNA.....	121
10.9. PROBLEM UBÓSTWA.....	125
10.10. PRZESTĘPCZOŚĆ.....	131
10.11. REWITALIZACJA.....	134
CZEŚĆ III STRATEGICZNA	136

1. ANALIZA SWOT	137
2. PROGNOZA ZMIAN.....	141
3. EWALUACJA I MONITORING	142
CZĘŚĆ IV STRATEGICZNA	144
1. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII.....	145
2. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	145
3. CEL GŁÓWNY I CELE STRATEGICZNE.....	146
4. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	153
5. RAMY FINANSOWANIA.....	154
6. OCENA RYZYKA.....	157
CZĘŚĆ V.....	158
1. PODSUMOWANIE.....	159
3. SPIS TABEL.....	163
4. SPIS WYKRESÓW	164
5. SPIS ZDJĘĆ.....	165
6. SPIS RYSUNKÓW.....	165

Wykaz skrótów:

CRiK – Centrum Kultury i Rekreacji w Santoku (dawniej GOK - Gminny Ośrodek Kultury w Santoku)

CIS - Centrum Integracji Społecznej

GP – Gminne Przedszkole

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

GKRPA – Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku

GSRPS - Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – Jednostki Samorządu Terytorialnego

KBPN – Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

KGW – Koło Gospodyń Wiejskich

KP – Komenda Policji

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

OZPS – Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Gorzowie Wlkp.

PZC - Parafialny Zespół Caritas w Wawrowie

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku

UG – Urząd Gminy w Santoku

ZI - Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Santoku

CZEŚĆ I OGÓLNA

CZEŚĆ WSTĘPNA ZAWIERA ELEMENTARNE INFORMACJE DOTYCZĄCE ZASAD KONSTRUOWANIA DOKUMENTU. PRZEDSTAWIONE W NIEJ ZOSTAŁY ASPEKTY PRAWNE, BĘDĄCE PODSTAWĄ DZIAŁANIA SAMORZĄDU LOKALNEGO, NA KTÓRYCH OPIERA SIĘ LOKALNA POLITYKA SPOŁECZNA ORAZ JEGO UWARUNKOWANIA FORMALNE.

1. WSTĘP

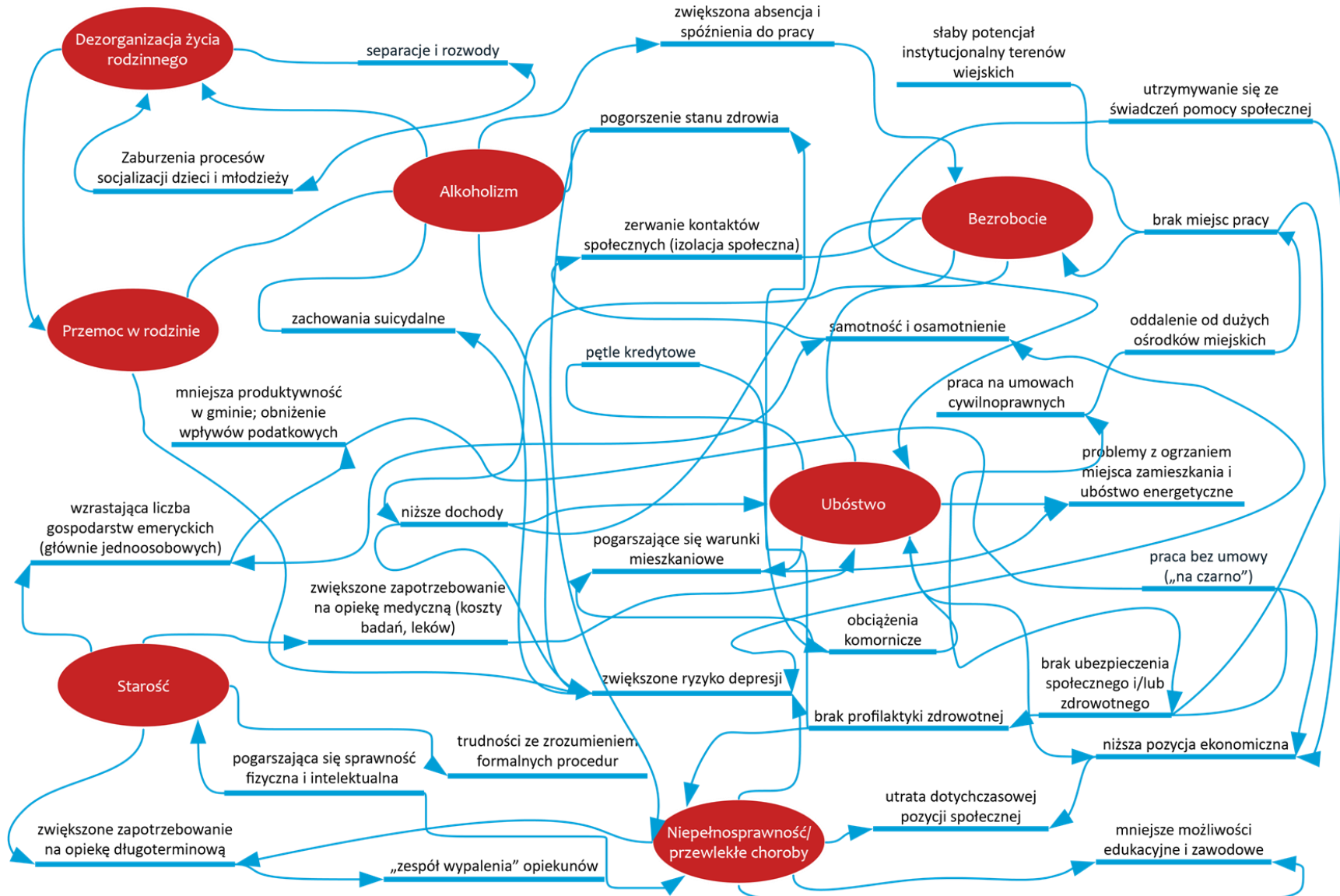
Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 -2025 jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy Santok. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji, zakładając myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego celu działań. W obszarze rozwiązywania problemów społecznych jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej. W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i konsultacji społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy.

Planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

1. Wspieranie rodziny
2. Problem bezdomności
3. Wsparcie osób niepełnosprawnych
4. Zdrowie psychiczne
5. Problem uzależnień
6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
7. Aktywność i integracja seniorów
8. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób. Ekonomia społeczna
9. Wsparcie osób z problemem ubóstwa
10. Przestępczość
11. Rewitalizacja społeczna

Rysunek nr 1. „Pajęczyna problemów” – sieć współzależności między problemami społecznymi”

Źródło: Materiały szkoleniowe STRATEGOR, Fundacja Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2020.

Pracując nad Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025 i badając problemy społeczne, których doznają osoby mieszkające na terenie Gminy Santok, za podstawową zasadę przyjęto sieciowy charakter tych problemów, wyrażający się w tym, że poszczególne, jednostkowe problemy w praktyce splatają się zawsze w złożoną sieć współzależności przyczynowo skutkowych tzw. „pajęczynę problemów”. W taką pajęczynę może wpaść każdy człowiek nawet, jeśli dotychczas funkcjonował zupełnie prawidłowo. „Pajęczyna problemów” ma tę cechę, że bardzo trudno z niej wyjść skupiając się na rozwiązywaniu tylko pojedynczego problemu. Rysunek powyżej przedstawia sieć współzależności między problemami społecznymi mieszkańców gminy.

Prawidłowa konstrukcja strategii rozwiązywania problemów społecznych, jako długoterminowego dokumentu planistycznego opiera się na trzech zasadniczych częściach, tj. (1) diagnostycznej, (2) strategicznej i (3) programowej.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera informacje o gminie oraz diagnozę problemów społecznych. Diagnoza jest przeprowadzona po to, aby zgromadzić, uzupełnić, pogłębić oraz zweryfikować posiadaną wiedzę na temat danej gminy lub powiatu. Celem diagnozowania jest wskazanie mocnych stron, zasobów (ludzkich, organizacyjnych, infrastrukturalnych, finansowych itd.) oraz szanse rozwojowe danej jednostki samorządu terytorialnego, przedstawienie działań naprawczych i korygujących istniejących braków, niedostatków oraz problemów społecznych. W tak rozumianym kształcie diagnoza stanowi podstawę oraz wstęp do analizy strategicznej.

Część strategiczna porządkuje informacje o danej gminie, które udało się zgromadzić na etapie diagnozy. Dokonuje się ich selekcji oraz wartościowania, przeprowadza się szczegółową analizę, wskazującą na sytuację danej jednostki, – czyli opracowuje się analizę strategiczną. Jest to proces, który łączy etap diagnozy z częścią projekcyjną strategii. Cele strategiczne i wynikające z nich cele operacyjne (szczegółowe) oraz działania muszą wywodzić się z określonych, występujących na danym obszarze problemów, które należy rozwiązać.

Część programowa obejmuje cele strategiczne i operacyjne, które stanowią podstawę do opracowania konkretnych działań lub zadań, czyli konkretnych przedsięwzięć, które planuje się zrealizować. Na tym etapie należy opracować propozycje zadań, inicjatyw, projektów, które mogą przyczynić się do osiągnięcia założonych celów. Nieodłącznym elementem części programowej jest budżet i analiza wskaźnikowa do zaplanowanych zadań i programów.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 – 2025 składa się z V części: wstępu, części diagnostycznej, części strategicznej, części programowej oraz podsumowania. Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz jego uwarunkowania formalne.

Część diagnostyczna przedstawia fundamentalne dziedziny polityki społecznej na terenie Gminy Santok, w tym demografię, gospodarkę i finanse, rynek pracy, system edukacji, infrastrukturę mieszkalną i komunikacyjną, życie kulturalne, sportowe i rekreacyjne, opiekę zdrowotną, bezpieczeństwo publiczne, współpracę z organizacjami pozarządowymi, pomoc społeczną oraz świadczenia rodzinne. W tej części przedstawiono także dziedziny planowania strategicznego, w tym wspieranie rodziny, problem bezdomności, wsparcie osób niepełnosprawnych, zdrowie psychiczne, profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, aktywność i integrację seniorów, problem ubóstwa, przestępczość oraz rewitalizację społeczną.

Część strategiczna przedstawia identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), prognozę zmian oraz monitoring i ewaluację strategii.

Część programowa przedstawia zakładane rezultaty realizacji strategii, system jej wdrażania oraz przedstawiono cele, misję i wizję rozwiązywania problemów społecznych oraz ramy finansowe i ocenę ryzyka.

Ostatnia część Strategii zawiera podsumowanie, bibliografię oraz spis tabel, wykresów, zdjęć i rysunków.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. W dużej mierze odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

Partycypacja społeczna to aktywne uczestnictwo obywateli w podejmowaniu decyzji, które mają bezpośredni związek z funkcjonowaniem społeczności, których są członkami. W głównej mierze jest to ich czynny udział w procesach zainicjowania oraz spełniania funkcji zgodnie z przeznaczeniem grup obywatelskich i pozarządowych organizacji¹. Ze względu na typ relacji wyróżniamy dwa rodzaje partycypacji: wspólnotową zwaną horyzontalną oraz obywatelską określaną również, jako wertykalną. Pierwsza obejmuje współdziałanie różniących się między sobą grup społecznych dotyczące jednego wspólnego przedsięwzięcia. Druga zaś oparta jest na włączeniu obywateli w działania, których inicjatorami są władze publiczne. Działania te obejmują: aktywność publiczną wychodzącą ze strony obywateli (petycje, skargi, edukacja publiczna),

¹Olejniczak P., *Partycypacja społeczna jako podstawa społeczeństwa obywatelskiego*, Prace Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości 2015, nr 31., s. 112-113.

włączenie do uczestnictwa członków społeczeństwa (np. referendum, konsultacje społeczne), udział w wyborze przedstawicieli władzy, obligatoryjne postawy wynikające z przepisów prawa².

Partycypacja społeczna charakteryzuje się trzema rodzajami relacji:

1. informowanie obywateli o podjętych decyzjach, które bezpośrednio ich dotyczą,
2. konsultowanie - przedstawiciele władz przedstawiają swoje projekty bądź postulaty i oczekują na opinie mieszkańców,
3. współdecydowanie – obywatele nie tylko oceniają pomysły władz lokalnych, ale również biorą czynny udział w rozwiązywaniu lokalnych problemów³.

Celem przedstawianego dokumentu jest określenie problemów społecznych występujących w gminie Santok, a także wskazanie sposobów ich rozwiązania. Podstawowe czynniki warunkujące znaczenie Strategii w procesie planowania i zarządzania strategicznego to:

1. zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, ideą partnerstwa i zasadą good governance (dobre zarządzanie),
2. uspołecznienie procesu planowania strategicznego poprzez zapewnienie aktywnego udziału mieszkańców w opracowaniu strategii,
3. zgodność z metodyką SMART, tj. strategia musi być konkretna (specific), mierzalna (measurable), uzgodniona (agreed), wykonalna (realistic) oraz określona w czasie (timely-defined),
4. charakter progresywny i dynamiczny strategii, która powinna być aktualizowana w zależności od zmieniającego się otoczenia społeczno-gospodarczego,
5. spójność z dokumentami wyższej rangi odnoszącymi się do polityki społecznej na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym oraz gminnym,
6. przyjęcie optymalnego horyzontu czasowego pozwalającego na osiągnięcie założonych celów.

2. ZESPÓŁ DO SPRAW OPRACOWANIA STRATEGII

Zarządzeniem Nr 5/2020 Wójta Gminy Santok z dnia 20 stycznia 2020 r. w sprawie powołania Zespołu Roboczego do spraw opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów

²Olejniczak P., *Partycypacja społeczna jako podstawa...* op. cit., s.112.

³Pawlewicz K., Pawlewicz A., *Rola partycypacji społecznej na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Ekonomia i organizacja Gospodarki Żywnościowej 2010, nr 83, s. 76-77.

Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025 powołano Zespół, w którego skład weszły następujące osoby:

1. Damian Kochmański – Zastępca Wójta Gminy Santok – koordynator Zespołu Roboczego,
2. Anita Łukowiak – Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku – przewodniczący Zespołu Roboczego,
3. Kamila Branicka – Aspirant pracy socjalnej w Ośrodku w Pomocy Społecznej w Santoku – członek Zespołu Roboczego,
4. Anna Siwak – Asystent rodziny w Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku – członek Zespołu Roboczego,
5. Mariusz Śpiewanek – Przewodniczący Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku – członek Zespołu Roboczego,
6. Dagmara Kowalicka – Szymczak – Kierownik Centrum Usług Wspólnych w Santoku - członek Zespołu Roboczego,
7. Krzysztofa Sikorska – Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego w Santoku – członek Zespołu Roboczego.

Do zadań Zespołu należało przede wszystkim przygotowanie projektu dokumentu Strategii, a w szczególności:

1. skoordynowanie działań w zakresie zachowania spójności wskaźników w relacji z programami operacyjnymi i dokumentami branżowymi,
2. bieżąca współpraca z koordynatorami programów operacyjnych gminy Santok i dokumentów branżowych,
3. zidentyfikowanie i wykorzystywanie istniejących instrumentów realizacji strategii oraz uzupełnienie ich celem zapewnienia osiągnięcia jej celów,
4. prowadzenie ewaluacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021–2025,
5. opracowywanie raportu ewaluacyjnego Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025 i przedstawienie go Radzie Gminy Santok w roku 2026,
6. inspirowanie do prowadzenia innowacyjnych i pilotażowych projektów, które umożliwią testowanie nowatorskich rozwiązań,
7. Zapewnienie różnych działań edukacyjnych dla osób zaangażowanych w realizację strategii.

3. PLANOWANIE STRATEGICZNE I UWARUNKOWANIA FORMALNE

Obowiązek opracowania *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025* wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla Gminy Santok jest Strategia - Program Rozwoju Gminy Santok na lata 2015 - 2023 (Uchwała Nr XV/111/15 Rady Gmina Santok z dnia 17 grudnia 2015 roku w sprawie przyjęcia „Strategii – Programu Rozwoju Gminy Santok na lata 2015-2023”). Strategia ta jest jednym z najważniejszych dokumentów, będących drogowskazem dla podejmowania decyzji dotyczących rozwoju Gminy Santok. Jest dokumentem definiującym najważniejsze przedsięwzięcia społeczne, gospodarcze i środowiskowe, w tym zawiera kierunki alokacji zasobów, które w możliwie najlepszy sposób powinny przyczynić się do realizacji pożądanej wizji rozwoju Gminy Santok. *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025* jest, zatem dokumentem o charakterze polityki, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

W procesie tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych diagnoza jest konieczną i niezbędną podstawą do wyznaczania celów oraz sformułowania skutecznych i długofalowych działań strategicznych służących rozwiązywaniu istotnych problemów społecznych występujących w danej gminie. Diagnoza oznacza rozpoznanie, a na potrzeby strategii jest przeprowadzana po to, aby zgromadzić, uzupełnić, pogłębić oraz zweryfikować posiadaną wiedzę na temat gminy. Powinna, zatem mieć charakter zarówno pozytywny tzn. wskazywać na mocne strony, zasoby oraz szanse rozwojowe danej jednostki samorządu terytorialnego, jak i negatywny tzn. przedstawiać działania naprawcze i korygujące istniejących braków, niedostatków oraz problemów społecznych. W tak rozumianym kształcie diagnoza stanowi podstawę oraz wstęp do analizy strategicznej.

Aby dokument był rzetelny i trafny, diagnoza sporządzona na potrzeby Strategii powinna być:

1. całościowa - co oznacza, że analizie poddajemy problemy społeczne jawne i ukryte, problemy stare oraz nowe związane z postępem społecznym (np. problem dopalaczy, cyberprzemocy czy e-papierosów). Diagnoza nie może ograniczać się jedynie do katalogu przyczyn przyznawania pomocy zawartych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, ale wykroczać również poza obszary wyznaczone ustawą,
2. praktyczna - będąca podstawą do wskazania sposobów zaspokojenia potrzeb społecznych oraz rozwiązania istniejących problemów społecznych. W takim rozumieniu diagnoza służy prowadzeniu efektywnej i aktywnej polityki społecznej,
3. dynamiczna - obejmująca obserwację i analizę problemów społecznych w przyjętym przedziale czasowym na tyle dużym, aby można było prześledzić pojawiające się prawidłowości,
4. terytorialna - wskazująca na zróżnicowanie przestrzenne zidentyfikowanych problemów społecznych wewnątrz gminy i przedstawiająca je na tle otoczenia oraz zjawisk społecznych występujących poza jednostką samorządu terytorialnego tj. sąsiednich gmin, powiatów, województwa, regionu, kraju,
5. prognostyczna - mająca na celu określenie zmian w zakresie priorytetowych problemów społecznych występujących w danej społeczności lokalnej. Jest to obligatoryjna cecha diagnozy strategicznej wynikająca z art. 16b ustawy o pomocy społecznej w myśl, której strategia powinna zawierać „prognozę zmian w zakresie objętym strategią”,
6. elastyczna - systematycznie weryfikowana oraz aktualizowana po to, aby dostosować dokument do zmieniających się warunków,
7. partycypacyjna - tworzona przy współudziale członków danej społeczności lokalnej⁴.

Kluczowe jest wskazanie przyczyn, skutków oraz powiązań przyczynowo skutkowych pomiędzy poszczególnymi problemami. Wybierając metody i techniki badawcze zastosowano zasadę triangulacji metodologicznej polegającą na wyborze i korzystaniu z różnorodnych narzędzi badawczych po to, aby na dany problem społeczny spojrzeć wieloaspektowo i wielowymiarowo, poznać jego specyfikę oraz zachodzące pomiędzy problemami zależności, a także podnieść rzetelność badań oraz trafność wyciąganych wniosków. Podstawową i niezbędną metodą identyfikacji i charakterystyki problemów społecznych, wejściem w teren i wstępem do zastosowania innych metod i narzędzi badawczych jest analiza desk research. Metoda ta polega na zgromadzeniu, uporządkowaniu, wstępnej analizie i klasyfikacji danych urzędowych oraz danych

⁴Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych – podręcznik metodyczny, Fundacja Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2020, s. 88.

dostępnych w obiegu publicznym pod kątem ich przydatności w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wzajemnej weryfikacji oraz przetwarzania z wykorzystaniem wybranych metod statystycznych. Źródła informacji, wykorzystywane do opracowania kompleksowej diagnozy społecznej były różnorodne i aktualne oraz nie ograniczały się jedynie do danych statystycznych. W przygotowaniu diagnozy opierano się na formularzu Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, zamieszczonym w systemie informacyjnym Centralnej Aplikacji Statystycznej, który jest zarówno narzędziem diagnostycznym, jak i jednym z najważniejszych zbiorów obejmujący dane społeczno-demograficzne, dane dotyczące infrastruktury społecznej, dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej i wsparcia w tym dane dotyczące udzielonych świadczeń pieniężnych, kosztów pomocy społecznej, dane dotyczące odmów pomocy i wsparcia, dane z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, pozwalające ocenić potencjał sektora polityki społecznej⁵. Przy opracowywaniu diagnozy korzystano również z:

1. pozostałych danych statystycznych pomocy społecznej zawartych w Centralnej Aplikacji Statystycznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, m.in. danych dot. funduszu alimentacyjnego, świadczeń rodzinnych, czy pracy socjalnej,
2. dokumentów Gminy Santok,
3. strategii rozwoju i rozwiązywania problemów społecznych na poziomie powiatu i województwa,
4. badań i analiz Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej,
5. statystyk GUS,
6. statystyk policyjnych,
7. statystyk oświatowych,
8. danych z Systemu Analiz Samorządowych,
9. danych Narodowego Spisu Powszechnego,
10. danych Narodowego Funduszu Zdrowia,
11. map Potrzeb Zdrowotnych,
12. wyników cyklicznego badania np. Diagnoza Społeczna. Warunki i jakość życia Polaków,
13. statystyk europejskich (Eurostat),
14. raportów i publikacji Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Pacjenta,
15. sprawozdań, raportów, publikacji Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii,

⁵Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych – podręcznik...op.cit.,s. 91.

oraz raportów, analiz, opracowań dotyczących zjawisk i problemów społecznych zamieszczonych na stronach Ministerstwa Zdrowia, czy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Przy tworzeniu oraz realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych miały wpływ także inne akty prawne:

1. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2133 z późn. zm.),
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (t.j. Dz.U. z 1997 r. poz. 483 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876),
4. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn.zm.),
5. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426),
6. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685 z późn. zm.),
7. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),
9. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.),
11. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.),
12. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085)
13. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057),
14. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 38 z późn. zm.),
15. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 35 z późn. zm.),
16. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472 z późn. zm.),

17. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1666 z późn. zm.),
18. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.),
19. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
20. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 z późn. zm.),
21. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1350 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 252 z późn. zm.),
23. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),
24. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm.),
25. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 351),
26. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 869),
27. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
28. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
29. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 z późn. zm.),
30. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
31. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
32. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327 z późn. zm.),
33. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 818 z późn. zm.),

34. uchwała nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego Gmin w zakresie dożywiania "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014 – 2020,
35. uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023,
36. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348 z późn. zm.),
37. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329)
38. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 924 z późn. zm.),
39. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1061),
40. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 833 z późn. zm.),
41. ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r., poz.1705 z późn. zm.),
42. ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 z późn. zm.),
43. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 249 z późn. zm.),
44. ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.),
45. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372).

Przy tworzeniu strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Santok wybrano Metodę Aktywnego Planowania Strategii (MAPS), jako najbardziej odpowiednią dla efektywnego i wielokierunkowego przygotowania kierunków polityki społecznej. Metoda MAPS przewiduje analizę problemów, analizę celów, przegląd planowania strategii czy harmonogram działań i poprzedzone są analizą SWOT tj. oceną mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

Proces konstruowania głównych kierunków polityki społecznej przebiegał według 4 etapów:

1. analiza problemów, której celem było zidentyfikowanie głównych grup problemów i kwestii społecznych w gminie w oparciu o wyniki diagnozy oraz dostępne analizy dotyczące poszczególnych działów polityki społecznej i uporządkowanie ich w związku przyczynowo–skutkowe,

2. analiza głównych celów, które umożliwiły wskazanie i identyfikację strategicznych celów i ich wzajemnej zależności. Celowi głównemu strategii przypisano cele strategiczne oraz kierunki działań przedsięwzięcia, wskazano tzw. przedsięwzięcia, które stanowią podstawę do projektowania projektów socjalnych oraz programów szczegółowych,
3. określenie wskaźników realizacji, które umożliwiły wskazanie stopnia realizacji założonych celów w poszczególnych dziedzinach polityki społecznej w horyzoncie czasowym do 2025 r.,
4. określenie ram finansowych, które określają limit środków, które gmina zamierza przeznaczyć na realizację; zastrzega się możliwość dokonywania korekt ram finansowych ze względu na dostępności środków finansowych własnych oraz zewnętrznych ze względu na fakt, iż określone ramy finansowe opierają się wyłącznie na prognozie finansowej, która może ulec zmianie.

Monitoring i ewaluacja stopnia realizacji zakładanych celów będzie dokonywana nie rzadziej niż raz w roku. Ze względu na fakt, że strategia będzie obowiązywała od 2021 roku pierwsza cenzura ewaluacyjna zostanie dokonana w roku 2022. Wychodząc naprzeciw problemom, władze samorządowe realizujące zadania własne wynikające z wielu ustaw i rozporządzeń, przeprowadziły proces planowania społecznego: od inwentaryzacji zjawisk i problemów społecznych poprzez ich diagnozę do strategii rozwiązywania problemów społecznych, która stanowi wyznacznik i podstawę do dalszego planowania społecznego w postaci gminnych programów i projektów z zakresu polityki społecznej.

Naczelną przesłanką przygotowania przedstawianej strategii była koncepcja zrównoważonego rozwoju społecznego i aktywnej polityki społecznej. Ta pierwsza nakazuje brać pod uwagę w trakcie planowania społecznego wszystkie obszary polityki społecznej. Natomiast aktywna polityka społeczna oznacza opracowanie i wdrażanie wygenerowanych w procesie planowania społecznego aktywnych form oddziaływania na zidentyfikowane grupy problemowe.

Uwarunkowania prawne jedynie w części formułują zakres niniejszego dokumentu Strategii, który jest dostosowany do potrzeb mieszkańców. Przy jego opracowaniu ważnym elementem jest diagnoza występujących zagrożeń oraz zaplanowanie działań, które przyczynią się do prawidłowego funkcjonowania osób mieszkających na terenie Gminy Santok. Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu wykorzystano następujące metody pozyskiwania danych:

1. Desk Research – jest metodą badawczą sprowadzającą się do analizy zapisów dostępnych źródeł danych, obejmującej w szczególności ich kompilację, wzajemną weryfikację i przetwarzanie. Analiza taka stanowi podstawę do wypracowania wniosków na temat badanego problemu. Przy sporządzaniu diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej

wykorzystano dane przede wszystkim Urzędu Gminy Santok, Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku oraz Głównego Urzędu Statystycznego,

2. Spotkania konsultacyjne - podczas pierwszego spotkania koordynator Zespołu Roboczego wraz członkami Zespołu Roboczego zapoznali się z harmonogramem prac nad strategią. Została przeprowadzona również dyskusja na temat obszarów problemowych w Gminie Santok. Na kolejnym spotkaniu o charakterze warsztatowym omawiano cel główny strategii oraz opracowywano cele strategiczne, operacyjne, a także kierunki działań,
3. Konsultacje społeczne - będące procesem dialogu pomiędzy przedstawicielami władz (każdego szczebla - od lokalnych po centralne) a mieszkańcami, mające na celu zebranie głosów mieszkańców i w oparciu o nie podjęcie przez władze optymalnych decyzji w sprawach publicznych. Konsultacje społeczne Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025 zostały przeprowadzone w formie elektronicznej. Mieszkańcy oraz organizacje pozarządowe mogli wnieść uwagi za pośrednictwem opracowanego formularza,
4. Badanie ankietowe – są metodą badań społecznych, w której do zbierania informacji od respondentów wykorzystuje się wystandaryzowany kwestionariusz ankiety. Badania opinii publicznej oparte o kwestionariusz ankietowy, w którym mieszkańcy Gminy Santok pytani byli m.in. o warunki życia i dotyczące ich problemy społeczne. Badania ankietowe były anonimowe i zostały przeprowadzone w październiku 2020 r. Uczestniczyło w nich 121 mieszkańców. Ankietowani stanowili próbę reprezentatywną mieszkańców Gminy Santok o różnym przedziale wiekowym, w każdej formie aktywności oraz na różnych poziomach wykształcenia. Dzięki tak dobranej grupie respondentów został uzyskany pogląd na aktualne problemy społeczne istniejące w gminie, z jakimi borykają się mieszkańcy wszystkich grup społecznych. Badania ankietowe posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Santok na lata 2021-2025 jest zgodna z poniżej wymienionymi dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim i międzynarodowym oraz krajowym, wojewódzkim, powiatowym i lokalnym. Programy operacyjne i strategiczne długo i średniookresowe na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej.

1. Poziom europejski i międzynarodowy

- a) „Europa 2020” jest nową strategią gospodarczą Unii Europejskiej zastępującą Strategię Lizbońską,
- b) Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych,
- c) Traktat Akcesyjny,
- d) Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej:
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006,
 - Rozporządzenie (UE) nr1303/2013 z dnia 17grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006,
 - Rozporządzenie (UE) nr1304/2013 z dnia 17grudnia 2013r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006.

2. Poziom krajowy

- a) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030,
- b) Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (SRKL),
- c) Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”,
- d) Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 (MPiPS),
- e) Krajowy Program Reform (KPR),

- f) Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- g) Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (FEAD),
- h) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku),
- i) EFS+ (Europejski Fundusz Społeczny) na lata 2021-2027.

Inne działania i programy rządowe:

- Wsparcie dla bezrobotnych najbardziej oddalonych od rynku pracy (MRiPS),
- Wsparcie rodzin z dziećmi oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (MRiPS),
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych (MRiPS),
- Zmiana zasad podlegania ubezpieczeniu społecznemu wobec niektórych rodzajów wykonywania pracy (MRiPS),
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych (MRiPS),
- Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego młodzieży (MRiPS/OHP),
- Wspieranie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej poprzez zapewnienie funkcji socjalnej szkoły (MEN),
- Wsparcie dla opiekunów osób niepełnosprawnych (MRiPS),
- Rozwój sektora ekonomii społecznej (MRiPS),
- Zmiany w systemie pomocy społecznej (MRiPS),
- Pomoc państwa w zakresie dożywiania Posiłki w Szkole i w domu (MRiPS),
- Program rządowy Rodzina 500+,
- Program „Za życiem”,
- Program "Dobry start".

2. Poziom wojewódzki

- a) Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030,
- b) Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2021 – 2030.

3. Poziom powiatowy

- a) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Gorzowskiego,
- b) Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych i Wspierania Osób Niepełnosprawnych dla Powiatu Gorzowskiego na lata 2016-2026.

4. Poziom lokalny

- a) Raport o stanie gminy za rok 2019,
- b) Program Rewitalizacji Gminy Santok na lata 2017-2023,
- c) Program Rozwoju Gminy Santok na lata 2015-2023,
- d) Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025,
- e) Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023,
- f) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2021,
- g) Gminny Program Przeciwdziałaniu Narkomanii na rok 2021,
- h) Wieloletni Program Współpracy Gminy Santok z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2020-2023.

Uchwały Rady Gminy Santok

- a) Uchwała Nr VII/73/2019w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania pomocy w ramach wieloletniego rządowego programu Posiłki w szkole i w domu na lata 2019-2023,
- b) Uchwała Nr XXIII/222/2020 z dnia 31 sierpnia 2020 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych lub w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi,
- c) Uchwała Nr XXV/227/2020 dnia 10 listopada 2020 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania na terenie Gminy Santok,
- d) Uchwała Nr XXVI/241/2020 Rady Gminy Santok z dnia 25 listopada 2020 w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Senioralnej Gminy Santok na lata 2021-2025,
- e) Uchwała Nr XXVI/242/2020 Rady Gminy Santok z dnia 25 listopada 2020 zmieniająca Uchwałę nr XVI/146/2019 Rady Gminy Santok z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania,
- f) Uchwała Nr XXVII/247/2020 Rady Gminy Santok z dnia 16 grudnia 2020 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Santok na lata 2021 – 2023,

- g) Uchwała Nr XXVII/248/2020 Rady Gminy Santok z dnia 16 grudnia 2020 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Santok na lata 2021- 2025,
- h) Uchwała Nr XXVIII/267/2020 Rady Gminy Santok z dnia 30 grudnia 2020 w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok,
- i) Uchwała Nr XXVIII/268/2020 Rady Gminy Santok z dnia 30 grudnia 2020 w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Santok na 2021 rok,
- j) Uchwała Nr XXIX/280/2021 Rady Gminy Santok z dnia 3 lutego 2021 r. w przedmiocie zmiany Uchwały nr XXVIII/205/16 Rady Gminy Santok z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Santok,
- k) Uchwała NR XXX/288/2021 Rady Gminy Santok z dnia 10 marca 2021r. w sprawie utworzenia placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie pracy podwórkowej.

Zarządzenia Wójta

- a) Zarządzenie 5/2020 w sprawie powołania Zespołu Roboczego do spraw opracowania Gminnej Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025,
- b) Zarządzenie XIV/2021 w sprawie powołania Lokalnego zespołu koordynującego realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022,
- c) Zarządzenie XXVI/2021 w sprawie powołania Lokalnego zespołu koordynującego realizację Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025.

CZEŚĆ II DIAGNOSTYCZNA

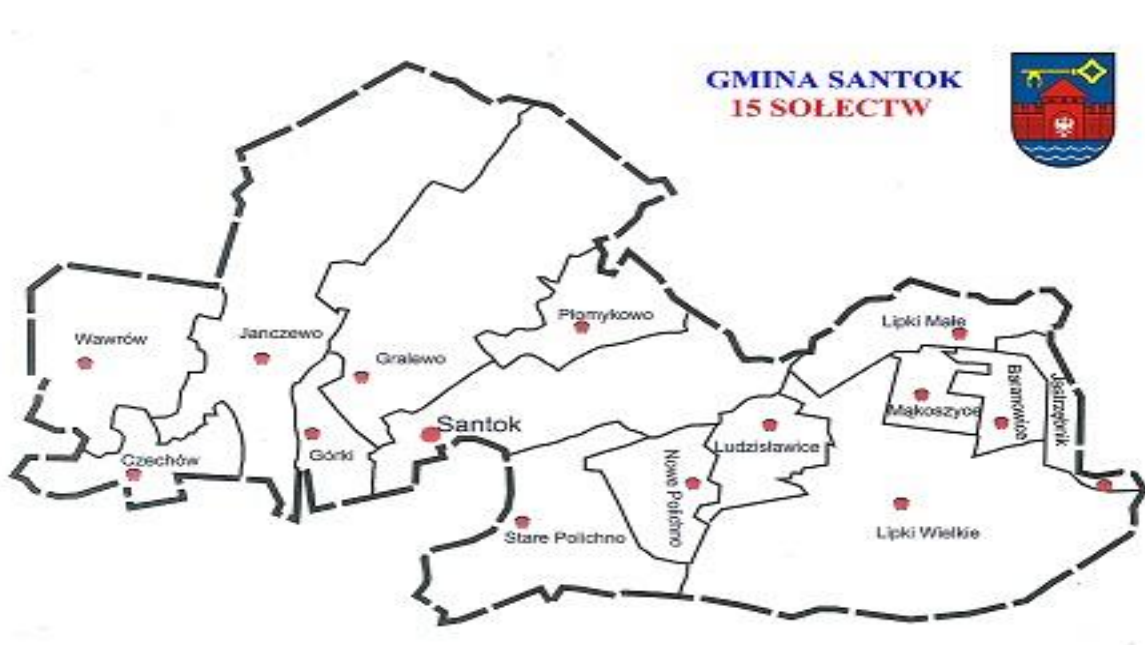
ZAWIERA INFORMACJE O GMINIE SANTOK
ORAZ DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO.

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE SANTOK

Gmina Santok jest gminą wiejską, położoną w północnej części województwa lubuskiego, na wschód od Gorzowa Wlkp., wzdłuż dwóch rzek: Warty oraz Noteci. Gmina graniczy z następującymi gminami: Kłodawa, Deszczno, Skwierzyna, Drezdhenko, Zwierzyn, Strzelce Krajeńskie. Północna granica przebiega w części przy drodze relacji Gorzów Wlkp. - Wałcz, wschodnia przebiega lasem wzdłuż rzeki Santocznej do granicy lasu, skąd kieruje się w kierunku zachodnim do miejscowości Płomykowo. Od tego miejsca biegnie w kierunku rzeki Noteci, Notecią do miejscowości Lipki Małe i dalej do Jastrzębnika. Południowa granica przebiega północnym skrajem Puszczy Noteckiej w pobliżu Jezierc, Dobrojewa i Gościnowa. Od miejscowości Borek zachodnia granica opiera się na rzece Warcie, a od Santoku do Czechowa Warta tworzy dalszy odcinek południowej granicy gminy.

Gmina Santok złożona jest z 15 sołectw: Baranowice, Czechów, Górki, Gralewo, Janczewo, Jastrzębnik, Lipki Małe, Lipki Wielkie, Ludziszawice, Mąkoszyce, Nowe Polichno, Płomykowo, Santok, Stare Polichno i Wawrów. Siedzibą gminy jest Santok.

Rysunek nr 2. Gmina Santok - sołectwa.

źródło: <http://www.santok.pl>

2. DEMOGRAFIA

Na podstawie danych uzyskanych w styczniu 2021 r. z Urzędu Stanu Cywilnego w Santoku wynika, iż Gmina Santok w 2020 roku liczyła 8716 mieszkańców, z czego 4374 stanowiły kobiety (50,18%) a 4342 mężczyźni (49,82%).

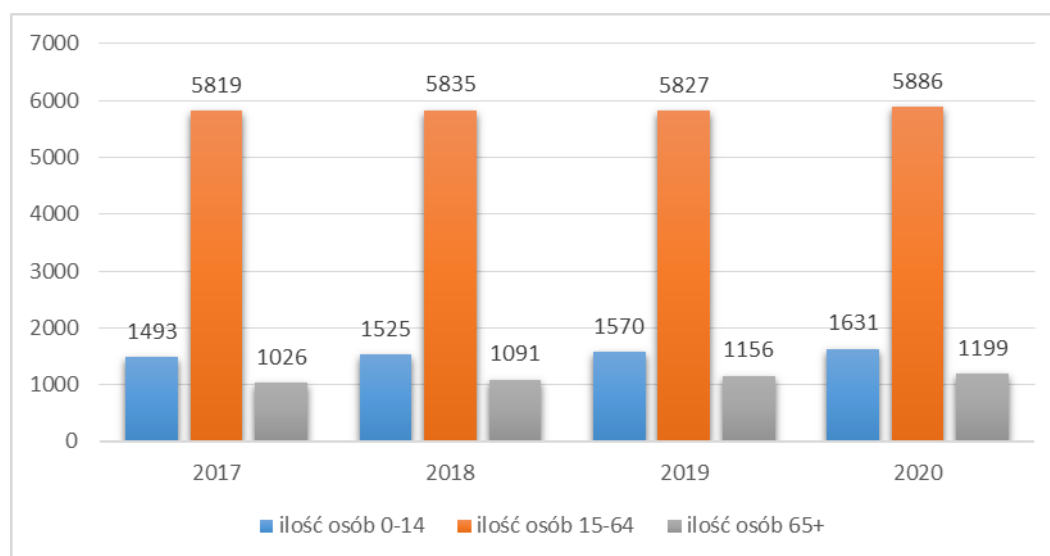
Tabela nr 1. Liczba ludności Gminy Santok wg płci w latach 2017-2020.

Rok	Liczba ogółem	Liczba kobiet (%)	Liczba mężczyzn (%)
2017	8382	4186 (49,94%)	4196 (50,06%)
2018	8486	4231 (49,86%)	4255 (50,14%)
2019	8636	4321 (50,03%)	4315 (49,97%)
2020	8716	4374 (50,18%)	4342 (49,82%)

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Współczynnik feminizacji dla Gminy Santok wynosi, 100 co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 100 kobiet. Wskaźnik ten jest nieco niższy w porównaniu do wskaźnika feminizacji w powiecie gorzowskim, gdzie wynosi on 102 oraz w porównaniu do województwa lubuskiego, który jest na poziomie 106.

Wykres nr 1. Wykaz ilościowy osób zameldowanych na pobyt stały na terenie Gminy Santok.

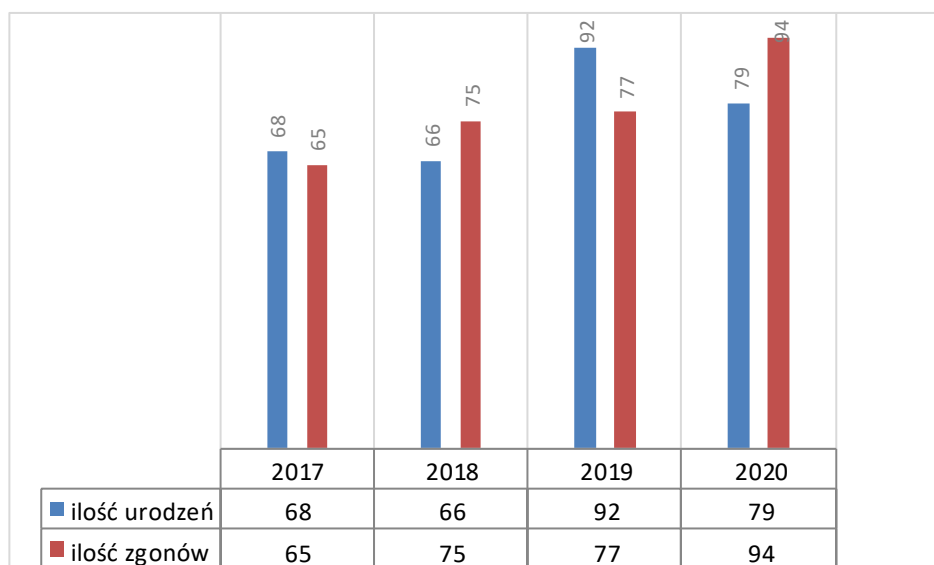

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

W strukturze mieszkańców według grup ekonomicznych na przełomie lat 2017 - 2020 nastąpiły zmiany:

- zwiększyła się liczba osób w wieku 0-14 czyli mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym tj. z 1493 w 2017 r. do 1631 w 2020 r.,
- wzrosła liczba osób w wieku 16-64 tj. z 5819 w 2017 r. do 5886 w 2020 r.,
- ilość osób w wieku, 65+ czyli mieszkańców w wieku poprodukcyjnym odnotowała także wzrost z 1026 osób w 2017 r. do 1199 w 2020 r.

Wykres nr 2. Przyrost naturalny dla Gminy Santok w latach 2017-2020.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Współczynnik obciążenia demograficznego to stosunek liczby dzieci (0-14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób w wieku 15-64 lata. Dla polityki społecznej niemniej ważnym wskaźnikiem do ogółu populacji jest jej aktualna, jak i prognozowana struktura wiekowa. Wskaźnikiem dodatkowo obrazującym dynamikę zmian w strukturze demograficznej jest wskaźnik przyrostu naturalnego. Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w Gminie Santok w roku 2017 przyjmuje wartość dodatnią i wynosi +3, rok 2018 ma wartość ujemną z wynikiem -9, w roku 2019 ilość urodzeń w porównaniu do ilości zgonów wyniosła +15, za rok 2020 współczynnik obciążenia demograficznego przyjmuje wynik ujemny i wynosi -15.

Tabela nr 2. Liczba zameldowanych/wymeldowanych mieszkańców Gminy Santok.

Rok	Liczba zameldowań na pobyt stały	Liczba wymeldowani z pobytu stałego	Saldo migracji
2017	340	253	87
2018	374	261	113
2019	425	323	102
2020	459	296	163

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Saldo migracji z każdym rokiem wskazuje tendencje wzrostową. Najwyższy wskaźnik, czyli liczba zameldowań do liczby wymeldowani, został zanotowany w 2020 r. gdzie wynosił on +163. Dodatni wynik ma związek z suburbanizacją, która jest połączona z nieodzownym rozwojem infrastruktury tj. zabudowa mieszkaniowa, połączenia komunikacyjne itp. na obszarach podmiejskich oraz tworzeniu się tzw. sypialni. Gmina Santok jest jedną z najliczniej zaludnionych gmin prezentuje to poniższy wykres:

Tabela nr 3. Ludność w poszczególnych gminach w roku 2019.

	Gmina						
	Bogdaniec	Deszczno	Kłodawa	Lubiszyn	Santok	Stare Kurowo	Zwierzyn
Liczba mieszkańców	7104	9942	8677	6878	8716	4062	4318

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W Gminie Santok w roku 2019 rejestrze REGON zarejestrowane były 982 podmioty gospodarki narodowej, z czego 827 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 123 nowe podmioty, a 47 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009- 2017 najwięcej, bo 123 podmioty zarejestrowano w roku 2019, a najmniej - 69 w roku 2015. W tym samym okresie najwięcej 85 podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2014 roku, najmniej, bo 47 podmiotów

wyrejestrowano natomiast w 2019 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Santok najczęściej – 49 jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej - 946 jest mikroprzedsiębiorstw zatrudniających od 0 do 9 pracowników - 3,0% (29) podmiotów, jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 29,9% (294) podmiotów, a 67,1% (659) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest, jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Santok najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (22.2%) oraz budownictwo (20.2%)⁶.

Władze gminy zabiegają o nowych podatników, czyli mieszkańców i przedsiębiorców, ponieważ ich obecność przyczynia się do zwiększenia dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego. Przyciągnięcie przedsiębiorstw na teren danej gminy i zachęcenie ich do prowadzenia tam działalności gospodarczej znajduje odzwierciedlenie nie tylko we wzroście dochodów własnych gminy przez zwiększenie jej wpływów z podatku od nieruchomości i z udziałów w PIT i CIT, ale również może przyczynić się do powstania nowych miejsc pracy i zmniejszenia się liczby osób bezrobotnych na obszarze tej jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z Ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego na dochody własne gminy składają się:

1. wpływy z podatków od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportowych, dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych,
 - 1a. wpływy z dodatkowego zobowiązania podatkowego związanego z unikaniem opodatkowania w podatkach określonych w pkt 1 lit. a-d,
2. wpływy z opłat: skarbowej, targowej, miejscowej, uzdrowiskowej i od posiadania psów, reklamowej, eksploatacyjnej – w części określonej w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2020 r. poz. 1064 i 1339), innych stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów,
3. dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych,
4. dochody z majątku gminy,
5. spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy,
6. dochody z kar pieniężnych i grzywnien określonych w odrębnych przepisach,

⁶<https://www.polskawliczbach.pl/gminaSantok#rejestr-regon> [data dostępu: 01.02.2021 r.].

7. 5,0 % dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
8. odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
9. odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy,
10. odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
11. dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego,
12. inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów⁷.

Oprócz wskazanych powyżej źródeł dochodów własnych gminy na ogół jej budżetu składają się także dotacje, subwencje ogólne oraz część oświatowa subwencji ogólnej, z kolei na wydatki Gminy Santok składają się wydatki na bieżące wynagrodzenia, wydatki bieżące, wydatki majątkowe inwestycyjne i wydatki majątkowe. Dochodami mogą być również środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, środki z budżetu Unii Europejskiej.

Całość dochodów ogółem w Gminie Santok za rok 2019 ukształtowała się na poziomie 45.662.494,37 zł, a z kolei całość wydatków 47.124.961,70 zł. W 2020 r. dochody ogółem wyniosły 49.992.328,94 zł, zaś wydatki ogółem 47.044.270,35 zł.

Tabela nr 4. Dochody i wydatki Gminy Santok w latach 2019-2020

Rok	Dochody ogółem w zł	Wydatków ogółem w zł
2019	45.662.494,37	47.124.961,70
2020	49.992.328,94	47.044.270,35

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

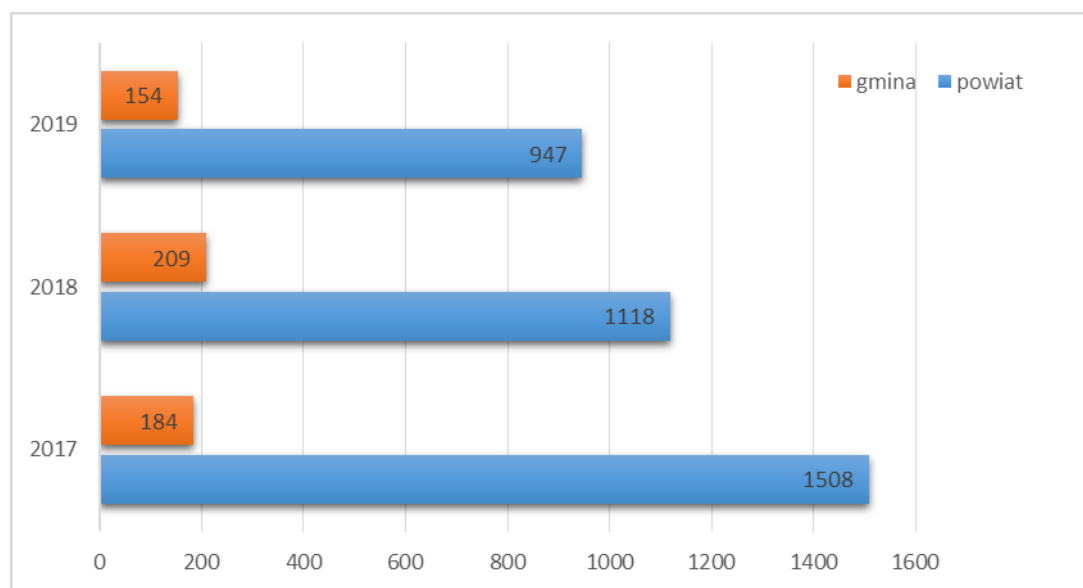
3.2. RYNEK PRACY

W Gminie Santok w roku 2019 na 1000 mieszkańców pracowało 176 osób. 41,7% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 58,3% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Santok wynosiło w 2020 roku 6,2% (8,7% wśród kobiet i 4,0% wśród mężczyzn). W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Santok wynosiło 4.730,58 PLN, co odpowiada 91,30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych

⁷Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 38 z późn. zm.) art. 4

zawodowo mieszkańców Gminy Santok 280 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 149 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak, więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -131. 23,8% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Santok pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 42,2% w przemyśle i budownictwie, a 17,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)⁸.

Wykres nr 3. Bezrobotni z terenu Gminy Santok i powiatu gorzowskiego zarejestrowani.

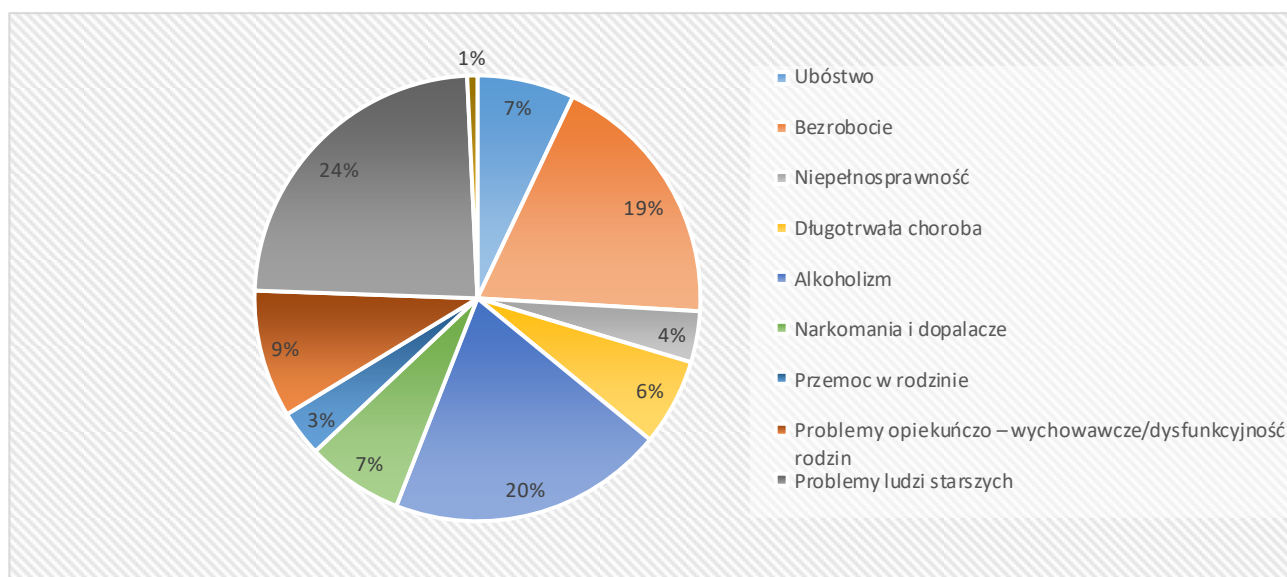
Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Analizując powyższe dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Gorzowie Wlkp., można zaobserwować ogólny spadek liczby osób zarejestrowanych, jako osoby bezrobotne na przestrzeni ostatnich lat. W roku 2019 w Gminie Santok liczba osób bezrobotnych ukształtowała się na poziomie 154 osób, zaś w powiecie gorzowskim były to 947 osoby. Na dzień opracowywania Strategii brak jest danych za 2020 r.

Ankietowanym mieszkańcom Gminy Santok zadano pytanie: *Jakie według Pani/Pana są główne problemy społeczne mieszkańców Gminy Santok?*. Wśród głównych problemów społecznych wskazali na problemy osób starszych (24%), alkoholizm (20%) oraz bezrobocie (19%).

⁸https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Santok [data dostępu: 01.02.2021 r.].

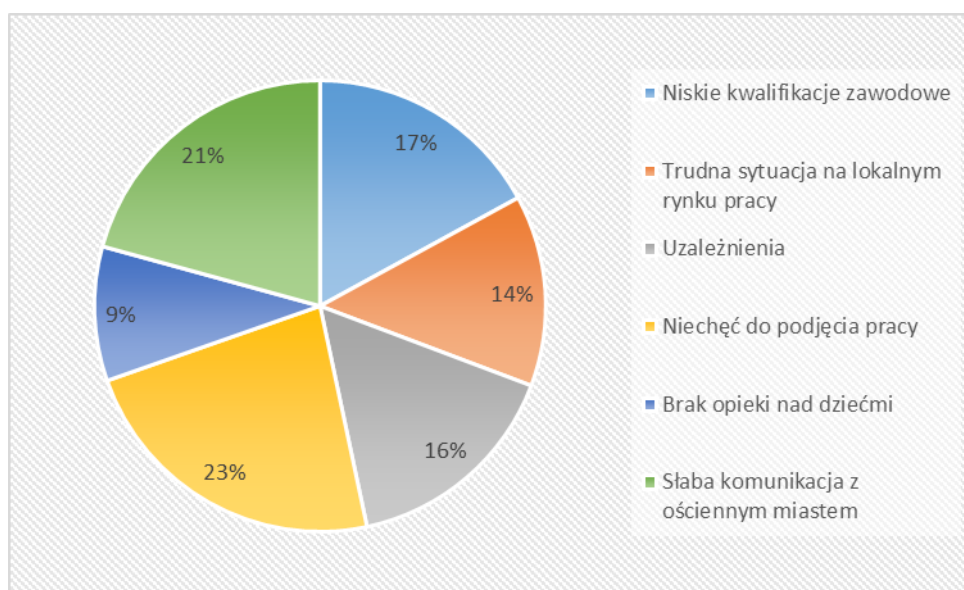
Wykres nr 4. Główne problemy społeczne wg mieszkańców Gminy Santok.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Ankietowanym zadano także pytanie: *Jakie według Pani/Pana są główne powody bezrobocia na terenie Gminy Santok?*. Badani, jako główne powody bezrobocia wskazali, niechęć do podjęcia pracy (23%), słabą komunikację z ościennym miastem (21%) oraz niskie kwalifikacje (17%).

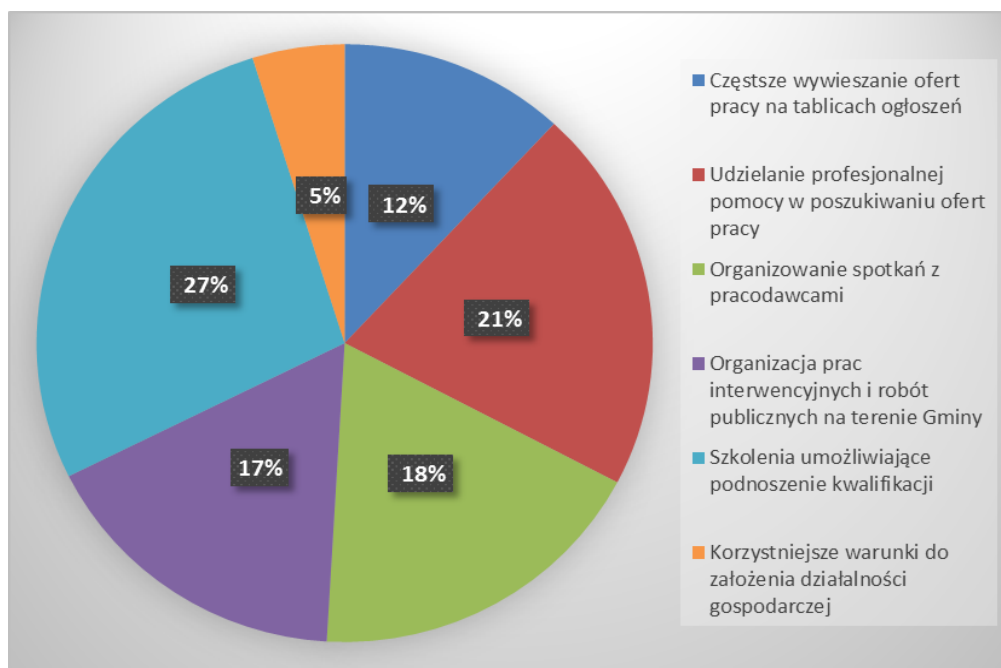
Wykres nr 5. Główne powody bezrobocia na terenie Gminy Santok wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Ankietowanym zadano kolejne pytanie związane z zagadnieniem bezrobocia: *Jakie działania Pani/Pana zdaniem należałoby podjąć w celu przeciwdziałania bezrobociu oraz poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych tym zjawiskiem?*. Badani, jako najważniejsze wskazali na potrzebę szkoleń umożliwiających podnoszenie kwalifikacji (27%), udzielanie profesjonalnej pomocy w poszukiwaniu ofert pracy (21%) oraz organizowanie spotkań z pracodawcami (18%).

Wykres nr 6. Działania, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania bezrobociu wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

3.3 SYSTEM EDUKACJI

Termin edukacja obejmuje całość procesów i działań zmierzających do wychowania osoby. Na działania i procesy składa się socjalizacja, kształcenie, nauczanie, uczenie się. Jest to nabywanie cech, umiejętności potrzebnych do życia w społeczeństwie oraz stymulowanie rozwoju osoby z odnajdywaniem własnych możliwości i własnej tożsamości⁹.

W 2017 r. z inicjatywy minister edukacji narodowej została wprowadzana reforma oświaty, której głównym celem było lepsze przygotowanie uczniów kończących cały cykl kształcenia do potrzeb rozwoju indywidualnego oraz potrzeb nowoczesnego rynku pracy, do czego potrzebny jest solidny fundament wykształcenia ogólnego. Kluczowymi elementami reformy były:

⁹ Rogalska E., *Edukacja jako podstawowe pojęcie i kategoria pedagogiczna*, <http://www publikacje.edu.pl/pdf/11874.pdf> [data dostępu: 29.01.2021 r.].

- zmiana struktury systemu oświaty polegająca na wprowadzeniu długiej 8-klasowej szkoły podstawowej oraz 4-letniego liceum ogólnokształcącego i 5-letniego technikum;
- obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego dla 6-latków, w trakcie, którego dziecko uczy się podstawowych umiejętności, a jego nauka, podobnie jak nauka w szkole jest objęta subwencją oświatową z budżetu państwa;
- zapewnienie darmowych podręczników;
- wzmocnienie kształcenia ogólnego i zawodowego w szkołach średnich poprzez wydłużenie o rok cyklu kształcenia;
- Wprowadzenie 3-letniego kształcenia branżowego (1 kwalifikacja w danym zawodzie) z możliwością nabywania dalszych kwalifikacji i przygotowania do matury w 2-letniej szkole branżowej II stopnia;
- upowszechnienie kształcenia dualnego realizowanego we współpracy z przedsiębiorcami;
- zwiększenie udziału pracodawców we współfinansowaniu kształcenia zawodowego poprzez utworzenie Funduszu Rozwoju Edukacji Zawodowej¹⁰.

Gmina Santok jest organem na terenie, którego funkcjonują 3 przedszkola i 4 szkoły podstawowe. Na terenie Gminy Santok znajduje się także Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy z siedzibą w Lipkach Wielkich, którego organem prowadzącym jest Powiat Gorzowski. Od roku szkolnego 2018/2019 na terenie gminy Santok działa prywatny Klub Malucha "Tuptuś" z siedzibą w Wawrowie, zapewniający opiekę dla dzieci do 3 lat. Młodzież, która ukończyła edukację w szkołach podstawowych może kontynuować naukę w szkołach ponadpodstawowych poza gminą, m.in. w Gorzowie Wlkp., Skwierzynie czy Drezdenku.

Tabela nr 5. Placówki oświatowe na terenie Gminy Santok.

Lp.	Nazwa placówki	Adres placówki	Granice obwodu szkół od dnia 1 września 2019 r.
Szkoły Podstawowe			
1.	Szkoła Podstawowa w Lipkach Wielkich	Lipki Wielkie ul. Nowa 16 66-431 Santok	Lipki Wielkie, Lipki Małe, Mąkoszyce, Ludziszawice, Jastrzębnik, Baranowice, Nowe Polichno
2.	Szkoła Podstawowa w Santoku im. gen. prof. Elżbiety Zawackiej	Santok, ul. Gralewska 9 66-431 Santok	Santok, Gralewo, Stare Polichno, Płomykowo, Czechów
3.	Szkoła Podstawowa w Wawrowie	Wawrów 47B 66-400 Gorzów Wlkp.	Wawrów
4.	Szkoła Podstawowa w Janczewie	Janczewo ul. Gorzowska 28	Janczewo, Górki

¹⁰ Dorczak R., *Wokół reformy edukacji z 2017 roku krytyczna analiza dyskursu*, Uniwersytet Jagielloński, Wydanie I, Kraków 2019, s. 29-32.

		66-431 Santok	
Gminne Przedszkola			
1.	Gminne Przedszkole w Lipkach Wielkich	Lipki Wielkie ul. Szosowa 90 66-431 Santok	Lipki Wielkie, Lipki Małe, Mąkoszyce, Ludziszawice, Jastrzębnik, Baranowice, Nowe Polichno
2.	Gminne Przedszkole „Mali Kasztelanie” w Santoku	Santok ul. Gorzowska 19 66-431 Santok	Santok, Gralewo, Stare Polichno, Płomykowo, Czechów
3.	Gminne Przedszkole w Wawrowie	Wawrów 46 66-400 Gorzów Wlkp.	Wawrów

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Gmina Santok realizuje obowiązek dowozu uczniów do szkół, który wynika wprost z art. 39 ustawy Prawo oświatowe. Obejmuje on zarówno uczniów pełnosprawnych, jak i niepełnosprawnych, z tą różnicą, że dla uczniów pełnosprawnych ustalono maksymalne odległości od miejsca zamieszkania do szkoły, powyżej których należy zapewnić dowóz do szkoły. Dla uczniów klas: I-IV odległość przekracza 3 km, a dla klas V-VIII - 4 km. W przypadku uczniów niepełnosprawnych nie ma limitowania kilometrów, o ile rodzic zwróci się z wnioskiem o zorganizowanie dowozu, gmina ma ten dowóz zapewnić.

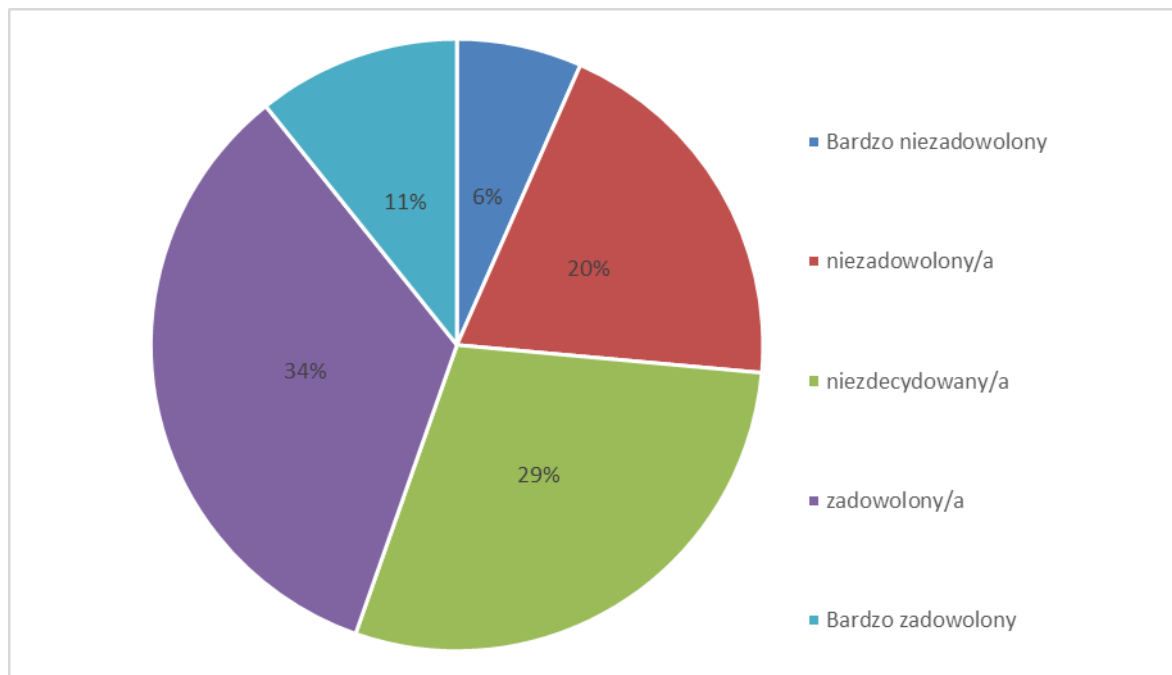
Tabela nr 6. Koszty dowozu uczniów do szkół i przedszkoli z terenu Gminy Santok.

Wyszczególnienie	Koszt dowozu uczniów do szkół i przedszkoli		
	2017	2018	2019
Rok			
Kwota (zł)	378.860,99	396.635,67	472.603,51

Źródło: Opracowanie Urząd Gminy w Santoku.

Ankietowanym mieszkańcom Gminy Santok zadano pytanie dot. dostępności do przedszkoli na terenie Gminy Santok. 34% Badanych wskazało, jako zadowalającą, 29% badanych była niezdecydowana, kolejne 20% badanych jest niezadowolonych z dostępności do przedszkoli.

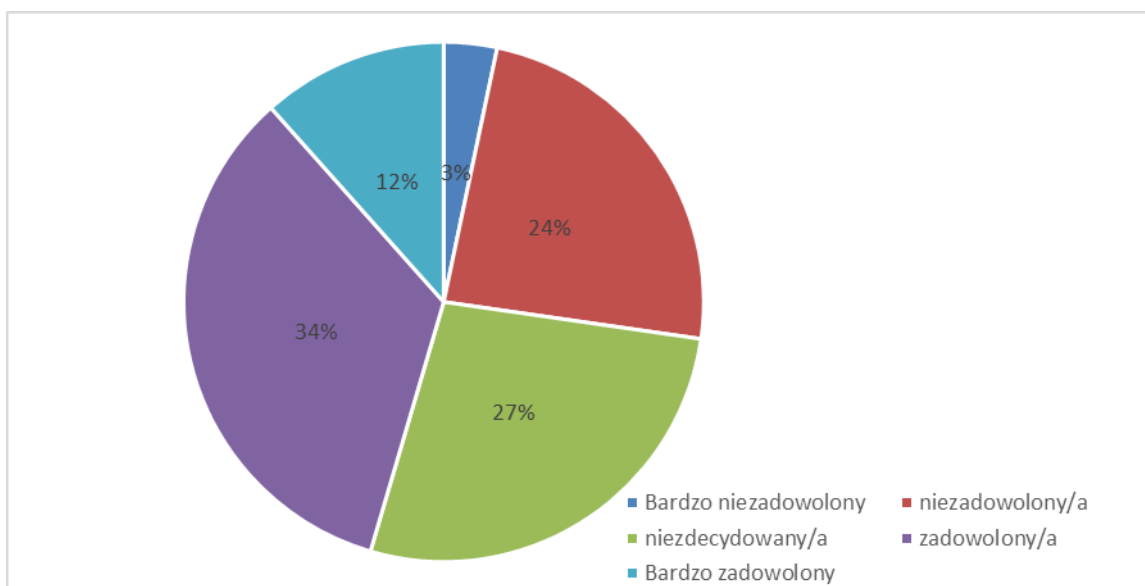
Wykres nr 7. Dostępność do przedszkoli na terenie Gminy Santok wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Respondenci zapytani o to, *W jakim stopniu jest Pani/Pan zadowolony z następujących warunków życia w Gminie Santok?*. Jakość oferty edukacyjnej pozytywnie ocenili ofertę edukacyjną szkół w gminie (46%). Niezdecydowanych, co, do jakości oferty edukacyjnej jest 27%, a niezadowolonych jest 24% badanych. Dane pozyskane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym pozwoliły poznać opinie mieszkańców na temat oferty edukacyjnej.

Wykres nr 8. Oferta edukacyjna na terenie Gminy Santok wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Tabela nr 7. Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych i przedszkoli

Placówka	Ilość uczniów 2017/18	Ilość uczniów 2018/19	Ilość uczniów 2019/20	Ilość uczniów 2020/21
Szkoła Podstawowa w Janczewie Oddział Przedszkolny	94/24	113/22	129	133
Szkoła Podstawowa w Wawrowie Oddział Przedszkolny	118	135	161	181
Przedszkole Gminne w Wawrowie	100	101	108	93
Szkoła Podstawowa w Santoku	248	254	218	212
Gminne Przedszkole w Santoku Oddział w Gralewie	90	90	128	129
Szkoła Podstawowa w Lipkach Wielkich	189	176	155	170
Gminne Przedszkole w Lipkach Wielkich	75	65	68	58

Źródło: Opracowanie Urząd Gminy w Santoku.

Tabela nr 8. Zatrudnienie nauczycieli w placówkach oświaty w roku szkolnym.

Rok szkolny	2019/2020	2020/2021
Szkoły podstawowe		
Janczewo	21	21
Santok	30	29
Lipki Wielkie	22	25
Wawrów	27	29
Gminne przedszkola		
Santok	12	10
Lipki Wielkie	5	5
Wawrów	8	8

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Placówki oświatowe zobowiązane są do realizacji działań profilaktycznych. Poniżej przedstawione zostały przykładowe działania realizowane na przełomie roku szkolnego 2019/2020 oraz 2020/2021:

Tabela nr 9. Przykładowe działania profilaktyczne realizowane w placówkach oświaty

	Szkoły podstawowe			
	Janczewo	Santok	Lipki Wielkie	Wawrów
2019/2020	1. „Mówię Nie – wszystkiemu, co złe” - przedstawienie dla kl. I-IV 2. Spotkanie z przedstawicielem Miejskiej Policji zorganizowane dla kl. VI-VII na temat „Cyberprzemocy” 3. Test wiedzy o Bezpieczeństwie w ramach programu prewencyjnego LUPO dla kl. V-VI 4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie 5. Jak radzić sobie ze stresem przed egzaminem? 6. Narkotyki- czy to dotyczy mojego dziecka?	1. Program profilaktyczny "Szkoła bez słodyczy" 2. Program ekologiczny - koncert "Z drzewem w tle" i sesja ekologiczna w Technikum Leśnym w Staroście 3. Warsztaty dla kl. IV-VIII z zakresu profilaktyki uzależnień 4. Profilaktyka w zakresie tematyki związanej z nauczaniem zdalnym i COVID-19; higiena korzystania z technologii komunikacyjnej i informacyjnej; wspieranie uczniów i rodziców w trakcie nauki zdalnej.	1. Program Erasmus 2. Profilaktyka zagrożeń 3. Minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych (rewalidacja, terapia pedagogiczna, logopedyczna)	1. Profilaktyka uzależnień oraz zapobieganie agresji wśród rówieśników 2. Zbiórka na rzecz pomocy humanitarnej dla Przedszkola św. Franciszka z Asyżu w Karama 3. Sprzątanie cmentarza świętokrzyskiego w Gorzowie Wlkp. 4. Zbiórka na rzecz stowarzyszenia dzieci niepełnosprawnych Witnickie Płomyczki 5. Zbieranie żywności dla szpitala zakaźnego w Gorzowie Wlkp. (COVID-19).
2020/2021	1. Działania w zakresie przeciwdziałania agresji, przemocy psychicznej, zachowań dyskryminacyjnych i cyberprzemocy 2. Wyposażenie uczniów, rodziców i			

	nauczycieli w wiedzę o uzależnieniach i możliwości szukania pomocy			
Przedszkola				
		Santok	Lipki Wielkie	Wawrów
2019/2020	x	<p>1. Program profilaktyczno-wychowawczy.</p> <p>2. Uczymy dzieci programować</p> <p>3. Czytanie na drugie śniadanie (CPCD)</p>	<p>1.Zaj.art. z Lubuskim Centrum Edukacji Artystycznej i Koncertowej</p> <p>2. Spotkania teatralne z Teatrem Gorzów i „Teatrem w podróży”</p> <p>3. Działania i imprezy związane z Nadleśn. Karwin, min. między przedszkolny „Dzień Muchomora”</p>	<p>1. Program M. Kwaśniewskiej i W. Żaby- Żabińskiej „Nasze przedszkole”</p> <p>2. Program autorski M. Rybczyńskiej „Bajki terapeutyczne”</p> <p>3. Program M. Plaskot i A. Staszewskiej-Mieszek „Kocham przedszkole”</p>
2020/2021	x	<p>1. Międzynarodowy Projekt Czytelniczy „Magiczna moc bajek”2.</p> <p>Ogólnopolski program „Kubusiowi przyjaciele natury”</p> <p>3. Ogólnopolski program „Piękna nasza Polska cała”</p> <p>4. Projekt ogólnopolski „Mały Miś w świecie wielkiej literatury”</p> <p>Ponadto funkcjonuje zespół ds. profilaktyki. W ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej odbywały się zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia rewalid., zajęcia logoped., zajęcia z dzieckiem zdolnym.</p>	<p>01.09.2020R. działania zgodne z Planem Wychowawczym Przedszkola i Planem Rady Rodziców (wewnętrznie) oraz działania przy współpracy z Nadleśnictwem Karwin(zewnętrznie)</p> <p>Realizowane były Programy profilaktyczne są zgodne z podstawą programową wych. przedszkolnego (ujęte w Planie Wychowania Przedszkolnego), m.in. kształtowanie umiejętności społecznych dzieci: porozumiewanie się z dorosłymi i dziećmi, zgodne funkcj. w zabawie i w sytuacjach zadaniowych, kształtowanie czynności samoobsługowych, nawyków hig. i kultur.</p>	<p>1. Program M. Kwaśniewskiej i W. Żaby- Żabińskiej „Nasze przedszkole”,</p> <p>2. Program autorski M. Rybczyńskiej „Bajki terapeutyczne”,</p> <p>3. Program „Planeta dzieci- prawda, dobro, piękno w świecie wartości”</p>

			Wdrażanie dzieci do utrzymywania ładu i porządku, wych. zdrowotne i kształtowanie sprawności fiz. dzieci, wdrażanie dzieci do dbałości o bezpieczeń. własne i innych, pomaganie dzieciom w rozumieniu istoty zjawisk atmosf. w unikaniu zagrożeń	
--	--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji i dotacji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z dnia 13 listopada 2003 roku kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego.

Tabela nr 10. Wydatki na oświatę i wychowanie w latach 2018 - 2020.

Rok	2018	2019	2020
Wydatki w zł	10.780.847,67	12.049.575,86	11.889.988,99

Źródło: Centrum Usług Wspólnych w Santoku.

Od marca 2020 r. z powodu wybuchu epidemii koronawirusa SARS-CoV-2 na terenie kraju rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki zawieszono działalność placówek oświatowych w okresie od 12 marca do 25 marca 2020 r., następnie wprowadzono nauczanie zdalne. Zdalne nauczanie trwało do 25 maja 2020 r., kiedy to odpowiednimi rozporządzeniami dano możliwość powrotu do szkół wybranym grupom uczniów oraz dzieciom przedszkolnym. W porozumieniu dyrektorów z organem prowadzącym w okresie od 06 maja 2020 r. do 24 maja 2020 r. zostało ograniczone funkcjonowanie przedszkoli, praca stacjonarna nauczycieli była zawieszona. Spowodowane to było koniecznością dostosowania placówek do nowej sytuacji, tak, aby zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki zarówno dla dzieci jak i dla pracowników. Od dnia 25 maja 2020 r. pracę opiekuńczo-wychowawczą w systemie stacjonarnym wdrożono we wszystkich placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Santok. Otwarcie poprzedziły narady z dyrektorami podległych jednostek. Placówki zostały dostosowane do wytycznych przeciwepidemicznych wydanych przez Głównego Inspektora Sanitarnego. Zajęcia w szkole zgodnie z rozporządzeniem MEN od 25 maja 2020 r. dotyczyły uczniów klas I-III i dzieci przedszkolnych. Decyzja o uczęszczaniu bądź nieuczęszczaniu ucznia do szkoły leżała po stronie rodziców, obejmowała okres od 25 maja 2020 r. do 07 czerwca 2020 r. Nie było pełnego obłożenia grup, ponieważ rodzice nie decydowali się na posyłanie dzieci, w obawie o ich zdrowie.

Problem epidemii koronawirusa spowodował, że szkoły do końca roku szkolnego nie wróciły już do stacjonarnego modelu nauczania. Należy podkreślić, iż od samego początku po dzień dzisiejszy zarówno organ prowadzący jak i podległe placówki oświatowe opierają swoją pracę o wytyczne MEN, GIS oraz pojawiające się inne akty prawne. Ścisła współpraca z dyrektorami szkół i przedszkoli pozwala na stałe monitorowanie sytuacji. Zgodnie z narzuconymi rygorami sanitarnymi placówki wyposażono w niezbędne środki ochrony osobistej, płyny do dezynfekcji, zakupiono termometry, wprowadzono procedury wstępu do budynku, procedury postępowania w przypadku pojawienia się podejrzenia zakażenia wirusem COVID-19.

4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego informuje o podstawowych definicjach do niniejszego rozdziału. Zgodnie z nią:

1. mieszkaniowy zasób gminy to lokale stanowiące własność gminy albo gminnych osób prawnych lub spółek handlowych utworzonych z udziałem gminy, z wyjątkiem towarzystw budownictwa społecznego, a także lokale pozostające w posiadaniu samoistnym tych podmiotów,

2. lokal to miejsce służące do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych. Lokalem nie jest pomieszczenie przeznaczone do krótkotrwałego pobytu osób, w szczególności znajdujące się w budynkach internatów, burs, pensjonatów, hoteli, domów wycieczkowych lub w innych budynkach służących do celów turystycznych lub wycieczkowych,
3. lokal socjalny to lokal nadający się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5m², a w wypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10m², przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie.

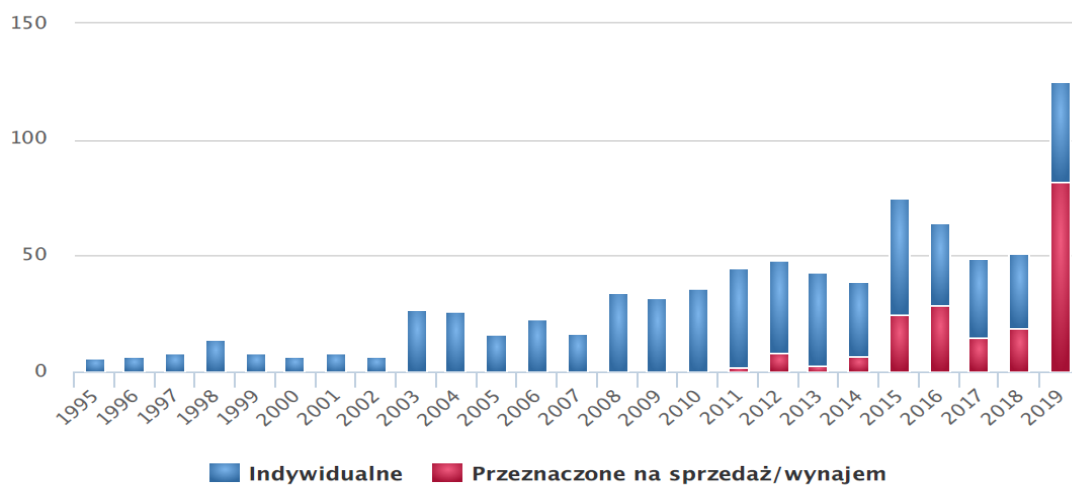
W 2019 roku w Gminie Santok oddano do użytku 125 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano, więc do użytku 14,47 nowych lokali. Jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa lubuskiego oraz znacznie większa od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w Gminie Santok to 2 475 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada, zatem 292 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubuskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 65,6% mieszkań zostało przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem, 34,4% na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w Gminie Santok to 4,64 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa lubuskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku w gminie Santok to 104,10 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa lubuskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce¹¹.

Analizując wykres poniżej zauważalny jest wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania. W 2019 roku liczba mieszkań przeznaczonych na sprzedaż/wynajem wynosiła 82 i była rekordowa w porównaniu z latami ubiegłymi.

¹¹https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Santok#nieruchomosci [data dostępu: 01.02.2021 r.].

Wykres nr 9. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w latach 1995-2019 w Polsce.

(Źródło: GUS)

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Santok#nieruchomosci.

Zasób gminnych budynków i lokali mieszkalnych Gminy Santok tworzą 43 lokale mieszkalne w 2020 r., w tym 2 lokale pod najem socjalny:

1. łączna powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych wynosi 2247,04 m²,
2. wszystkie lokale są rozdysponowane poprzez umowy najmu.

W 2020 r. Gmina Santok dokonała sprzedaży 4 lokali mieszkalnych, o łącznej powierzchni użytkowej 189,03 m².

Tabela nr 11. Infrastruktura społeczna na terenie Gminy Santok w latach 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	51	49	47	43
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne	5	5	2	6
Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	2	2	0	2
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	5	5	0	9

Źródło: Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2020.

5. INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

W bieżącym utrzymaniu Gminy Santok znajduje się 87,214 km dróg publicznych kategorii gminnej (klasy L) oraz drogi niepubliczne (wewnętrzne).

Długość dróg wg rodzaju nawierzchni:

- nawierzchnia bitumiczna: 15,721 km
- nawierzchnia żwirowa: 23,228 km
- nawierzchnia prefabrykaty betonowe: 0,085 km
- nawierzchnia betonowa: 1,145 km
- nawierzchnia gruntowa naturalna (z gruntu rodzimego): 10,751 km
- nawierzchnia gruntowa, wzmocniona żwirem, żużlem itp.: 19,365 km
- nawierzchnia kostka prefabrykowana: 3,521 km
- nawierzchnia tłuczniowa: 13,398 km

Ilość obiektów mostowych na gminnych drogach publicznych: 5 szt.

Ilość obiektów mostowych dla przepustów: 31 szt.

Główne szlaki komunikacji drogowej stanowią natomiast:

1. drogi wojewódzkie, o długości około 26,0 km, w tym:

- a) droga wojewódzka nr 158, przecinająca gminę z zachodu na wschód, relacji Gorzów Wlkp. - Drezdenko. Łączna długość odcinka leżącego w granicach administracyjnych gminy wynosi 25,2 km, nawierzchnia drogi bitumiczna,
- b) droga wojewódzka nr 159 relacji Skwierzyna - Drezdenko (w miejscowości Nowe Polichno łączy się z drogą wojewódzką nr 158). Łączny odcinek w granicach administracyjnych gminy wynosi 0,8 km, nawierzchnia bitumiczna.

2. drogi powiatowe, których na terenie gminy znajduje się około 54,4 km.

Na terenie Gminy Santok znajduje się również odcinek drogi krajowej nr 22 będący północno-zachodnią granicą gminy relacji Kostrzyn - Gorzów Wlkp. - Wałcz o łącznej długości 0,9 km i nawierzchni bitumicznej (dane pozyskane z Referatu Rozwoju i Gospodarki Przestrzennej UG w Santoku, marzec 2021 r.).

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców na początku stycznia 2021 r. władze Gminy Santok uruchomiły komunikację publiczną, która składa się z pięciu linii autobusowych. Gmina

Santok jest jedyną gminą w powiecie, która ma swój transport. Poniżej aktualny rozkład poszczególnych linii (stan na maj 2021 r.):

1. a) linia 211 dzień powszedni: Gorzów Wlkp. – Wawrów – Janczewo – Gralewo – Santok – Stare Polichno – Nowe Polichno – Ludziszawice – Lipki Wielkie – Jastrzębnik – Goszczanowo;
- b) linia 211 sobota: Gorzów Wlkp. – Wawrów – Janczewo – Gralewo – Santok – Stare Polichno – Nowe Polichno – Ludziszawice – Lipki Wielkie – Jastrzębnik – Goszczanowo;
- c) linia 211 niedziela: Gorzów Wlkp. – Wawrów – Janczewo – Gralewo – Santok – Stare Polichno – Nowe Polichno – Ludziszawice – Lipki Wielkie – Jastrzębnik – Goszczanowo;
2. linia 212: Gorzów Wlkp. – Wawrów – Janczewo – Gralewo – Santok – Stare Polichno – Nowe Polichno – Ludziszawice – Lipki Wielkie – Baranowice – Lipki Małe;
3. linia 213: Santok – Gralewo – Janczewo – Górki – Janczewo – Gralewo – Santok;
4. linia 214: Santok – Płomykowo – Santok – Stare Polichno – Santok;
5. linia 215: Goszczanowo – Jastrzębnik – Lipki Wielkie – Ludziszawice – Nowe Polichno – Stare Polichno – Santok – Płomykowo – Santok.

Bilet jednorazowy kosztuje 5 zł bez względu na wybraną linię i długość przejazdu.

Zdjęcie nr 1. Transport publiczny w Gminie Santok.

Źródło: https://www.santok.pl/asp/pliki/10_promocja/img_20210104_085144_1.jpg

Gmina Santok na realizację zadania została objęta dopłatą ze środków Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej. Wnioskowana kwota dopłaty na rok 2021 wyniosła 855.945,00 zł.

6. KULTURA, REKREACJA, SPORT

Kultura jest zjawiskiem czysto społecznym, ponieważ jest wyuczona na drodze społecznej transmisji. Kultura, której wytworem są ludzkie działania i pochodzące od nich przedmioty, rozciąga się na wszystkie sfery społecznej aktywności ludzi np. twórczość, produkcję, organizację życia społecznego, formę spędzania wolnego czasu. Jednocześnie określa ona zasady współżycia społecznego i przez to ułatwia ludziom porozumiewanie się oraz rozwiązywanie problemów społecznych. Kreuje również pozytywny wizerunek gminy stymulując jego rozwój lokalny.

Na terenie Gminy Santok funkcjonuje jedna instytucja kultury, która Uchwałą Nr XXVI/237/2020 Rady Gminy Santok z dnia 25 listopada 2020 r. zmieniła nazwę z Gminnego Ośrodka Kultury na Centrum Kultury i Rekreacji w Santoku (CKiR). Wcześniej, w kwietniu 2016 r. Ośrodek został przekształcony w odrębną instytucję posiadającą status prawny.

Głównym celem działalności ośrodka jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców w sferze kulturalnej, sportowej rekreacyjnej. Działania CKiR są konstruowane i realizowane tak, by różne grupy wiekowe i grupy społeczne znalazły ofertę skierowaną do siebie. Odbiorcami działań są przede wszystkim mieszkańcy Gminy Santok, a z uwagi na atrakcyjne położenie gminy oraz ciekawą ofertę, również mieszkańcy z sąsiednich gmin i miast.

Centrum Kultury i Rekreacji w Santoku mieści się przy ul. Gorzowskiej 37, 66-431 Santok, tel. 95 724 19 53, mail: dyrektor@ckirsantok.

1. Działalność kulturalna

W swoich działaniach CKiR ściśle współpracuje z Kołami Gospodyń Wiejskich oraz stowarzyszeniami i fundacjami działającymi na terenie Gminy Santok, m.in. Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Santok „Pomocna Dłoń”, Fundacja Ochrony Przyrody i Dóbr Historycznych Ziemi Santockiej oraz placówkami oświatowymi i sołectwami. Przez Centrum organizowany jest szereg konkursów o charakterze gminnym w celu wyłonienia reprezentantów gminy do konkursów na wyższych szczeblach, tj. konkursy poetyckie i konkursy plastyczne. Mając na uwadze osoby z niepełnosprawnością oraz tych, którzy znajdują się w trudnej sytuacji osobistej, CKiR współpracuje także ze Środowiskowym Domem Samopomocy w Santoku oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Santoku oraz instytucjami pomocowymi spoza gminy, m.in. Uniwersytetem Trzeciego Wieku z Gorzowa Wlkp., organizując eventy charytatywne, m.in. Sztuka Pomagania czy Szlachetna Paczka. Jako instytucja dbająca o rozwój artystyczny najmłodszych bierze udział w konkursach powiatowych i wojewódzkich, a dzieci i młodzież z gminnych placówek oświatowych osiągają wysokie wyniki reprezentując Gminę Santok.

Działalność CKiR w roku 2019 obejmowała szereg działań o charakterze kulturalnym (koncerty, wernisaże) oraz sportowo-rekreacyjnym (turnieje, rajdy, zawody) oraz charytatywnym. Do najważniejszych działań można zaliczyć Dni Grodu Santok (cel główny - promocja walorów historycznych Santoka), Dożynki Gminne (cel główny - kultywowanie tradycji i dziedzictwa narodowego, integracja mieszkańców), Janczewska 10 (cel główny - promocja zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej), Gminne Igrzyska Sportowe o Złote Widły Wójta Gminy Santok (cel główny - integracja mieszkańców, zabawa wielopokoleniowa).

Z uwagi na fakt pojawienia się pandemii COVID-19 działania kulturalne i sportowe w roku 2020 można podzielić na zrealizowane stacjonarnie do marca, tj. Dzień Osób Niepełnosprawnych, Wyjazd do Teatru Muzycznego w Warszawie na spektakl „AIDA”, WOŚP oraz Warsztaty taneczne samba. W okresie ferii zimowych realizowane były m.in. warsztaty edukacyjno–kulinarne w Starym Polichnie i Janczewie, kino sferyczne w CRiK w Santoku oraz w sali wiejskiej w Lipkach Wielkich, noc w bibliotece w Santoku oraz w Lipkach Wielkich, turniej tenisa stołowego oraz turniej piłki nożnej drużyn młodzieżowych szkole podstawowej w Lipkach Wielkich oraz warsztaty „W kobiecym kręgu” w sali CRiK w Santoku. Ostatnią imprezą zorganizowaną w trybie stacjonarnym przy udziale dużej liczby osób był Gminny Dzień Kobiet pod hasłem „Babski Raj”.

Działalność w okresie od marca do lipca 2020 r. odbywała się w trybie online. Zrealizowano m.in. bajkowe zabawy dla dzieci, lekcje online pn. Dorośli rysują i malują, utworzono sekcję plastyczną online dla dzieci oraz zaproponowano zabawę, Co, gdzie, kiedy, w jakim celu? czyli cotygodniowe wspominki wydarzeń z zeszłego roku w formie konkursu. W okresie wakacyjnym, kiedy weszły obłuzowania, odbyło się szereg działań w terenie dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych m.in. „Akcje-Wakacje” (podchody, gry terenowe, malowanie w plenerze, gry i zabawy sportowe na Orliku, spektakle teatralne na świeżym powietrzu), nordic walking „Chodzę z GOK-iem 5 po 5” dla dorosłych. Na zakończenie wakacji zorganizowany został Koncert muzyki dawnej przy Wieży widokowej w Santoku oraz odbyła się coroczna uroczystość promująca literaturę polską Narodowe czytanie (promenada w Santoku). Kolejne obostrzenia związane z pandemią spowodowały szereg działań organizowanych hybrydowo: wyplatanie wieńca dożynkowego, Europejski Dzień Przywracania Czynności Serca dla przedszkolaków czy Mikołajkowe animacje w przedszkolach. Odbywały się również działania "w sieci", m.in. poetyckie potyczki, sonda świąteczna, wspólne kolędowanie i nagranie filmiku, Wokalne Potyczki. W okresie od października do grudnia 2020 r. CRiK zrealizował szereg działań o charakterze charytatywnym, m.in. szycie maseczek dla mieszkańców gminy Santok, event charytatywny „Sztuka Pomagania”, pomoc dla chorego Michała (przygotowywanie i rozpowszechnianie pakietów świątecznych), akcja „Książka do poduszki”, której celem było przekazanie pakietów poszewek na poduszki oraz książek ze zbiórki dla gorzowskiego szpitala oraz hospicjum im. św. Kamila z Gorzowa Wlkp.

W Gminie Santok corocznie odbywają się Gminny Dzień Seniora, Gminny Dzień Dziecka, Gminny Dzień Kobiet. Przy CKiR działają takie sekcje jak taneczna, teatralna, plastyczna, malarska oraz chór.

2. Biblioteki i czytelnictwo

W Gminie Santok funkcjonują dwie biblioteki - w Santoku oraz w Lipkach Wielkich. Biblioteka w Santoku jest najstarszą placówką kultury w gminie i działa od 1945 roku. Obecna jej siedziba mieści się pod adresem ul. Gorzowska 35, 66-431 Santok, tel. 95 7241 716.

Zdjęcie nr 2. Gminna Biblioteka Publiczna w Santoku.

Źródło: <https://goksantok.pl/biblioteka/biblioteka-w-santoku>.

W księgozbiorze biblioteki w Santoku znajduje się 13.638 wolumenów. Wydano 6.915 zł na zakup książek, zaś na prenumeratę 1.125 zł. Liczba zarejestrowanych czytelników w 2019 r. liczyła 257, natomiast w 2020 r. było ich 208 oraz 38 w czytelni internetowej. Ilość wypożyczonych książek w 2019 r. wynosiła 3000 pozycji oraz 347 prasy. W 2020 r. liczba wypożyczonych książek to 2757, zaś wypożyczonej prasy wyniosła 280. W 2019 r. zakupiono 313 książek, zaś w 2020 r. - 248 sztuk.

Zdjęcie nr 3. Gminna Biblioteka Publiczna w Santoku (wnętrze).

Źródło: <https://ckirsantok.pl/wp-content/uploads/2020/06/santok5-1.jpg>.

Druga biblioteka w gminie Santok znajduje się w Lipkach Wielkich i działa od 1957 roku. Biblioteka mieści się pod adresem ul. Szosowa 72, 66-431 Santok, tel. 95 729 80 61.

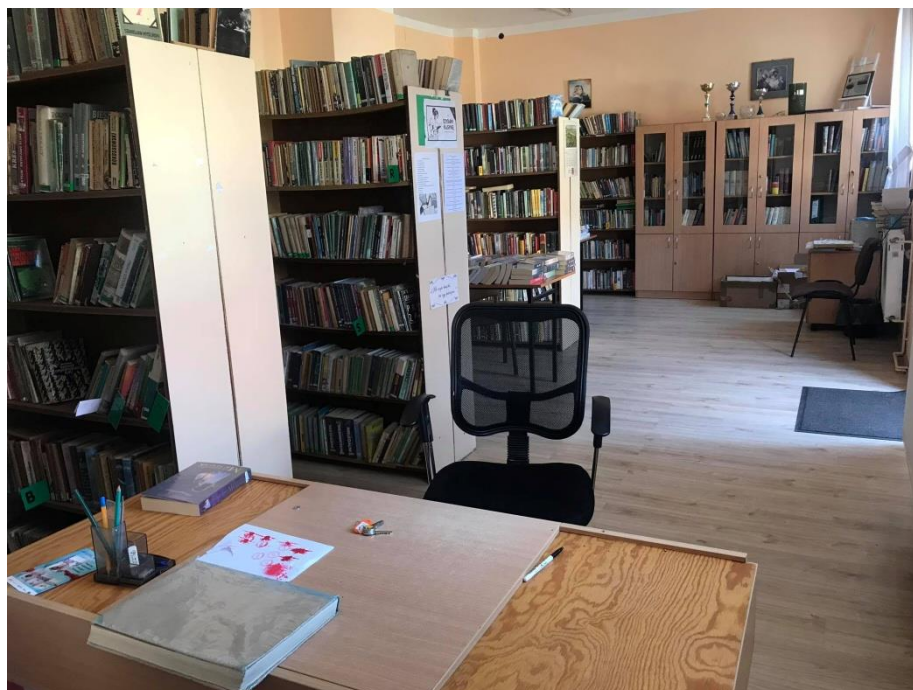
Zdjęcie nr 4. Filia biblioteki w Lipkach Wielkich.

Źródło: <https://goksantok.pl/biblioteka/biblioteka-w-santoku>.

W księgozbiorze biblioteki w Lipkach Wielkich jest 11.199 wolumenów. W 2019 roku wydano 4.963 zł na zakup książek, a na prenumeratę 1.124 zł. Liczba zarejestrowanych czytelników w 2019 r. wyniosła 136 osób, zaś w 2020r. było ich 126. W 2019 r. zostało wypożyczonych 1529 książek oraz 289 pozycji prasy. W 2020 r. liczba wypożyczonych książek to 1235 pozycji oraz 213 prasy. Ilość zakupionych książek w 2019 r. wyniosła 217 sztuk, zaś w 2020 r. zostało zakupione 214 książek.

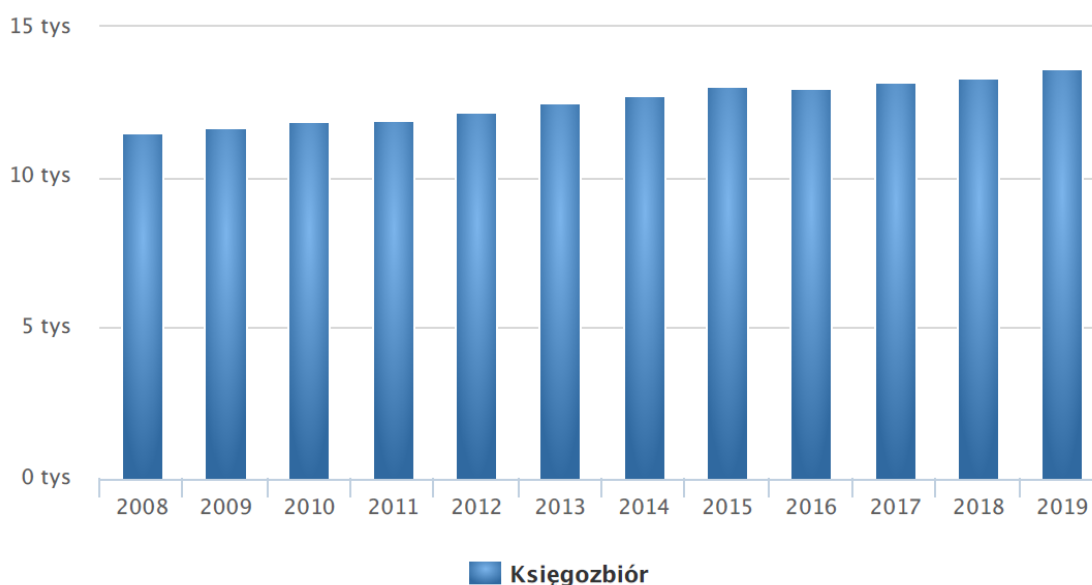
Zdjęcie nr 5. Filia biblioteki w Lipkach Wielkich (wnętrze).

Źródło: <https://ckirsantok.pl/wp-content/uploads/2020/06/lipki1-1.jpg>.

Wykres poniżej przedstawia dane na temat ilości księgozbiorów oraz czytelników, korzystających z bibliotek publicznych na terenie Gminy Santok. W 2008 roku ilość czytelników wynosiła 417, przy księgozbiorze 21791. W kolejnych latach wzrastała ilość księgozbiorów i tak np. w 2018 r. wynosiła 24830, czytelników 385, w 2019 r. było 24837 księgozbiorów oraz 393 czytelników.

Wykres nr 10. Biblioteki publiczne – księgozbiór w latach 2008-2019.

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/wies_Santok.

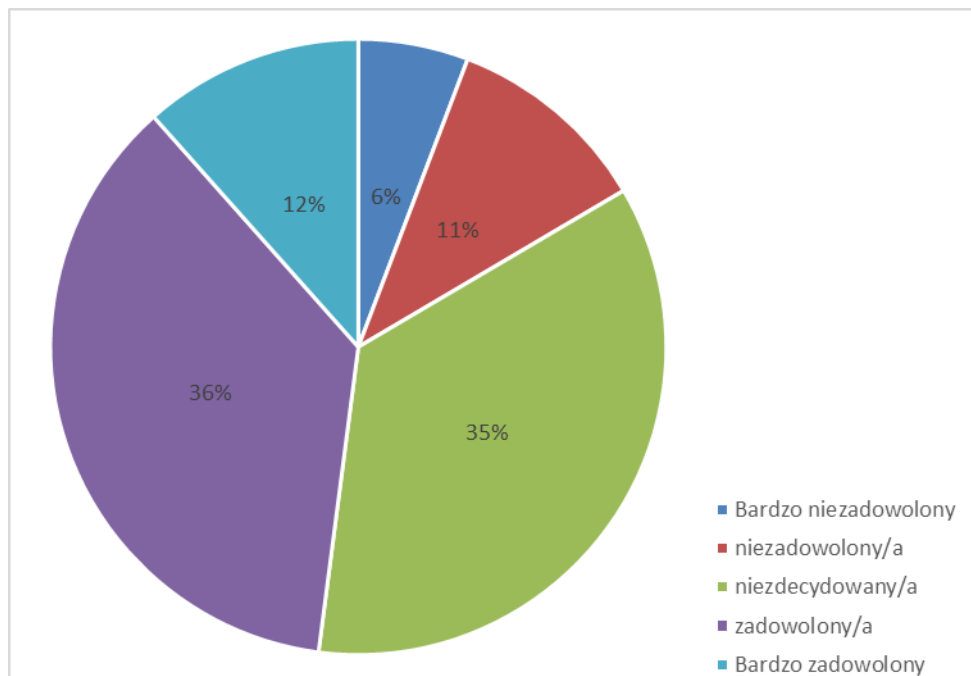
Gminne biblioteki oprócz standardowych działań organizują wiele przedsięwzięć związanych z rozwojem czytelnictwa i podnoszeniem świadomości mieszkańców, m.in. Narodowe Czytanie, spotkania z autorami czy wypożyczanie książek w przedszkolach. Realizacja zadań odbywa się dzięki dotacji przekazanej przez Gminę Santok oraz dofinansowaniu ze środków zewnętrznych:

- 2019 - CKiR w Santoku otrzymał dofinansowanie z Programu Współpracy Brandenburgia – Polska Interreg VA, Fundusz Małych Projektów na Dożynki Gminne - 8.719 euro,
- 2019 - CKiR w Santoku otrzymał darowizny oraz zawarł umowy sponsoringowe na łączną kwotę 16.280 zł,
- dofinansowanie bibliotek na zakup nowości w kwocie 4.751 zł,

Ponadto CKiR w Santoku realizuje wspólnie z innymi podmiotami ubiegającymi się o dofinansowania zewnętrzne takie imprezy, jak Janczewska 10 czy 700-lecie Wawrowa.

Mieszkańcom Gminy Santok zadano pytanie o dostęp do kultury. Według respondentów 36 % jest zadowolonych z dostępu do kultury, zaś 35% jest niezdecydowanych w swoich odpowiedziach. Na badanych 121 osobach tylko 6% jest bardzo niezadowolonych z dostępu do kultury.

Wykres nr 11. Dostęp do kultury mieszkańców Gminy Santok wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

3. Marina Santok

W ramach projektu „Łączą nas rzeki – II etap. Rozbudowa transgranicznej infrastruktury turystyki wodnej na obszarze EPEV” została zrealizowana budowa dwóch małych marin wraz z zagospodarowaniem terenu w gminach Rüdersdorf i Bei Berlin (Niemcy) i Santok (Polska). Głównym celem projektu było wzmocnienie atrakcyjności turystycznej obu gmin wraz z jej zabytkami kulturowo-historycznymi poprzez budowę pierwszej infrastruktury turystyki wodnej w formie dwóch niewielkich marin.

Zdjęcie nr 6. Marina w Santoku.

źródło: <https://ckirsantok.pl/marina/>.

W dniu 19 września 2020 r. nastąpiło oficjalne otwarcie mariny Santok. Marina posiada basen portowy wraz z pełnym węzłem sanitarnym, wypożyczalnię sprzętu wodnego: kajaków, łodzi wiosłowych czy rowerów turystycznych. Na terenie mariny znajdują się również cztery domki posiadające w sumie szesnaście miejsc noclegowych. W styczniu 2021 r. operatorem mariny zostało CKiR w Santoku, które ma za zadanie m.in. promowanie tego miejsca i prowadzenie działalności turystyczno-rekreacyjnej w okresie wiosenno-letnim, dlatego z początkiem roku 2021 przystąpiło do opracowywania oferty turystycznej. Oferta zawiera m.in organizację spływów kajakowych oraz imprez i spotkań o charakterze integracyjnym. Ponadto obiekt stanowi przyjemne miejsce do rodzinnych spacerów oraz wypoczynku na łonie natury.

Marina ma swoją siedzibę pod adresem ul. Gorzowska 37, 66-431 Santok, tel. 501 195 595.

4. Muzeum Grodu w Santoku

W czerwcu 1978 roku zostało otwarte w Santoku Muzeum Grodu, jako Oddział Muzeum Okręgowego w Gorzowie Wlkp. Osią Muzeum stała się wystawa archeologiczna, na której pokazano historię wczesnośredniowiecznego Santoka w oparciu o zabytki z badań

wykopaliskowych z lat 1958-1965. W 2004 roku miał miejsce generalny remont budynku muzealnego, zaś w lutym 2005 roku otwarto wystawę „Dzieje Grodu w Santoku”. Wystawa archeologiczna oparta była na znaleziskach pozyskanych z badań powojennych, ale poszerzona o dostępny zbiór zabytków poniemieckich. W 2021 r. w Muzeum zostało przygotowane otwarcie nowej ekspozycji oraz całej aranżacji wnętrza, dzięki temu powstała wystawa „Gród Santok. Strażnica i klucz królestwa”. Zaaranżowano wykopy archeologiczne z relikami zabudowy odkrytej na grodzisku w Santoku. W gablotach znajdują się zabytki pozyskane w trakcie badań wykopaliskowych, a uzupełnieniem wystawy są animacje odtwarzające elementy życia codziennego we wczesnośredniowiecznym grodzie.

Zdjęcie nr 7. Muzeum Grodu Santok (wnętrze).

Źródło: <http://muzeumlubuskie.pl/projekty2/santok-2>.

Muzeum Grodu Santok ma siedzibę pod adresem ul. Wodna 2a, 66-431 Santok, tel. 95 7316 108.

5. Grodzisko

Grodzisko stanowi pozostałość po ważnym pod względem strategicznym punkcie u ujścia Noteci do Warty, broniącym jednego z nielicznych przejść przez bagna nadnoteckie na szlaku z Poznania przez Międzyrzecz do Szczecina. Położone jest na suchej kępie piaszczystej, w widłach Warty i Noteci, na południowym brzegu Noteci na prawym, wschodnim brzegu Warty – obecnie na lewym z powodu zmiany koryta rzeki po powodzi w 1885 r. Grodzisko w Santoku to wkłęsły, dwuczłonowy obiekt. Pierwotnie kształt całego założenia w przybliżeniu kolisty, średnica około 240 m. Od strony północnej grodzisko zostało dość znacznie ścięte, co stało się w trakcie poszerzania koryta Warty. W północno-zachodniej części obiektu znajdował się stożek o średnicy około 40 m, który wznosił się około 10 m ponad lustro wody. Była to pozostałość późnego grodu na kopcu, który do czasów współczesnych przetrwał w stanie szczątkowym. W partii północnej

znajdowały się też pozostałości wałów grodu wewnętrznego, do którego przylegało obszerne podgrodzie (tzw. gród zewnętrzny), otoczone wałem, jeszcze w 1932 r. wznoszącym się na wysokość 5 m, zaś w 1958 r. 3 m. W części środkowej grodziska znajduje się niewielkie wyniesienie z fragmentem wału wewnętrznego.

Grodzisko to miejsce cumowania promu, ścieżka edukacyjna, ale przede wszystkim miejsce wypoczynku.

6. Kluby sportowe

Na terenie Gminy Santok znajduje się 9 siłowni napowietrznych (Santok, Wawrów, Lipki Wielkie, Janczewo, Gralewo, Czechów, Stare Polichno, Baranowice, Ludziszawice), 2 siłownie stacjonarne (Santok, Lipki Wielkie) oraz 8 klubów sportowych:

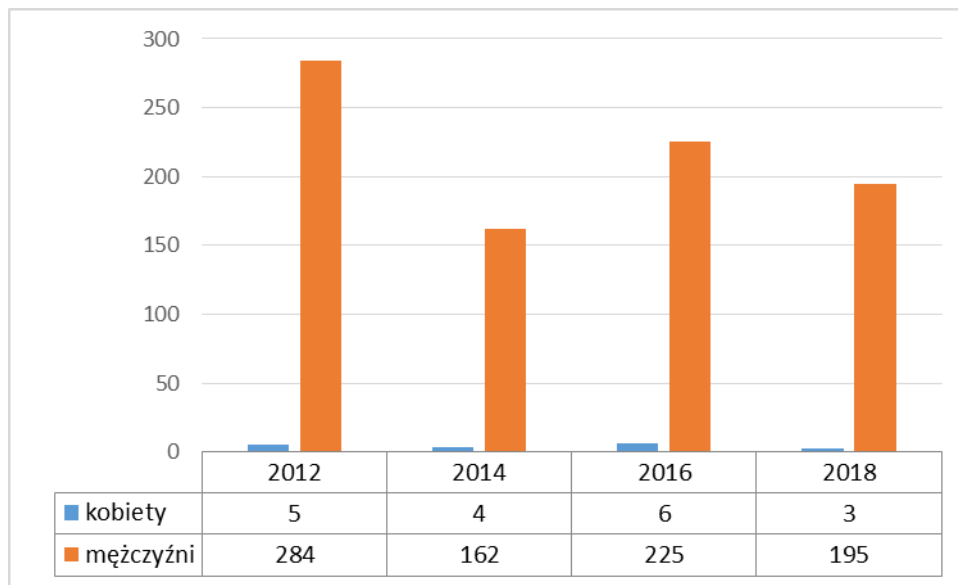
Tabela nr 12. Kluby sportowe działające na terenie Gminy Santok.

Nazwa	Adres
Klub Sportowy WARTA Wawrów (sekcja piłki nożnej)	Wawrów 88/35, 66-400 Gorzów Wlkp.
Ludowy Klub Sportowy "ISKRA" Janczewo (sekcja piłki nożnej)	Janczewo 27, 66-431 Santok
Klub Sportowy "KASZTELANIA" Santok (sekcja piłki nożnej)	Santok, 66-431 Santok
Klub Sportowy "Delta Tir-Gum" Stare Polichno (sekcja piłki nożnej)	Płomykowo 9A, 66-431 Santok
Ludowy Klub Sportowy "POLONIA" Lipki Wielkie (sekcja piłki nożnej)	Lipki Wielkie, ul. Szosowa 35, 66-431 Santok
Uczniowski Klub Sportowy WAWRÓW	Wawrów 46E, 66-400 Gorzów Wielkopolski
Jeździecki Klub Sportowy Santok	Santok, 66-431 Santok

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Na terenie Gminy Santok w miejscowości Wawrów swój tor do mini żużla ma także Gorzowski Uczniowski Klub Sportowy „Speedway Wawrów”. Siedziba klubu znajduje się w Gorzowie Wlkp., ul. Borowskiego 31. Zawodnicy Klubu "Speedway Wawrów", zgodnie z zawartą między klubami umową, zasilają szeregi Klubu Stal Gorzów.

Wykres nr 12. Ćwiczący w klubach sportowych w Gminie Santok w latach 2012-2018.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Na podstawie danych z klubów sportowych zlokalizowanych na terenie Gminy Santok zauważalna jest różnica pomiędzy ćwiczącymi mężczyznami a kobietami. Zakłada się, iż ma to związek z tym, iż w większości są to kluby sportowe trenujące piłkę nożną.

Na działania sportowe są pozyskiwane środki zewnętrzne oraz ze środków Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku.

7. OPIEKA ZDROWOTNA

Teren Gminy Santok jest podzielony na dwa rejony zapobiegawczo–lecnicze. Usługi medyczne zostały od 01 stycznia 2000 r. całkowicie sprywatyzowane w oparciu o umowy poszczególnych świadczeniodawców z NFZ Lubuski Oddział Wojewódzki w Zielonej Górze. W obu ośrodkach usługi i porady medyczne są udzielane bezpłatnie.

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców Gminy Santok usługi świadczą następujące placówki:

1. NZOZ Szpital im. Dr n med. R. Śmigielskiego Sp. z o.o. w Skwierzynie

Przychodnia Lekarska w Lipkach Wielkich

lekarz medycyny rodzinnej, otolaryngolog Karol Gawroński

pediatra Andrzej Baraniak

66-431 Lipki Wielkie, ul. Szosowa 107

2. NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego

internista, lekarz rodzinny Jolanta Błażejczyk

66-431 Santok, ul. Gorzowska 43

3. Poradnia stomatologiczna

lekarz stomatolog Aleksandra Borowska-Drewing

66-431 Santok, ul. Gorzowska 43

4. Poradnia stomatologiczna

lekarz stomatolog Aleksandra Gawęł-Gorska

66-431 Lipki Wielkie, ul. Szosowa 107

5. Poradnia ginekologiczno-położnicza (NFZ i prywatny)

lekarz ginekolog Joanna Szymczak-Brych

66-431 Santok, ul. Gorzowska 43

W obszarze polityki zdrowotnej realizowane były następujące programy:

1. NZOZ Szpital im. Dr n med. R. Śmigielskiego Sp. z o.o. w Skwierzynie Przychodnia

Lekarska w Lipkach Wielkich:

- Cukrzyca jest częścią mojego życia – mam nad nią kontrolę.
- Pokarm matki – pokarmem życia
- Szczepienia ochronne dobrodziejstwem dla dzieci
- Zdrowy styl życia – zdrowe serce

W 2020 r. nie zostały zrealizowane programy profilaktyczne z uwagi na panującą w kraju sytuację epidemiologiczną SARS-CoV-2 (*źródło: NZOZ Szpital im. Dr n med. R. Śmigielskiego Sp. z o.o. w Skwierzynie*).

2. NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego Jolanta Błażejczyk

- Profilaktyka chorób układu krążenia
- Wczesne wykrywanie raka jelita grubego
- Profilaktyka raka piersi i raka szyjki macicy

Poza wskazanymi powyżej programami profilaktycznymi NZOZ wykonywał także badania bilansowe i profilaktyczne dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem ogłaszanym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia. Dodatkowo akcyjnie organizowano 2 razy w roku badania posiewowe słuchu i

badania spirometryczne. W 2020 roku z uwagi na panującą w kraju sytuację epidemiologiczną SARS-CoV-2 akcje nie odbyły się (źródło: NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego Jolanta Błażejczyk).

Tabela nr 13. Ochrona zdrowia - dane statystyczne za lata 2018-2019 powiat gorzowski.

Rok	Wyszczególnienie	Powiat gorzowski
2018	Liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1745
	Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	3,1
2019	Liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1796
	Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	2,7

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca.

Tabela nr 14. Ochrona zdrowia - dane statystyczne za lata 2018-2019 Gmina Santok.

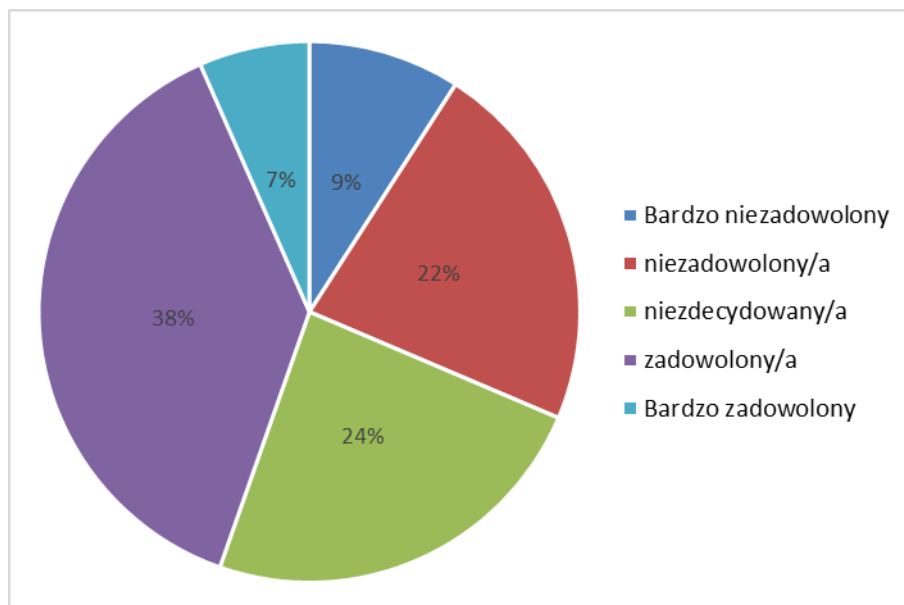
Rok	Wyszczególnienie	Gmina Santok
2018	Liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2122
	Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	2,0
2019	Liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2879
	Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	1,9

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca.

Z powyższych danych GUS wynika, iż w 2019 roku liczba osób z terenu Gminy Santok przypadających na 1 przychodnię wynosiła 2879 i jest większa niż liczba osób z powiatu gorzowskiego. W ramach POZ w Gminie Santok w przedmiotowym roku udzielono 1,9 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest mniejszą wartością w stosunku do całego powiatu gorzowskiego.

Ankietowani mieszkańcy Gminy Santok zostali zapytani o to, jak oceniają dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, 38% osób jest zadowolonych, natomiast 22% wyraziło niezadowolony z dostępu do podstawowej opieki medycznej.

Wykres nr 13. Dostęp do podstawowej opieki medycznej na terenie Gminy Santok.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

8. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwem publicznym można nazwać stan, w którym brak zagrożenia w życiu obywateli wynika ze sprawnego przeciwdziałania przez struktury państwowe oraz inne podmioty funkcjonujące na podstawie prawa wszelkim zagrożeniom oraz zapobiegania czynom wymierzonym w porządek publiczny, dobro państwa, życie, zdrowie i mienie społeczeństwa¹².

W Gminie Santok nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwają dzielnicowi z Komisariatu Policji II w Gorzowie Wlkp., ul. Kwiatowa 10. Rejon ich działania obejmuje następujące miejscowości: Wawrów, Janczewo, Gralewo, Płomykowo, Górki, Czechów, Santok, Stare Polichno, Nowe Polichno, Ludziszawice, Lipki Wielkie, Lipki Małe, Mąkoszyce, Baranowice, Jastrzębnik. W roku 2020 służbę pełniło dwóch dzielnicowych - mł. asp. Marek Majkutewicz oraz mł. asp. Marcin Kopacz:

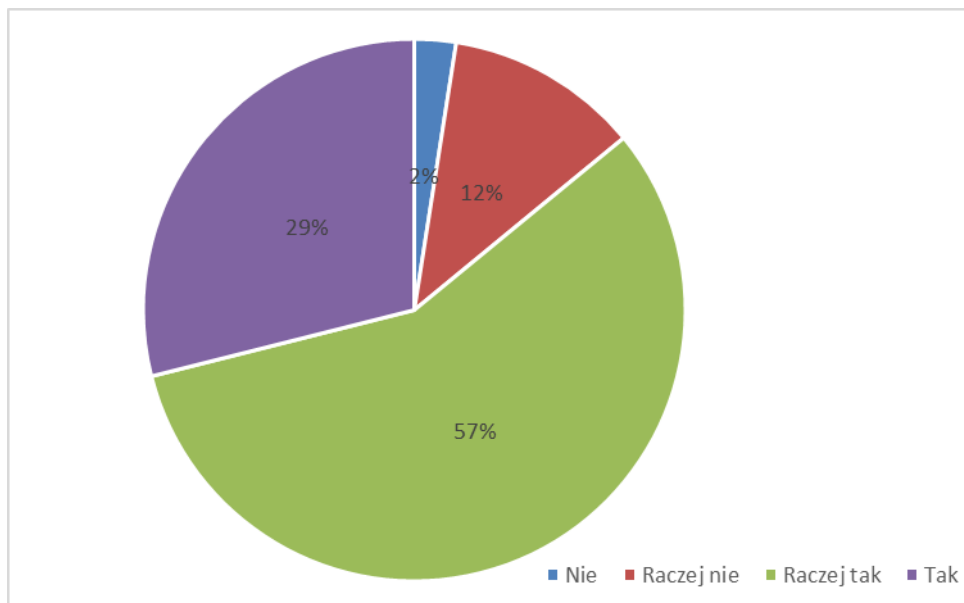
1. Santok, ul. Gorzowska 37 (Komisariat Policji) - poniedziałek w godz. 10.00-12.00 oraz wtorek w godz. 16.00-18.00,
2. Lipki Wielkie - dyżur co drugi wtorek w godz. 17.00-18.00.

Prócz działań prewencyjnych dzielnicowi uczestniczą m.in. w posiedzeniach Gminnej Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku oraz Zespołu Interdyscyplinarnego w Santoku, jak również czynnie włączają się w działania profilaktyczne realizowane wśród mieszkańców, m.in. w klubach seniora.

Ankietowani zapytani o poczucie bezpieczeństwa w Gminie Santok w 29% wskazali, że czują się bezpiecznie, zaś 57% odpowiedziało na pytanie, że "raczej czują się bezpiecznie". Wykres poniżej przedstawia odpowiedzi badanych.

¹²A. Zieliński, *Bezpieczeństwo Publiczne jako podstawowy obowiązek Państwa ze szczególny uwzględnieniem roli policji w tym obszarze działań*, Security, Economy & Law, Tom 2017, s. 86.

Wykres nr 14. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Santok

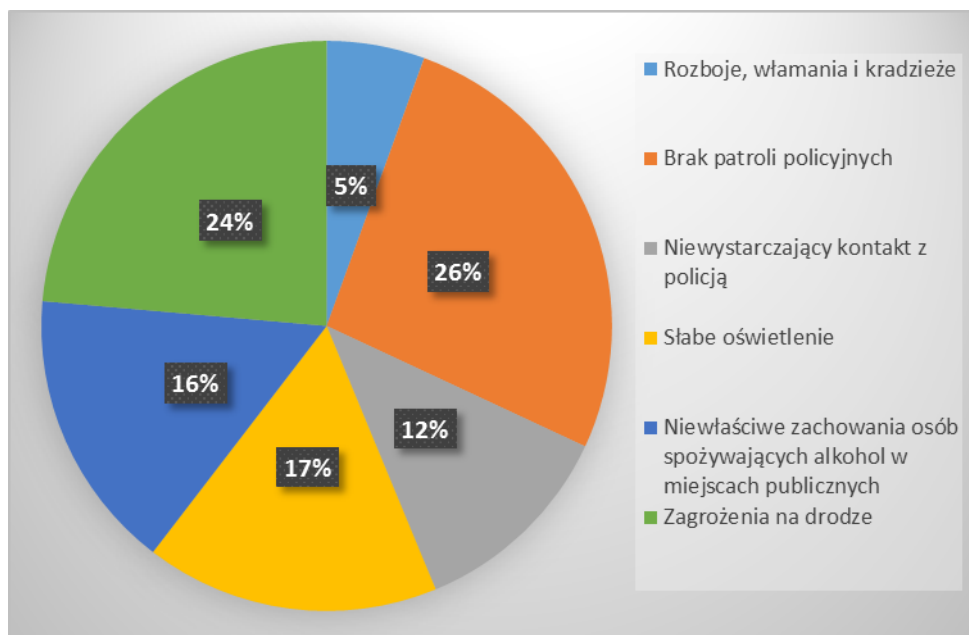

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

W oparciu o dane powiatowe w 2019 roku w Gminie Santok stwierdzono 158 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 18,35 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubuskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Gminie Santok wynosi 69,80% i jest nieznacznie mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa lubuskiego oraz nieznacznie mniejszy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy Santok najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 14,02 (wykrywalność 67%) oraz przeciwko mieniu - 8,40 (wykrywalność 43%).

W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 1,77 (97%), o charakterze gospodarczym - 1,93 (61%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,40 (96%). W kolejnym pytaniu respondenci zostali zapytani o przyczyny braku bezpieczeństwa na terenie Gminy Santok. Główny problem, jaki wskazali badani to brak patroli policyjnych (26%), kolejnym powodem są zagrożenia na drodze (24%) oraz niewłaściwe zachowania osób spożywających alkohol w miejscach publicznych (16%). Wykres poniżej przedstawia odpowiedzi badanych.

Wykres nr 15. Przyczyny braku bezpieczeństwa wg mieszkańców Gminy Santok.

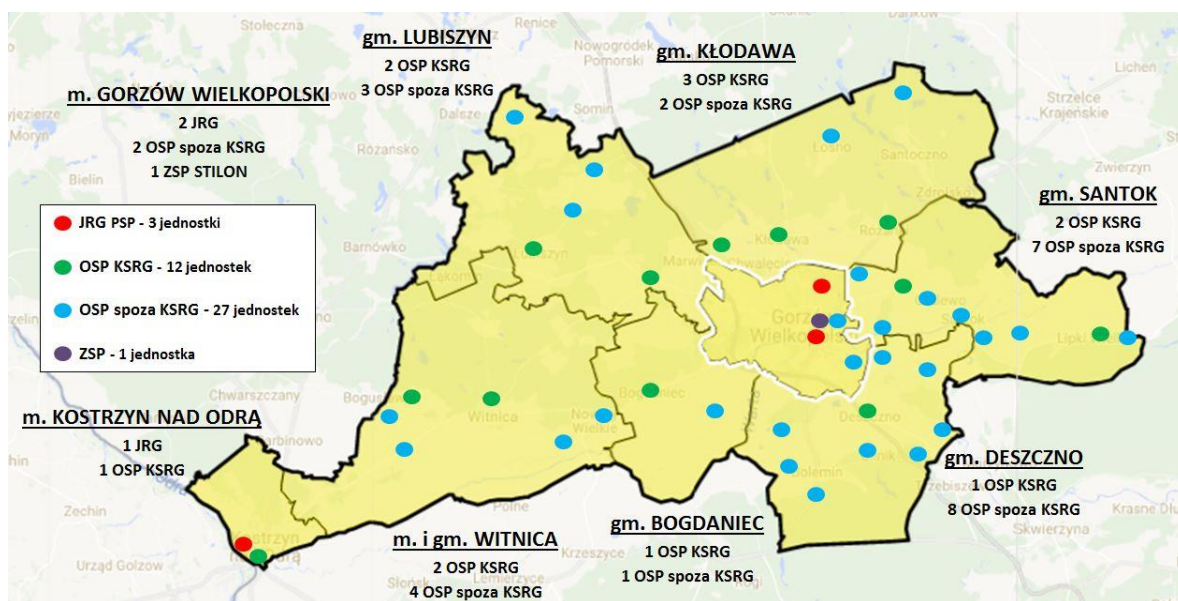
Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Nad bezpieczeństwem publicznym mieszkańców Gminy Santok czuwają również Ochotnicze Straże Pożarne:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Czechowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Janczewie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jastrzębniku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lipkach Wielkich,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ludziszławicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Starym Polichnie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wawrowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna Santocko-Gralewska: Oddział Gralewo,
- Ochotnicza Straż Pożarna Santocko-Gralewska: Oddział Santok.

W Krajowym Systemie Ratowniczo - Gaśniczym znajdują się jednostki 2 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: z Janczewa oraz z Lipiek Wielkich. Rysunek poniżej przedstawia podział jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych na poszczególne gminy.

Rysunek nr 3. Podział jednostek OSP na gminy powiatu gorzowskiego.

Źródło: <http://www.archiwum.strazgorzow.pl/osp/>.

W 2016 roku w ramach projektu „Zakup średniego samochodu ratowniczo – gaśniczego z funkcją ograniczania stref skażeń chemicznych dla OSP Janczewo” został zakupiony nowoczesny w pełni wyposażony średni samochód ratowniczo – gaśniczy. Dzięki projektowi nastąpiła poprawa skuteczności działań w strefach bezpośredniego zagrożenia poprzez wprowadzenie nowocześniejszych systemów rozpoznawania, zabezpieczania, ograniczania i usuwania zagrożeń chemiczno–ekologicznych. Z kolei w 2019 roku Ochotnicza Straż Pożarna w Lipkach Wielkich otrzymała średni wóz strażacki marki Renault D16 z napędem 4x4, który został dofinansowany z kilku źródeł m.in. budżetu gminy, Narodowego/Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, dotacji z Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego/Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz środków ubezpieczeniowych. Koszt wozu strażackiego wyniósł 799.992,00 zł.

Tabela nr 15. Ilości wyjazdów jednostek OSP z terenu Gminy Santok.

Jednostka OSP	2019	2020
OSP Czechów	5	8
OSP Janczewo	99	113
OSP Jastrzębnik	0	0
OSP Lipki Wielkie	50	54
OSP Ludziszawice	0	0
OSP Santocko-Gralewska: Oddział Gralewo	23	37
OSP Santocko-Gralewska: Oddział Santok	57	44
OSP Stare Polichno	32	26
OSP Wawrów	22	38

Źródło: Komenda Miejska PSP w Gorzowie Wlkp.

Zgodnie z ustawą o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 r. w budżecie Gminy zapewniane są środki na działalność Ochotniczej Straży Pożarnej. Kwota wydatków z budżetu Gminy Santok w 2019 r. wyniosła 1.122.504,31 zł, zaś w 2020 r. 338.912,42 zł.

Tabela nr 16. Wydatki na OSP z terenu Gminy Santok w latach 2017-2020

Rok	Wydatki bieżące (zł)	Wydatki majątkowe (zł)	SUMA (zł)
2017	225.800,93	772.029,90	997.830,83
2018	357.283,62	592.841,71	950.125,33
2019	327.632,54	794.472,85	1.122.105,39
2020	333.912,42	5.000,00	338.912,42

Źródło: Urząd Gminy w Santoku

9. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

9.1. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹¹. Są przejawem społeczeństwa obywatelskiego i stanowią grupę podmiotów funkcjonujących w sferze ekonomii społecznej, która poprzez działalność ekonomiczną

i pożytku publicznego służy integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej oraz rozwojowi lokalnemu.

Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹². Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest również dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Do zadań takich grup zalicza się między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹³.

Organizacje pozarządowe pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samo wystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań. W Gminie Santok funkcjonują organizacje pozarządowych. Samorząd gminy posiada uchwalany Wieloletni program współpracy Gminy Santok z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2020-2023 (Uchwała Nr XVI/152/2019 Rady Gminy Santok z dnia 27 listopada 2019 r.) w oparciu, o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy.

W 2019 roku, jako priorytetowe zadania publiczne do realizacji we współpracy z organizacjami pozarządowymi zostały wskazane: w dziedzinie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – organizowanie zajęć sportowych i rekreacyjnych; szkolenie sportowe dzieci i młodzieży; organizacja imprez, w szczególności zawodów, rajdów, turniejów; w dziedzinie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – organizowanie imprez kulturalnych; działania na rzecz rozwoju kultury, edukacji i kulturalnej i artystycznej; wspieranie lokalnych zespołów muzycznych i prezentacji dorobku artystycznego; w dziedzinie edukacji, oświaty i wychowania, a także przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom – wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży; organizowanie alternatywnych zajęć dla dzieci i młodzieży oraz stworzenie oferty spędzania czasu wolnego.

Na podstawie wykazu stowarzyszeń niesportowych, dla których Starosta Gorzowski jest organem nadzoru wynika, iż na terenie Gminy Santok funkcjonują następujące organizacje pozarządowe (stan na 18 maja 2020 r.):

- **Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Santok Pomocna Dłoń**, którego głównym celem Stowarzyszenia są działania na rzecz mieszkańców i społeczności Gminy Santok, która swoim działaniem ma pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, działa na rzecz osób w wieku emerytalnym, na rzecz reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- **Stowarzyszenie Bliżej siebie w Wawrowie**, którego głównym celem jest wzbudzanie lokalnej międzyludzkiej solidarności dla poprawy warunków życia osób potrzebujących, rozwoju dzieci i młodzieży, aktywizacji osób starszych, ochrony i rozwoju przestrzeni publicznej przy uwzględnieniu wartości chrześcijańskich i nauki społecznej kościoła katolickiego,
- **Stowarzyszenie Bio-Pol**, którego celem jest m.in. rozwój regionu i rolnictwa, propagowanie ekologii, promowanie i popularyzacja odnawialnych źródeł energii, promowanie i popularyzacja wypoczynku na wsi, integracja regionu z Unią Europejską, dbałość o prawidłowy rozwój psychofizyczny i zdrowie członków stowarzyszenia oraz osób na terenie działania stowarzyszenia,
- **Stowarzyszenie Santockie Winnice** - celami stowarzyszenia jest rozpowszechnianie uprawy winorośli i produkcji winiarskiej, reaktywowanie tradycji uprawy winorośli w regionie gorzowskim, integracja osób związanych z branżą winiarską, współpraca z organami administracji rządowej, samorządowej i przedsiębiorstwami w zakresie tworzenia korzystnych warunków rozwoju branży winiarskiej, przygotowywanie i realizacja projektów z zakresu innowacyjnych rozwiązań, mających na celu rozwój branży winiarskiej, promowanie winnic, gospodarstw agroturystycznych związanych z uprawą winorośli, promowanie regionalnych produktów powstałych z uprawy winorośli, propagowanie wiedzy w zakresie uprawy winorośli i produkcji winiarskiej, prowadzenie działalności naukowej, rozwijanie wszelkich form kształcenia fachowców w zakresie winiarstwa, organizowanie konferencji, kongresów seminariów oraz warsztatów propagujących idee rozpowszechniania upraw winorośli i produkcji winiarskiej, wspieranie inicjatyw w zakresie branży winiarskiej przez prowadzenie działalności publicystycznej, reprezentowanie i ochrona interesów członków stowarzyszenia, podejmowanie inicjatyw na rzecz tworzenia regulacji prawnych sprzyjających rozwojowi winiarstwa, stowarzyszenie zobligowane jest do stworzenia zasad uprawy winorośli i produkcji wina, które zostaną zaakceptowane i wdrożone przez członków stowarzyszenia,

- **Stowarzyszenie Koło Nowoczesnych Gospodyń w Starym Polichnie** – celem nadrzędnym stowarzyszenia jest działalność w zakresie obrony praw, reprezentowania interesów i działania na rzecz poprawy sytuacji społeczno-zawodowej kobiet wiejskich i ich rodzin.

Na podstawie spisu organizacji pozarządowych oraz rejestru KRS (ngo.pl) na terenie Gminy Santok funkcjonują także:

- **Fundacja Ochrony Przyrody i Dóbr Historycznych Ziemi Santockiej** - działania fundacji obejmują wszelkie działania zmierzające do poprawy stanu środowiska przyrodniczego i ochrony zabytków historycznych ziemi santockiej, poprzez upowszechnienie zasad czynnego kontaktu z przyrodą poprzez budowę ośrodków turystycznych, rekreacyjno-wypoczynkowych. Współpraca z organizacjami społecznymi, osobami fizycznymi, krajowymi i zagranicznymi w zakresie ochrony środowiska naturalnego. Fundacja współpracuje w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego z muzeami specjalistycznymi, towarzystwami społeczno-kulturalnymi, Polskim towarzystwem turystyczno-krajoznawczym i innymi. Fundacja inicjuje i współuczestniczy w opracowaniu dokumentacji obiektów historycznych i programów ich rewaloryzacji,
- **Stowarzyszenie Miłośników Życia Bożydar** - celem stowarzyszenia jest prowadzenie działalności społecznej w zakresie organizowania, wspierania i popularyzowania przedsięwzięć związanych z ochroną życia i praw człowieka, udzielanie pomocy w sytuacjach kryzysowych dzieciom, młodzieży, rodzinom i bezdomnym, działania na rzecz zapobiegania marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, prowadzenie działalności edukacyjnej, opiekuńczej i wychowawczej, udzielanie pomocy małżeństwom, rodzinom w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych, szerzenie oświaty prozdrowotnej, zdrowego trybu życia, rozwijanie twórczości i talentów dzieci i młodzieży, zapobieganie i przeciwdziałanie patologiom społecznym,
- **Parafialny Zespół Caritas w Wawrowie**, który działa w strukturze Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej - udziela on pomocy doraźnej i długofalowej, materialnej i finansowej osobom bezrobotnym, bezdomnym, chorym, starszym, dzieciom z rodzin ubogich.

Ponadto na terenie Gminy Santok swoją działalność prowadzą także kluby sportowe mające formę stowarzyszeń (Rozdział 6. KULTURA, REKREACJA, SPORT).

Na realizację zadań wynikających z rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego z budżetu

Gminy Santok w roku 2019 wydatkowano kwotę w wysokości 190.000,00 zł, zaś w 2020 r. - 194 461,59zł.

W dniu 20 sierpnia 2019 r. został podpisany przez Wójta Gminy Santok, Kierownika Ośrodka Pomocy w Santoku oraz przedstawicieli Fundacji Dogonić Marzenia Catch the Dreams z Gorzowa Wlkp. *List intencyjny*- wyrażenie woli współpracy w zakresie działań na rzecz mieszkańców Gminy Santok, będących w szeroko rozumianym kryzysie. W dniu 01 lutego 2020 r. Fundacja podpisała umowę najmu pomieszczeń, w których znajdowała się dawniej szkoła podstawowa w Starym Polichnie. Planowane jest utworzenie *Domu na Zakręcie*– miejsca pomocy osobom w kryzysie. Po przeprowadzeniu remontu Fundacja ma zamiar udostępnić:

1. mieszkanie kryzysowe z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych rodzin i osób, które nagle straciły swoje miejsce zamieszkania, np. w wyniku pożaru, zalania, innych sytuacji kryzysowych,
2. pokoje mające pełnić funkcje mieszkań chronionych/treningowych dla 4 mężczyzn,
3. sala konferencyjna, gdzie mają odbywać się spotkania grup wsparcia, warsztaty, spotkania integracyjne, konsultacje ze specjalistami: instruktorem terapii, specjalistą ds. uzależnień, psychologiem.

Działalność *Domu na Zakręcie* w Starym Polichnie ma w założeniu wpisywać się w aktywność społeczną Gminy Santok. Na dzień 30 kwietnia 2021 r. udzielono schronienia dwóm rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej (5 osób).

9.2. POMOC SPOŁECZNA

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku jest jednostką organizacyjną gminy. Został powołany Uchwałą nr XIII/44/90 z dnia 15 lutego 1990 roku. Działa na podstawie Statutu oraz Regulaminu Organizacyjnego. Podstawowym zadaniem Ośrodka jest świadczenie wszechstronnej pomocy społecznej osobom i rodzinom w celu przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne możliwości, środki i uprawnienia. Celem działalności Ośrodka jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych mieszkańców, przeciwdziałanie powstawaniu i rozwijaniu się procesów marginalizacji społecznej oraz, w miarę możliwości, doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczna jest elementem składowym polityki społecznej państwa, mającym na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera osoby

i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiania im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Głównym zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom życiowym, których osoby nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Zadania z zakresu pomocy społecznej zawarte są w ustawie z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, która jest podstawowym, ale nie jedynym źródłem prawa pomocy społecznej. Jej uzupełnienie i uszczegółowienie stanowią liczne akty wykonawcze.

Zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym zawarte w ustawie o pomocy społecznej: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka; sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej (projekt budżetu) udzielenie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom potrzebującym; przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych; przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych; przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego; przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia; opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe na osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem; praca socjalna; organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi; prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych; dożywianie dzieci; sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym; kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu; pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego; utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenie pracowników; przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia.

Do zadań własnych gminy należy m. in. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i celowych specjalnych; przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze; prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki; podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych; współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy: organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób chorych wymagających opieki osoby drugiej; przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną; prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi; realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia; przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku realizując zadania z zakresu pomocy społecznej, działa na podstawie ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. Osoby/rodziny ubiegające się o pomoc społeczną, w tym wsparcie finansowe (udzielenie zasiłku w postaci pomocy finansowej), powinny spełniać warunki określone przez w/w ustawę. Ustawodawca określił w formie katalogu problemy społeczne, które uprawniają do korzystania ze świadczeń socjalnych, tj. ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i

sytuacji kryzysowej oraz klęski żywiołowej lub ekologicznej¹³. Wyznaczenie powyższego katalogu wiąże się z koniecznością badania i monitorowania, w większości przypadków wykorzystując instrumenty badań społecznych. Badania podstawowe wykonane na potrzeby strategii rozwiązywania problemów społecznych pozwalają poznać główne dysfunkcje rodzin oraz osób otrzymujących pomoc socjalną w obszarze świadczonej pomocy społecznej przez tutejszy Ośrodek.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, przysługuje przy jednoczesnym wystąpieniu, co najmniej jednego z powodów wymienionych powyżej (ubóstwo nie może być wyłącznym powodem udzielenia świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej) uzasadniających udzielenie pomocy społecznej:

- a) osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 701,00 zł (wysokość rewaloryzowana), zwanej dalej "kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej",
- b) osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 528,00 zł (wysokość rewaloryzowana), zwanej dalej "kryterium dochodowym na osobę w rodzinie",
- c) Rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, zwanej dalej "kryterium dochodowym rodziny"¹⁴.

Ośrodek świadcząc pomoc społeczną winien realizować jej podstawowy cel, którym jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać przy wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Działania Ośrodka powinny zmierzać do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Do korzystania ze świadczeń udzielanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku uprawnieni są mieszkańcy Gminy Santok, w tym: osoby posiadające stałe zameldowanie na terenie gminy, osoby przebywające czasowo na terenie gminy, osoby bez zameldowania przebywające faktycznie na terenie gminy, dla których ostatnim miejscem pobytu była Gmina Santok. Z pomocy mogą korzystać również osoby bezdomne.

Adresatami pomocy społecznej są przede wszystkim rodziny i osoby, które nie posiadają wystarczających środków finansowych na zaspokojenie elementarnych potrzeb. Świadczenia z pomocy społecznej udzielane są na zasadzie pomocniczości, co wskazuje na istnienie pewnej powinności społeczeństwa w odniesieniu do ludzi.

¹³Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), art. 7.

¹⁴Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy.... op.cit., art. 8.1.

Tabela nr 17. Powody przyznania pomocy w latach 2017-2020.

Powód przyznania pomocy	2017	2018	2019	2020
Ubóstwo	109	94	86	70
Niepełnosprawność	100	100	77	68
Bezrobocie	68	64	57	47
Długotrwała lub ciężka choroba	36	44	43	32
Alkoholizm	13	11	17	10
Potrzeba ochrony macierzyństwa	22	17	15	18
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność	22	17	15	16
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego -ogółem	6	4	6	9
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem – w tym rodziny niepełne	0	2	4	5
Zdarzenia losowe	0	1	4	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	0	2	2
Bezdomność	0	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Jednym z elementów przeprowadzonej diagnozy była próba określenia, w jakim stopniu odnotowane w ustawie o pomocy społecznej dysfunkcje i problemy społeczne dotykały mieszkańców Gminy Santok. Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie grup społecznych, które są najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym, według nich są to: osoby starsze i samotne (58,68%), osoby dotknięte problemem uzależnień (38,84%), rodziny wielodzietne (16,53%), osoby uzyskujące niskie dochody (44,63%), osoby bezrobotne (49,59%).

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2018-2020 z podziałem na zadania własne gminy oraz zadania zlecone prezentują poniższy wykres oraz tabele.

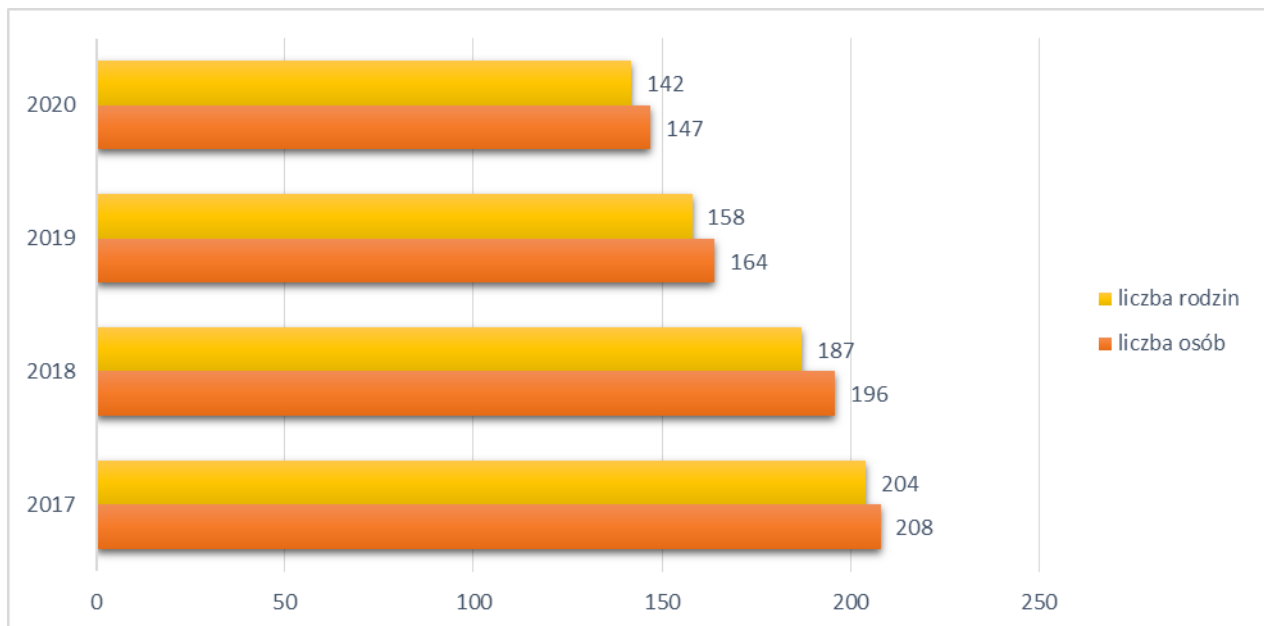
Tabela nr 18. Świadczenia z pomocy społecznej realizowane przez OPS w latach 2018-2020.

ŚWIADCZENIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ	2018		2019		2020	
	LICZBA	KWOTA ŚWIADCZEŃ zł	LICZBA	KWOTA ŚWIADCZEŃ zł	LICZBA	KWOTA ŚWIADCZEŃ zł
Zasiłki stałe	50	264 306,88	38	227.638,39	31	187.409,52
Zasiłki okresowe	65	89 363,00	55	99.527,00	47	66.502,00
Zasiłki celowe w tym:	97	39 872,00	74	50.000,00	115	39.640,00
Zasiłki celowe	66	22 032,00	74	50.000,00	115	14.789,00
Zasiłki celowe specjalne	31	17 840,00	0	0,00	27	24.851,00

Składki zdrowotne do zasiłków stałych oraz pracowników CIS	26 457,51		25.934,89		24.851,00	
Świadczenia z programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" w tym:	175 000,00zł		156.667,00		159.900,00	
Żywnienie dzieci w szkole	58	29 062,53	60	33.761,00	52	16.500,00
Zasiłki celowe na zakup żywności	126 315,47		122.906,00		143.400,00	
Dowóz posiłków	19 622,00		0,00		0,00	
Domy Pomocy Społecznej	15	455 138,45	15	504.688,18	19	612.651,01
Usługi opiekuńcze	4	4 167,1	5	18.919,30	14	57.338,70
Utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiek-wychow.	21	128 672,92	20	158.275,92	16	154.789,79
Praca socjalna	133 rodziny (283 osoby)		96 rodzin (230 osób)		65 rodzin (165 osób)	

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

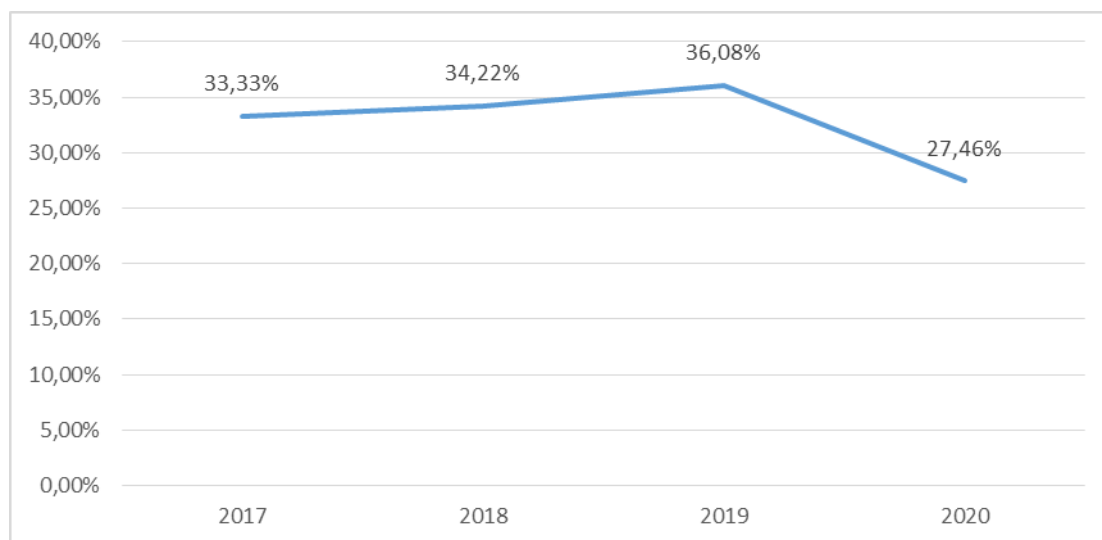
Wykres nr 16. Liczba rodzin i liczba osób korzystających z pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Na spadek liczby osób, którym przyznano świadczenia na mocy decyzji administracyjnej, prawdopodobnie miało wpływ wprowadzenie w 2016 roku świadczenia wychowawczego 500+, które poprawiło sytuację finansową rodzin wielodzietnych, jak również spadek bezrobocia.

Wykres nr 17. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej jest obliczany, jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W 2019 roku wskaźnik był na poziomie 36,08%, natomiast w 2020 roku wskaźnik wyniósł 27,46 %.

Z danych GUS wynika, iż stopa bezrobocia zarejestrowana w kraju w grudniu 2020 r. wynosiła 6,2%. W województwie lubuskim stopa bezrobocia przyjęła taki sam poziom i wynosiła 6,2%, zaś w powiecie gorzowskim stopa bezrobocia wyniosła 5,2%. W najbliższych latach należy się spodziewać ponownego wzrostu wskaźnika bezrobocia ze względu na skutki gospodarcze, które wystąpią po pandemii COVID-19. W związku z wystąpieniem pandemii chcąc ograniczyć ryzyko zwolnień, została wprowadzona przez rząd Tarcza antykryzysowa, jako kompleksowy pakiet działań, który ma przeciwdziałać społeczno-gospodarczym skutkom pandemii COVID-19. Wśród nich jest wiele rozwiązań przygotowanych przez resort finansów, m.in. dla przedsiębiorców, pracowników i samorządów¹⁵.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku jest realizatorem następujących programów:

1. **Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023** – Uchwała Nr XXVII/247/2020 Rady Gminy Santok z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021 - 2023, którego adresatami są rodziny zamieszkujące Gminę Santok, a w szczególności rodziny dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem oraz przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

¹⁵<https://www.gov.pl/web/finanse/tarcza-antykrizysowa> [data dostępu: 05.02.2021 r.].

Program skierowany jest również do rodzin, które z różnych powodów potrzebują wsparcia instytucji w wypełnianiu zadań związanych z wychowaniem dzieci.

2. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie dla Gminy Santok na lata 2021- 2025 - Uchwała Nr XXVII/248/2020 Rady Gminy Santok z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie dla Gminy Santok na lata 2021- 2025, adresowany jest do mieszkańców z terenu Gminy Santok, a w szczególności rodzin i osób dotkniętych bezpośrednio zjawiskiem przemocy w rodzinie oraz osób zagrożonych zjawiskiem przemocy, jak również do przedstawicieli instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi, bądź dotkniętymi przemocą.

3. Strategia Polityki Senioralnej Gminy Santok na lata 2021-2025 - Uchwała Nr XXVI/241/2020 Rady Gminy Santok z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Senioralnej Gminy Santok na lata 2021- 2025, adresowana jest do wszystkich mieszkańców Gminy Santok, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób seniorów i ich rodzin, jak również organizacji skupiających seniorów oraz osób, instytucji i podmiotów zajmujących się profesjonalnie udzielaniem wsparcia społecznego.

Od stycznia 2021 r. realizatorem zadań z zakresu profilaktyki uzależnień również stał się Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku:

1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 Uchwała Nr XXVIII/267/2020 Rady Gminy Santok z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021, adresowany jest do wszystkich mieszkańców Gminy Santok, określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizację szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu. Dostosowany jest do specyfiki problemów uzależnień występujących na terenie Gminy Santok i uwzględnia lokalne możliwości realizacji pod względem prawnym, administracyjnym i ekonomicznym. Działania związane z profilaktyką mają charakter długofalowy i stanowią kontynuację wcześniej podejmowanych działań.

2. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Santok na 2021 rok - Uchwała Nr XXVIII/268/2020 Rady Gminy Santok z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Santok na 2021 rok, adresowany jest do wszystkich mieszkańców Gminy Santok, w którym określone zostały zadania konieczne do realizacji wobec występujących problemów narkomanii na terenie gminy. Program zawiera propozycje działań służących rozwijaniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów narkomanii w gminie Santok.

Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej polega na realizacji projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, udziału w konkursach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej oraz na realizacji programów osłonowych. W latach 2018-2020 realizowane były:

1. Wieloletni Rządowy Program „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 – to program wsparcia finansowego dla gmin w zakresie realizacji zadań własnych. W ramach Programu Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku udziela pomocy w formie bezpłatnych posiłków lub świadczenia pieniężnego w formie zasiłku celowego na zakup żywności. Adresatami programu są dzieci i młodzież ucząca się oraz ich rodziny, a także osoby prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe, będące w trudnej sytuacji życiowej. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich. Procentowy udział środków własnych Gminy wynosi 40%.

2. Skuteczni i nowocześni – nowa, jakość pomocy społecznej w Santoku - od 1 czerwca 2018 r. do 31 marca 2019 r. realizował wskazany projekt w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publicznej na rynku pracy, gospodarki i edukacji. Działania 2.5 Skuteczna Pomoc Społeczna, rozdzielenie pracy socjalnej od pracy administracyjnej. W okresie 01 kwietnia 2019 – 30 kwietnia 2020 r. realizowana była trwałość projektu (działania socjalne, wsparcie psychologiczne, wsparcie prawne), finansowana ze środków własnych. Wartość całkowita projektu 422.011,33 zł, zaś dofinansowanie z UE 355.671,14 zł.

3. Nowa droga - integracja społeczna i zawodowa w gminie Santok - w październiku 2020 r. otrzymano dotację ze środków EFS na realizację wskazanego projektu. Z uwagi na pandemię realizacja projektu rozpoczęła się 01 stycznia 2021 i zakończy się do 31 marca 2022 r. Projekt zakłada objęcie wsparciem 30 os. będących mieszkańcami Gm. Santok (17 K i 13 M) w celu wzrostu zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku. Projekt opiera się na 3 kluczowych aspektach (1) diagnozie sytuacji społeczno-zawodowej uczestników projektu, (2) aktywizacji społ. wraz ze wsparciem socjalnym w celu podniesienia kompetencji społ. oraz interpersonalnych oraz (3) aktywizacji zawodowa uczestników połączona z nabyciem nowych kwalifikacji/kompetencji zawodowych. Partnerem projektu jest Stowarzyszenie Pracowników Służb Społecznych "KRAĞ" w Gorzowie Wlkp. Wartość całkowita projektu – 300.000,00 zł, zaś dofinansowanie z UE 255.000,00 zł.

Ponadto Zarządzeniem Wójta zostały powołane dwa lokalne zespoły:

1. Lokalny zespół koordynujący realizację Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025 - Zarządzenie Nr XXVI/2021 Wójta Gminy Santok z dnia 04 maja 2021 r. w sprawie powołania Lokalnego zespołu koordynującego realizację Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025,

2. Lokalny zespół koordynujący realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017 – 2022 - Zarządzenie Nr XIV/2021 Wójta Gminy Santok z dnia 26 lutego 2021 r. w sprawie powołania Lokalnego zespołu koordynującego realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022.

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej Ośrodek ma obowiązek zatrudnić pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy, w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną, w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Ośrodek spełnia wymogi ustawowe w zakresie zatrudniania pracowników socjalnych. Teren gminy został podzielony na trzech pracowników socjalnych i obejmuje następujące rejony opiekuńcze, w skład, których wchodzi miejscowości:

- I Rejon – Santok, Płomykowo, Gralewo, Wawrów,
- II Rejon – Janczewo, Górki, Czechów, Stare Polichno,
- III Rejon – Jastrzębnik, Lipki Wielkie, Lipki Małe, Nowe Polichno, Ludziszawice, Mąkoszyce, Baranowice.

Tabela nr 19. Wykaz pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku w latach 2019-2020.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku	2019	2020
Kierownik	1	1
Pracownicy socjalni	4	4
Aspirant pracy socjalnej	1	1
Asystent rodziny	1	1
Starszy inspektor ds. świadczeń rodzinnych	1	1
Referent ds. świadczeń rodzinnych i wychowawczych	1	1
Inspektor ds. funduszu alimentacyjnego, świadczenia wychowawczego i kadr	1	1
Sprzątaczką	1	1
Łącznie	11	11

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

9.3. ŚWIADCZENIA RODZINNE

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku realizuje również zadania wynikające z Ustawy o świadczeniach rodzinnych, do których zaliczamy:

1. zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
2. świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy i świadczenie pielęgnacyjne,
3. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
4. świadczenie rodzicielskie¹⁶.

Osobie otrzymującej zasiłek rodzinny mogą przysługiwać również następujące dodatki:

1. dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
2. dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
3. dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
4. dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
5. dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,
6. dodatek z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
7. dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania¹⁷.

¹⁶Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111), art. 2.

¹⁷Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach...op.cit.,art. 8.

Tabela nr 20. Liczby i kwoty wypłaconych świadczeń przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku w latach 2017-2020.

Rodzaj świadczenia	2017		2018		2019		2020	
	liczba	Kwota(zł)	liczba	Kwota(zł)	liczba	Kwota(zł)	liczba	Kwota(zł)
Zasiłek rodzinny	4569	535712,00	4046	475192,00	3742	441464,00	3446	404886,00
Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	14	14000,00	15	15000,00	17	17000,00	5	5000,00
Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	117	46361,00	95	36963,00	99	39600,00	53	20248,00
Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	168	34344,00	152	31016,00	120	24120,00	148	29524,00
Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	373	40470,00	296	32440,00	279	30070,00	306	32800,00
Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	270	27000,00	237	23700,00	226	22600,00	211	21086,00
Dodatek z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej	727	69065,00	590	56050,00	518	49210,00	560	53119,00
Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania	392	27928,00	317	22841,00	358	25 758,00	465	33 845,00

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Kolejną formą wsparcia są świadczenia opiekuńcze, w zakres, których wchodzi: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne oraz specjalny zasiłek opiekuńczy. Poniższa tabela wskazuje na systematyczny wzrost osób korzystających ze świadczeń opiekuńczych w kolejnych latach.

Tabela nr 21. Wsparcie dla osób korzystających ze świadczeń opiekuńczych

	2017		2018		2019		2020	
	liczba	kwota (zł)	liczba	kwota (zł)	liczba	kwota (zł)	liczba	kwota (zł)
Zasiłek pielęgnacyjny	3248	496944,00	3188	504103,00	3179	602170,00	3158	681247,00
Świadczenie pielęgnacyjne	413	579272,00	395	583344,00	414	655346,00	509	931466,00
Specjalny zasiłek opiekuńczy	97	49 551,00	103	54 719,00	86	52 824,00	66	40 920,00
Zasiłek dla opiekuna	113	58 760,00	74	38 014,00	48	29 760,00	48	29 760,00
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	56	56 000,00	48	48 000,00	55	55 000,00	48	48 000,00
Świadczenie rodzicielskie	118	108 925,00	141	128 590,00	203	183 497,00	214	200 194,00

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

W analizowanym okresie ośrodek przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W 2020 r. wypłacono zasiłek dla 48 osób na łączną kwotę 29.760,00 zł.

W 2020 r. Ośrodek przyznał 5 jednorazowych świadczeń na łączną kwotę 20.000,00 zł z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Świadczenia rodzinne finansowane są w całości z budżetu państwa i stanowią one znaczące wsparcie dla rodzin zamieszkujących na terenie miasta. W przypadkach przekroczenia kryterium dochodowego świadczenia rodzinne wypłacane są według tzw. zasady „złotówka za złotówkę” tj. w wysokości pomniejszonej o kwotę, o jaką dochód rodziny przekroczył aktualnie obowiązującą kwotę uprawniającą do zasiłku, pomnożoną przez liczbę osób w danej rodzinie. W 2019 roku

wypłacono zasiłek 7 rodzinom na łączną kwotę 12.404,00 zł, w 2020 r. była taka sama liczba osób, natomiast łączna kwota wyniosła 5.869,00 zł.

Świadczenie wychowawcze 500+ ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Przysługuje ono matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, do dnia ukończenia przez nie 18. roku życia; w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie. W okresie od 1 stycznia 2019 do 30 czerwca 2019 roku świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko przysługiwało po spełnieniu kryterium dochodowego. Z dniem 1 lipca 2019 roku zmianie uległy warunki przyznawania świadczenia, upoważniające do pobierania świadczenia wychowawczego na każde niepełnoletnie dziecko niezależnie od dochodu rodziny. Świadczenie finansowane jest w całości z budżetu państwa. Z pomocy w formie świadczenia wychowawczego w 2019 roku skorzystało 1050 rodzin na łączną kwotę 7.343.999,86 zł. Natomiast w 2020 r. ilość rodzin wynosiła 1791; łączna kwota wypłaconych świadczeń 9.964.989,50 zł.

W ramach programu „Dobry Start” w 2019 r. wypłacono 1173 świadczeń na kwotę 351.600,00 zł, zaś w 2020 r. liczba wypłaconych świadczeń wynosiła 1215 na łączną kwotę 364.200,00 zł.

W 2020 r. Wójt Gminy Santok zgodnie z Uchwałą Nr XXVIII/2015/16 Rady Gminy Santok z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Santok przyznał stypendia szkolne o charakterze socjalnym 40 uczniom na łączną kwotę 26.502,87 zł.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez OPS stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2017-2020 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, zmniejszała się z roku na rok (z 43 w 2017 r. do 37 w 2019 r.), podobnie jak liczba świadczeń (z 575 w 2017 r. do 446 w 2020 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 22. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w latach 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2018	2020
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	43	45	41	37
liczba przyznanych świadczeń	575	507	461	446
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	225410	202270	179140	178568,91

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W Gminie Santok, poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Środowiskowym Domem Samopomocy nie ma innych placówek pomocowych, jednak mieszkańcy mogą korzystać z oferty instytucji udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 23. Instytucje udzielające wsparcia dla mieszkańców Gminy Santok.

Nazwa i adres instytucji	Zakres oferowanych usług
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp., ul. Pankiewicza 5-7	m.in. realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Gorzowie Wlkp., ul. Okrzei 39	m.in. udzielanie schronienia, poradnictwo specjalistyczne, pomoc socjalna, pedagogiczna, grupy wsparcia.
Stowarzyszenie im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp., ul. Słoneczna 62	m.in. schronienie, pomoc socjalna, psychologiczna, prawna
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 w Gorzowie Wlkp., ul. Pankiewicza 5-7	m.in. udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.
Stowarzyszenie Pracowników Służb Społecznych Krąg w Gorzowie Wlkp., ul. Teatralna 26	m.in. szansa na powrót na rynek pracy, możliwość kontaktu z osobami, które cierpią z powodu braku pracy tak jak Ty i potrafią Cię zrozumieć, szansa na wyjście z domu i wyrwanie się z bierności zawodowej, możliwość zdobycia praktyki zawodowej, możliwość pracy najnowocześniejszym sprzętem i elektronarzędziami, szkolenia zawodowe oraz szkolenia z udziałem psychologa i doradcy zawodowego, szkolenia z przepisów bhp, zasad pierwszej pomocy oraz podstaw obsługi komputera.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Warto podkreślić, że 2020 rok był szczególny z uwagi na pandemię, a praca Ośrodka często była reorganizowana kilka razy w ciągu dnia. Pomimo trudnej sytuacji epidemiologicznej oraz pracy z dużym narażeniem, Ośrodek nie był zamknięty ani jednego dnia, a klienci obsługiwani byli

w sposób ciągły poprzez okno podawcze, w wydzielonym punkcie w Ośrodku, drogą elektroniczną lub za wykorzystaniem tradycyjnej poczty. W czasie kryzysu działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku była skupiona na przyznawaniu świadczeń pomocy społecznej, ogólnej pracy socjalnej oraz działaniach pomocowych, m.in. poprzez przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej dla osób dotkniętych pandemią, przyznawanie zasiłków stałych, okresowych, celowych, przyznawanie specjalnych zasiłków celowych, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne, realizację programu "Posiłek w szkole i w domu".

Praca socjalna w czasie kryzysu obejmowała w szczególności rozeznawanie potrzeb wśród osób objętych kwarantanną i koordynowanie udzielonej pomocy, rozeznawanie potrzeb u osób starszych i niepełnosprawnych i koordynowanie oraz/lub udzielanie pomocy zgodnie z potrzebami, rozeznawanie potrzeb u rodzin doświadczających lub zagrożonych doświadczeniem przemocy w rodzinie oraz monitorowanie ryzyka występowania przemocy i reagowanie zgodnie z sytuacją, rozeznanie sytuacji i proponowanie skorzystania z poradnictwa specjalistycznego, jak również prowadzenie interwencyjnej pracy socjalnej np. w ramach procedury Niebieskiej Karty, rozeznawanie sytuacji, monitoring, wsparcie rodzin wieloproblemowych, w których występują nasilone trudności opiekuńczo – wychowawcze nieobjętych wsparciem asystenta rodziny, koordynowanie zadań i współpraca z asystentem rodziny w rodzinach zagrożonych ograniczeniem praw rodzicielskich czy udzielanie stałego wsparcia emocjonalnego osobie w kryzysie psychicznym.

Jako działania pomocowe w czasie pandemii pracownicy Ośrodka podejmowali się m.in.: informowania osób i rodzin o możliwości skorzystania z pomocy w formie świadczeń z pomocy społecznej, informowania osób i rodzin objętych kwarantanną o możliwości skorzystania z pomocy społecznej, informowania osób i rodzin o zasadach funkcjonowania instytucji samorządowych, w tym ośrodków pomocy społecznej, w czasie pandemii, udzielali jednostkowego wsparcia emocjonalnego osobie, jak również udzielali poradnictwa telefonicznego na temat możliwości skorzystania z form pomocy dostępnych poza systemem pomocy społecznej.

9.4. ZASOBY INSTYTUCJONALNE WZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Realizatorzy i podmioty wspierające realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Santok na lata 2021 – 2025:

1. Urząd Gminy w Santoku,
2. Powiatowy Urząd Pracy w Gorzowie Wlkp.,

3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.,
4. PFRON,
5. Starostwo Powiatowe w Gorzowie Wlkp.,
6. Jednostki organizacyjne, m.in. sądy, kuratorzy,
7. Placówki służby zdrowia,
8. Placówki oświaty,
9. Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku,
10. Centrum Kultury i Rekreacji w Santoku,
11. Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku,
12. Punkt Konsultacyjny przy Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku,
13. Poradnie specjalistyczne, w tym Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 w Gorzowie Wlkp.,
14. Komenda Miejska Policji w Gorzowie Wlkp.,
15. Kluby Sportowe,
16. Parafie Rzymsko – Katolickie,
17. Organizacje pozarządowe:
 - a) Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Santok „Pomocna Dłoń” z Santoka,
 - b) Stowarzyszenie „Bliżej siebie” z Wawrowa,
 - c) Fundacji Dogonić Marzenia Catch the Dreams z Gorzowa Wlkp.,
 - d) Stowarzyszenie Pracowników Służb Społecznych „Krag” w Gorzowie Wlkp.,
 - e) Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp.
18. Radni i sołtysi z Gminy Santok.

10. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Podstawę do określenia strategicznej pozycji JST stanowi rzetelna diagnoza sytuacji wewnętrznej, dzięki której możliwa jest trafna analiza i ocena własnego kapitału. Bazując na wynikach tego procesu oraz identyfikując przewidywane zmiany w bliskim i dalekim otoczeniu jednostki, należy wyprowadzić wnioski dotyczące kierunków działań jednostki, mających na celu rozwiązanie istniejących na danym obszarze problemów i poprawę, jakości życia mieszkańców. Niezwykle pomocne i zwiększające trafność wniosków będą precyzyjne wyliczenia, ale także prognozy, intuicja i doświadczenie analityków pracujących nad tą częścią strategii.

10.1. WSPIERANIE RODZINY

Rodzina jest podstawową jednostką życia społecznego i najlepszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka. Jednak takim środowiskiem nie może być rodzina patologiczna. Dziecko, aby prawidłowo wzrastać i wchodzić w role społeczne, musi mieć odpowiedni wzór do naśladowania. Rodziny, w których występują różnego rodzaju dysfunkcje, nie potrafią dać dobrego przykładu swoim małym, uczącym się życia dzieciom¹⁸.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. W myśl w/w ustawy, piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej (rodzina zastępcza) i instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze). Rodzinna piecza zastępcza jest formą zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. rodzina zastępcza:

a) spokrewniona,

b) niezawodowa,

c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna,

2. rodzinny dom dziecka.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,

2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,

3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,

4. pomocy w integracji rodziny,

5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,

6. dążeniu do reintegracji rodziny,

¹⁸Świdarska M., *Asystent rodziny -współczesna forma pomocy rodzinie*, Społeczna Akademia Nauk, Łódź 2013, s. 5.

7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy Santok w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku, który służy pomocą mieszkańcom Gminy Santok znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadząc działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb, umożliwiających życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Gmina, jako podmiot odpowiedzialny za pracę z rodziną biologiczną powinna położyć szczególny nacisk na wsparcie rodzin, a umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej pozostaje być ostatecznością. Wspieranie rodziny polega w szczególności na analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu roli funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomoc w integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji rodziny.

Działania mające na celu wspieranie rodzin zostały zawarte w Gminnym Programie Wspierania Rodziny w Gminie Santok na lata 2021 – 2023 przyjęte Uchwałą Nr XXVII/247/2020 Rady Gminy Santok z dnia 16 grudnia 2020 r. Głównym celem Programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania. Jedną z podstawowych form wsparcia rodziny jest asystent rodziny. Rodziny mające problem opiekuńczo - wychowawczy mogą otrzymać pomoc w osobie asystenta rodziny, który prowadzi pracę z rodziną poprzez realizację planu pracy we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielaniem pomocy w poprawie sytuacji życiowej rodziny – zwłaszcza w prowadzeniu gospodarstwa domowego, udzielaniem pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych oraz wspieraniem aktywności społecznej rodziny, udzielaniem pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, motywowaniu do udziału w zajęciach grupowych mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych, udzielanie wsparcia dzieciom, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku. Ustawa kładzie nacisk na pracę

z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym. Asystent rodziny wykorzystując swoje umiejętności wspomaga rodziny w szczególności:

1. w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
2. poprzez informowanie o sposobach spędzaniu czasu wolnego,
3. poprzez analizowanie z rodziną pisma urzędowe,
4. poprzez przeprowadzanie zabaw edukacyjnych z dziećmi (plastyczne, czytanie książek, gry, zabawy ruchowe),
5. poprzez przekazywanie informacji oraz wyposażenie rodziny w niezbędną wiedzę potrzebną w procesie wychowania dzieci,
6. poprzez modelowanie zachowań poszczególnych członków rodziny,
7. udzielania wsparcia emocjonalnego rodzinom,
8. informowania o sposobach dostosowywania się do obostrzeń pandemicznych COVID-19.

W latach 2017 - 2020 w Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku zadania w zakresie wsparcia rodziny realizował 1 asystent rodziny, który jest zatrudniony w systemie zadaniowego czasu pracy, co pozwoliło na pracę z rodzinami w różnych godzinach, także poza godzinami pracy OPS w Santoku. Praca asystenta rodziny prowadzona jest w miejscu zamieszkania rodziny, czyli asystent pracuje głównie w terenie w celu prawidłowej realizacji swoich zadań. Ponadto asystent rodziny swój czas pracy przeznacza również na współpracę z instytucjami działającymi na rzecz rodziny (szkoły, służba zdrowia itp.) jak również na przygotowanie, usystematyzowanie i wypełnianie dokumentacji.

Tabela nr 24. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2017-2020.

	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny	15	20	20	17
Liczba dzieci w tych rodzinach	27	30	34	32

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Tabela nr 25. Współpraca asystenta rodziny z rodzinami w poszczególnych sołectwach

Sołectwo	2019	2020
Nowe Polichno	2 rodziny (1 niepełna i 1 pełna)	1 rodzina (niepełna)
Stare Polichno	-----	1 rodzina

		(niepełna)
Baranowice	2 rodziny (1 pełna i 1 niepełna)	3 rodziny (2 pełne i 1 niepełna)
Górki	1 rodzina (pełna)	2 rodziny (1 pełna i 1 niepełna)
Wawrów	6 rodzin (1 pełna, 3 niepełne, 2 zastępcze)	4 rodziny (2 pełne i 2 niepełne)
Santok	2 rodziny (1 zastępcza, 1 pełna)	1 rodzina (pełna)
Lipki Wielkie	3 rodziny (1 pełna, 1 niepełna, 1 zastępcza)	2 rodziny (1 pełna i 1 niepełna)
Jastrzębnik	1 rodzina niepełna	-----
Czechów	1 rodzina niepełna	-----
Gralewo	2 rodziny (1 niepełna, 1 zastępcza)	2 rodziny (niepełne)
Ludzisławice	-----	1 rodzina (niepełna)
Mąkoszyce	-----	-----
Ilość rodzin	20 rodzin	17 rodzin

Źródło: Sprawozdanie roczne z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny za rok 2020.

Z powyższej tabeli wynika, iż najwięcej rodzin objętych działaniami asystenta rodziny pochodziło z miejscowości Wawrów - w roku 2019 było to 6 rodzin, zaś a w roku 2020 - 4 rodziny.

W marcu 2020 roku przed asystentami rodziny stanęło nowe wyzwanie polegające na przeciwdziałaniu zakażeniu się koronawirusem SARS-COV-2 i wsparcie ich w przypadku zachorowania na wywołaną przez niego chorobę o nazwie COVID-19. W Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku asystent rodziny w 2020 r. pracował zdalnie z domu, a w określone dni stacjonarnie w jednostce. Praca zdalna polegała na wykonywaniu wsparcia informacyjnego i emocjonalnego, pedagogizacji, koordynacji pracy służb społecznych, pomocy w realizacji spraw urzędowych poprzez komunikację przez telefon lub Internet z klientami i instytucjami. W sytuacji kryzysowej i wymagającej wizyty w miejscu zamieszkania, asystent rodziny jechał w teren zabezpieczony w środki ochrony osobistej, po wcześniejszej konsultacji z kierownikiem Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Koszty ponoszone za pobyt dzieci w pieczy zastępczej oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych związane są z udziałem gminy w kosztach oraz czasem pobytu dzieci w pieczy i wynosi proporcjonalnie:

1. 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
2. 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
3. 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Źródło finansowania stanowią proporcjonalnie środki własne gminy i powiatu¹⁹.

Tabela nr 26. Koszty poniesione za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017 – 2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Koszt za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w zł (Gmina Santok)	82.827,28	118.380,12	135.898,20	125.795,48

Źródło: Sprawozdanie z zakresu realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2020.

Mieszkańcy Gminy Santok mogą korzystać z Karty Dużej Rodziny. Za obsługę KDR odpowiada Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku. Karta Dużej Rodziny uprawnia do korzystania ze zniżek, m.in. w ramach ofert handlowych, kulturalnych, rekreacyjnych i transportowych na terenie całego kraju. Karta przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny wg zasad określonych w ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny. Karta Dużej Rodziny to ogólnopolski system zniżek dla rodzin, które posiadają troje i więcej dzieci. Jest to projekt przygotowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w ramach, którego członkowie rodzin wielodzietnych otrzymują możliwość skorzystania z niższych cen na produkty i usługi dostępnych zarówno w placówkach publicznych, jak i u partnerów prywatnych. Od stycznia 2018 roku Karta Dużej Rodziny dostępna jest w dwóch formach, tj. plastikowej oraz elektronicznej.

Prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie, co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek. Członkami rodziny wielodzietnej są:

1. rodzic (rodzice) - przez którego rozumie się także rodzica (rodziców) zastępczych lub osobę (osoby) prowadzącą rodzinny dom dziecka;
2. małżonek rodzica;
3. dziecko - przez które rozumie się także dziecko, nad którym rodzic sprawuje rodzinną pieczę zastępczą, oraz osobę przebywającą w dotychczasowej rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, o której mowa w art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela nr 27. Liczba wydanych KDR w latach 2018-2020.

Rok	Liczba osób	Liczba rodziców	Liczba dzieci
2018	90	29	61

¹⁹Sprawozdanie z zakresu realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2020.

2019	284	205	79
2020	78	48	30

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santok.

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną wspieranie rodziny są:

1. **edukacja** - w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży,
2. **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** - jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem,
3. **wsparcie osób niepełnosprawnych** - szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu,
4. **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** - uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcyjności rodziny i problemów wszystkich ich członków.

10.2. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W dzisiejszych czasach bezdomność stanowi problem ogólnoswiatowy i traktowana jest w zależności od przyczyn, jako zjawisko z pogranicza patologii, a często wręcz, jako zdecydowanie patologiczne. Bezdomnych można spotkać nie tylko w krajach najbiedniejszych, ale także w najbardziej rozwiniętych. Bezdomność może być rezultatem wyboru. Jest wówczas zgodna z indywidualnymi preferencjami. Natomiast bezdomność z konieczności dotyka człowieka wbrew jego woli i jest odczuwana, jako stan frustrującej deprivacji ze wszystkimi jej konsekwencjami psychicznymi i traktowana, jako wyraz dyskryminacji społecznej.

Bezdomny to człowiek nieposiadający dóbr materialnych, żyjący na bieżąco, czyli dniem dzisiejszym. Są mu obce zachowania dotyczące przezorności oraz dbałości o przyszłość własną i najbliższych. Biorąc pod uwagę powyższą definicję, można wyodrębnić cztery kategorie osób bezdomnych:

1. zdolni do samodzielności życiowej bezdomni z przymusu;
2. niezdolni do samodzielności życiowej bezdomni z przymusu;
3. zdolni do samodzielności życiowej bezdomni z wyboru;

4. niezdolni do samodzielności życiowej bezdomni z wyboru²⁰.

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania. Z kolei według ustawy o pomocy społecznej osobą bezdomną jest osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej. W Gminie Santok problem bezdomności ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom nim zagrożonym i dotkniętym świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku. W 2020 roku, w związku z bezdomnością, Ośrodek objął wsparciem 2 osoby. Osoby bezdomne kierowane są do placówek zapewniających schronienie, jak również udzielane są im świadczenia z pomocy społecznej w formie zasiłków celowych, okresowych i stałych. Gmina wywiązując się ze swoich ustawowych obowiązków zapewnienia schronienia, posiłku, odzieży i niezbędnej pomocy osobie potrzebującej, co roku podpisuje porozumienie z podmiotem świadczącym wsparcie osobom bezdomnym. W 2019 roku było to Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu „Mar-Kot” w Ożarowie Mazowieckim, adres: Miączyn Duży 26, 06-850 Ożarów Mazowiecki, natomiast na kolejne lata podpisano porozumienie ze Stowarzyszeniem im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp. ul. Słoneczna 62-63. Umowa obejmuje zapewnienie schronienia osobom bezdomnym z terenu Gminy Santok poprzez zapewnienie miejsca w ogrzewalni i schronisku. W 2020 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku udzielił schronienia 1 osobie. Należy dodać, że interwencyjnie schronienie osoby bezdomne mogą również znaleźć w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Gorzowie Wlkp., ul. Okrzei 39.

²⁰Moraczewska B., *Bezdomność. Definicja, problemy, rozwiązania obecne oraz historyczne odwołanie do ludzi luźnych*, Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna, s. 116.

10.3. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku, z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

Niepełnosprawność oznacza to trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Ustala się trzy stopnie niepełnosprawności, które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą.

1. do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
2. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,
3. do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym

wieku. Powiatowe zespoły i wojewódzkie zespoły wydają odpowiednio orzeczenia o:

1. niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia,
2. stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia,
3. wskazaniach do ulgi uprawnień osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy.

Symbol przyczyny niepełnosprawności oznacza następująco:

1. 01-U – upośledzenie umysłowe, nazywane dziś raczej niepełnosprawnością intelektualną,
2. 02-P – choroby psychiczne, w tym m.in. osoby z zaburzeniami psychotycznymi, zaburzenia nastroju, utrwalonymi zaburzeniami lękowymi o znacznym stopniu nasilenia czy zespołami otępiennymi,
3. 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, w tym m.in. trwałe uszkodzenie czynności ruchowej jednego lub obu fałdów głosowych, częściowa lub całkowita utrata krtani z różnych, przyczyn, zaburzenia mowy spowodowane uszkodzeniem mózgu, głuchoniemota, głuchota oraz wiele innych schorzeń powodujących dysfunkcję narządu słuchu lub mowy,
4. 04-O – choroby narządu wzroku, w tym m.in. wrodzone lub nabyte wady narządu wzroku, powodujące ograniczenie jego sprawności, prowadzące do obniżenia ostrości wzroku w oku lepszym do 0,3 według Snellena po wyrównaniu wady wzroku szklami korekcyjnymi lub ograniczenie pola widzenia do przestrzeni zawartej w granicach 30 stopni,
5. 05-R – upośledzenie narządu ruchu, w tym m.in. wady wrodzone i rozwojowe narządu ruchu, układowe choroby tkanki łącznej, zapalenie stawów, choroby zwyrodnieniowe stawów, nowotwory narządu ruchu czy amputacje oraz wiele innych schorzeń w obrębie narządu ruchu,
6. 06-E – epilepsja w postaci nawracających napadów padaczkowych spowodowanych różnymi czynnikami etiologicznymi lub wyraźnymi następstwami psychoneurologicznymi,
7. 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia, w tym m.in. przewlekła obturacyjna choroba płuc (POChP), zakaźne choroby płuc, prowadzące do niewydolności oddechowej, nowotwory płuc i opłucnej, wrodzone i nabyte wady serca, choroba niedokrwienna serca, kardiomiopatie, nadciśnienie tętnicze z powikłaniami i wiele innych.
8. 08-T – choroby układu pokarmowego, np. stany po resekcji żołądka z różnych przyczyn z licznymi powikłaniami, przewlekłe choroby jelit o różnej etiologii, powikłane zespołem złego wchłaniania, przewlekłe choroby wątroby, przewlekłe zapalenie trzustki, nowotwory układu pokarmowego i wiele innych,
9. 09-M – choroby układu moczowo-płciowego, w tym m.in. zaburzenia czynności dróg moczowych, choroby nerek, nowotwory układu moczowego i narządów płciowych i wiele

innych,

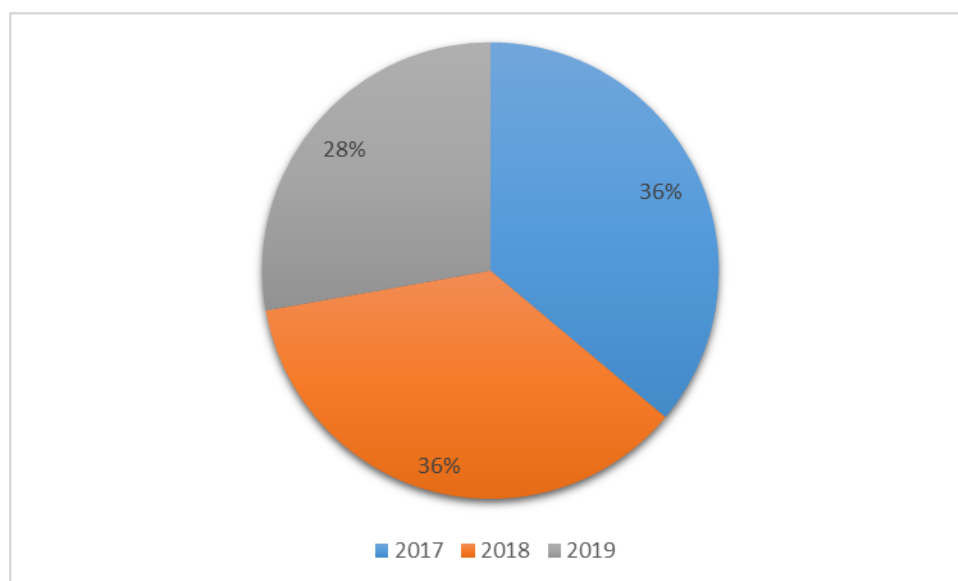
10. 10-N – choroby neurologiczne, w tym m.in. naczyniopochodny udar mózgu, guzy centralnego układu nerwowego, pourazowa cerebrastenia i encefalopatia, choroby rdzenia kręgowego i inne,
11. 11-I – inne schorzenia, w tym: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, choroby układu krwiotwórczego i inne,
12. 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypiami zachowań, zainteresowań i aktywności, o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia.

Osoby niepełnosprawne zgodnie z art. 2 pkt. 10 ustawy „niepełnosprawnymi są to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”. Niepełnosprawność można podzielić na następujące rodzaje:

1. obniżona sprawność sensoryczna (zmysłowa) – brak, uszkodzenie lub zaburzenie funkcji zmysłowych (są to m.in. osoby niewidome, słabo widzące, głuche, słabo słyszące, z zaburzeniami percepcji wzrokowej i słuchowej),
2. obniżona sprawność intelektualna – upośledzenie umysłowe, demencja starcza,
3. obniżona sprawność funkcjonowania społecznego – zaburzenia równowagi nerwowej, emocjonalnej oraz zdrowia psychicznego,
4. obniżona sprawność komunikowania się – utrudniony kontakt słowny (zaburzenia mowy, autyzm, jąkanie się),
5. obniżona sprawność ruchowa – osoby z dysfunkcją narządu ruchu (wrodzoną lub nabytą),
6. mózgowo porażenie dziecięce (uszkodzenia mózgu płodu),
7. obniżona sprawność psychofizyczna z powodu chorób somatycznych – np. nowotwory, guz mózgu, cukrzyca, rak).

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 77 rodzin. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa stopniowemu zmniejszeniu. Przedstawia to wykres poniżej.

Wykres nr 18. Liczba rodzin z terenu Gminy Santok korzystających ze wsparcia w latach 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

W 2017 roku ze świadczeń opiekuńczych zostało zrealizowane 3248 świadczeń na łączną kwotę 496.944,00 zł w 2018 roku liczba świadczeń zmniejszyła się i wynosiła 3188 na kwotę 504.103,00 zł. W 2019 roku liczba znowu uległa zmniejszeniu i kształtowała się na poziomie 3179 świadczeń na kwotę 602.170,00 zł. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane dotyczące przyznanych świadczeń opiekuńczych na przestrzeni lat 2017-2019.

Tabela nr 28. Ilość przyznanych świadczeń opiekuńczych na przelomie lat 2017-2019.

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń		
	2017	2018	2019
zasiłek pielęgnacyjny – ogółem	3248	3188	3179
zasiłek pielęgnacyjny – dla niepełnosprawnego dziecka	815	751	702
zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	1072	1018	994
zasiłek pielęgnacyjny – osobie, która ukończyła 75 lat	0	0	0
zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia	1361	1419	1483
świadczenie pielęgnacyjne	413	395	414
specjalny zasiłek opiekuńczy	97	103	86
świadczenie opiekuńcze ogółem – zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	3758	3686	3679

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019.

W 2019 zwiększyła się liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia w porównaniu do roku poprzedniego. W 2017 roku przyznano 1361 świadczeń, w 2018 roku – 1419, natomiast w 2019 roku – 1483. Różnica pomiędzy 2018 rokiem, a 2019 rokiem kształtuje się na poziomie 64 świadczeń. Tabela poniżej pokazuje kwoty świadczeń, jakie zostały wypłacone w latach 2017-2019.

Tabela nr 29. Kwoty wypłaconych świadczeń opiekuńczych na przełomie lat 2017-2019.

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń (zł)		
	2017	2018	2019
zasiłek pielęgnacyjny – ogółem+	496.944,00	504.103,00	602.170,00
zasiłek pielęgnacyjny – dla niepełnosprawnego dziecka	124.695,00	118.579,00	133.139,00
zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	164.016,00	160.970,00	187.932,00
zasiłek pielęgnacyjny – osobie, która ukończyła 75lat	0,00	0,00	0,00
zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia	208.233,00	224.554,00	281.099,00
świadczenie pielęgnacyjne	579.272,00	583.344,00	655.346,00
specjalny zasiłek opiekuńczy	49.551,00	54.719,00	52.824,00
świadczenie opiekuńcze ogółem – zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	1.125.767,00	1.142.166,00	1.310.340,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019.

Na terenie Gminy Santok swoją działalność prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku utworzony 25 października 1996 r. Uchwałą nr XXIV/197/96. Od 01 stycznia 2020 r. został wyodrębniony ze struktury Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku, jako jednostka organizacyjna Gminy Santok Uchwałą nr XIV/123/2019 z dnia 30 września 2019 r., Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku swoim działaniem obejmuje następujące ofert usług:

1. typu A – jest skierowana do osób psychicznie chorych, zwłaszcza doświadczających zaburzeń psychosomatycznych (m.in. schizofrenia, urojenia),

2. typu B – dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i fizycznie, które potrzebują wsparcia ukierunkowanego na terapię społeczną,
3. typu D – dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną i spektrum autyzmu.

Celem działalności ŚDS w Santoku jest stworzenie systemu wsparcia społecznego dla uczestników, poprzez świadczenie usług dziennych w zakresie integracji, aktywizacji oraz wsparcia terapeutycznego, ukierunkowanych na podtrzymanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia i funkcjonowania w społeczności lokalnej. Zakres świadczonych usług jest dostosowany do indywidualnych potrzeb i umiejętności uczestników.

Przedmiotem działalności ośrodka jest świadczenie usług w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym, obejmujących;

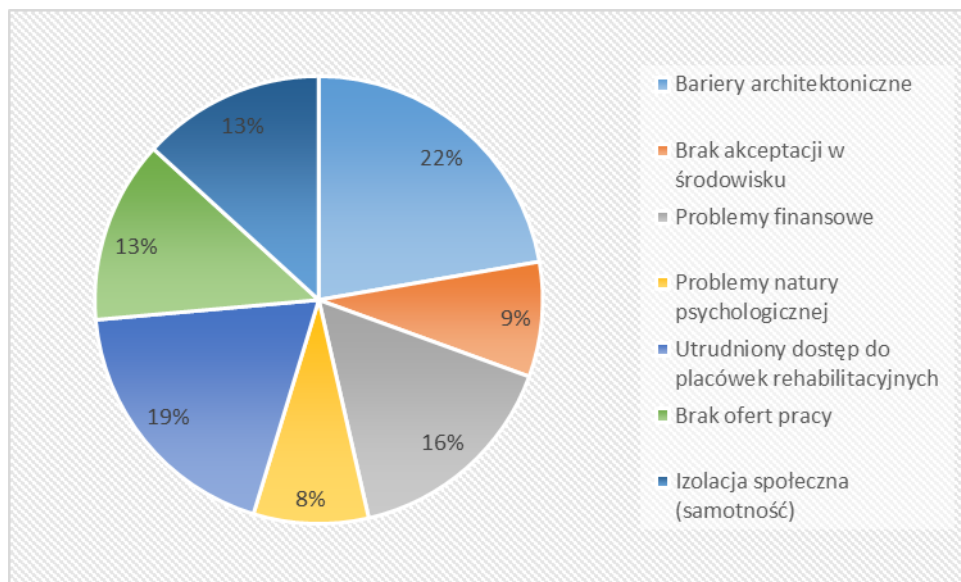
1. obniżenie napięcia emocjonalnego i poziomu lęku,
2. kształtowanie prawidłowych kontaktów interpersonalnych,
3. wzmacnianie poczucia własnej wartości,
4. stwarzanie możliwości samorealizacji,
5. kształtowanie zachowań prozdrowotnych,
6. motywowanie do podjęcia zatrudnienia lub uzupełnienie edukacji.

Środowiskowy Dom Samopomocy swoją działalność prowadzi od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30-15.30. W okresie od 12 marca 2020 r. do 24 maja 2020 r. na podstawie komunikatu Wojewody Lubuskiego z dnia 11 marca 2020 r. Dom zawiesił działalność swojej placówki z powodu panującej w kraju epidemii COVID-19. Od 26 października 2020 r. Środowiskowy Dom Samopomocy pracował w systemie rotacyjnym. Ogólna liczba uczestników zajęć w 2020 roku wynosiła 20 osób. Środki finansowe przeznaczone na funkcjonowanie Środowiskowy Dom Samopomocy w 2020 roku wyniosły 422.702,50 zł oraz 31.545,00 zł (dotacja 30% za życiem).

Ankietowanym mieszkańcom Gminy Santok zadano pytanie, *Z jakimi problemami według Pani/Pana najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?*. Wśród najczęściej występujących problemów związanych z osobami niepełnosprawnymi, wskazali bariery architektoniczne (22%), kolejnym problemem jest utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (19%), ma to związek z występującą pandemią COVID-19, która znacznie ograniczyła dostępność do placówek rehabilitacyjnych z powodu obostrzeń wprowadzonych na terenie kraju. Badani wskazali także na

wystąpienie problemu izolacji społecznej (13%). Wykres poniżej przedstawia odpowiedzi badanych.

Wykres nr 19. Najczęściej występujące problemy wśród osób niepełnosprawnych wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną wsparcia osób niepełnosprawnych są:

- 1. promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP;
- 2. aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie;
- 3. ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów;
- 4. zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

10.4. ZDROWIE PSYCHICZNE

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian i obejmuje zdrowie emocjonalne, rozumiane, jako zdolność do rozpoznawania uczuć, wyrażania ich w sposób adekwatny do sytuacji, zapewniający poczucie komfortu i akceptowany społecznie, oraz umiejętność, zdolność do radzenia sobie z trudnościami, ze stresem, napięciami, lękiem, depresją, agresją, a także zdrowie umysłowe (mentalne), rozumiane, jako zdolność do logicznego, jasnego, spójnego myślenia, uczenia się, realizacji swego potencjału intelektualnego²¹.

Zaburzenia psychiczne (choroby psychiczne) - utrudnienia funkcjonowania społecznego lub psychicznego jednostki noszące znamiona cierpienia. Psychiatria i neurologia – zajmuje się przyczynami organicznymi i neurochemicznymi zaburzeń psychicznych Psychologia – zajmuje się przyczynami zaburzeń psychicznych wynikających z psychiki wewnętrznej (stres) i doświadczeń społecznych. Ok. 30% osób przyznaje się, że w swoim życiu miało objawy kwalifikowane, jako zaburzenia psychiczne. Stygmatyzacja (naznaczenie) i dyskryminacja osób z zaburzeniami psychicznymi pogłębia stereotypy w interakcji z takimi osobami²².

Raport Światowej Organizacji Zdrowia WHO z 6 października 2020 r. przedstawił aktualną sytuację dotyczącą zdrowia psychicznego w 130 państwach członkowskich. Wobec narastającej częstości problemów psychicznych w konsekwencji globalnej pandemii, w większości krajów zaobserwowano ograniczenie dostępu do specjalistycznej pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi i dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych. W jednej trzeciej krajów było to związane z niedostateczną liczbą wyspecjalizowanych pracowników. Pandemia COVID-19 spowodowana koronawirusem może mieć ogromny negatywny wpływ na zdrowie psychiczne i samopoczucie sporej części mieszkańców świata²³.

²¹Waszyńska K., Filipiak M. (red.) *Współczesne konteksty psychoterapii i socjoterapii*, s. 166.

²²<http://pstrumil.eletel.p.lodz.pl/pstrumil/swosin/w3b.pdf> [data dostępu: 25.02.2021 r.].

²³<http://www.psychiatriapolska.pl> [data dostępu: 20.02.2021 r.].

Podstawowym wskaźnikiem stanu zdrowia psychicznego jest rozpowszechnianie zaburzeń psychicznych, rejestrowanych w placówkach psychiatrycznej opieki zdrowotnej. Na przestrzeni trzech ostatnich lat w Gminie Santok wzrosła liczba zaburzeń psychicznych, co stanowi wyjątkowo niepokojący trend, zważywszy na fakt olbrzymich kosztów społeczno-ekonomicznych, które z sobą niesie, nie tylko dla jednostki nim dotkniętej, ale także dla całej społeczności. Diagnoza obszaru objętego programem działań ochrony zdrowia psychicznego mieszkańców Gminy Santok sporządzona została w oparciu o dane statystyczne pochodzące z materiałów źródłowych.

Tabela nr 30. Zestawienie ilości wydanych orzeczeń mieszkańcom Gminy Santok.

	2018		2019		2020	
Liczba wydanych orzeczeń, w tym						
01-U (upośledzenie umysłowe)	6		8		11	
02-P (choroba psychiczna)	5		14		10	
Liczba wydanych orzeczeń z podziałem na płeć i rodzaj schorzenia						
	01-U	02-P	01-U	02-P	01-U	02-P
Kobiety	2	1	3	7	4	5
Mężczyźni	4	4	5	7	7	5
Liczba wydanych orzeczeń z podziałem na wiek						
o niepełnosprawności do 16 r/ż	28		26		173	
o stopniu niepełnosprawności po 16 r/ż	231		217		37	

Źródło: PZON nr 2 w Gorzowie Wlkp.

Tabela nr 31. Liczba świadczeń i liczba pacjentów z Gminy Santok w wieku poniżej 18 lat.

Nazwa zakresu świadczeń	2017 rok		2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	liczba świadczeń	liczba pacjentów	liczba świadczeń	liczba pacjentów	liczba świadczeń	liczba pacjentów	liczba świadczeń	liczba pacjentów
Świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dzieci i młodzieży	28	6	41	10	29	9	29	7
Świadczenia terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży.	0	0	0	0	0	0	21	2
Świadczenia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu	9	1	0	0	0	0	0	0
Świadczenia psychologiczne	6	1	24	1	15	4	2	1
Leczenie środowiskowe (domowe)	5	1	2	1	0	0	0	0
Krótkoterminowe świadczenia terapii	1	1	0	0	0	0	0	0

uzależnień od substancji psychoaktywnych									
Ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży i poziom referencyjny	0	0	0	0	0	0	3	1	
suma	49	9	67	11	44	10	55	11	

Źródło: Lubuski Oddział Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Na podstawie danych otrzymanych z Lubuskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia wynika, iż liczba świadczeń wynosiła 49, z kolei liczba pacjentów z terenu Gminy Santok poniżej 18. roku życia w 2017 roku wynosiła 9.

Tabela nr 32. Liczba świadczeń i liczba pacjentów z Gminy Santok w wieku 18 lat i więcej.

Nazwa zakresu świadczeń	2017 rok		2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	liczba świadczeń	liczba pacjentów	liczba świadczeń	liczba pacjentów	liczba świadczeń	liczba pacjentów	liczba świadczeń	liczba pacjentów
Świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dorosłych	625	192	521	174	108	37	59	34
Świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dzieci i młodzieży	32	8	17	11	21	12	9	4
Leczenie uzależnień	25	8	130	8	128	9	41	7
Świadczenia terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży.	0	0	0	0	0	0	13	4
Świadczenia antynikotynowe	2	1	31	3	18	2		
Świadczenia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu	307	18	501	22	423	20	171	14
Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	4	4	18	6	27	6	40	3
Świadczenia psychologiczne	102	6	79	5	121	17	122	9
Świadczenia dzienne terapii uzależnienia od alkoholu	140	4	147	4	0	0	11	1
Leczenie środowiskowe (domowe)	2	1	0	0	0	0	0	0
Świadczenia psychiatryczne dla dorosłych	20	17	19	13	0	0	0	0
Świadczenia rehabilitacji psychiatrycznej	2	2	2	2	2	2	0	0

Leczenie zaburzeń nerwicowych dla dorosłych	1	1	1	1	2	2	0	0
Świadczenia w psychiatrii sądowej w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia	0	0	1	1	0	0	0	0
Leczenie alkoholowych zespołów abstynencyjnych (detoksykacja)	11	11	10	9	14	11	10	9
Świadczenia terapii uzależnienia od alkoholu stacjonarne	12	12	6	6	7	7	4	4
Krótkoterminowe świadczenia terapii uzależnień od substancji psychoaktywnych	0	0	2	1	0	0	0	0
Leczenie zespołów abstynencyjnych po substancjach psychoaktywnych (detoksykacja)	0	0	1	1	0	0	0	0
Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	0	0	2	1	1	1	0	0
Świadczenia w izbie przyjęć szpitala (ryczałt dobowy)	17	11	21	15	1	1	0	0
Ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży - i poziom referencyjny	0	0	0	0	0	0	2	1
suma	1302	251	1509	245	873	110	482	85

Źródło: Lubuski Oddział Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

W sytuacjach stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia osób z zaburzeniami psychicznymi Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku realizuje na podstawie ustawy o pomocy społecznej działania zapobiegawcze. Polegają one głównie na kierowaniu osób chorych do domów pomocy społecznej odpowiedniego typu. Ośrodek skierował 7 osób (mężczyzn) do domu pomocy społecznej dla psychicznie chorych przed 2018 r. W latach 2018 - 2020 nie umieszczono nikogo.

Potrzeby społeczne w zakresie zdrowia psychicznego na terenie Gminy Santok realizowane są również w Środowiskowym Domu Samopomocy w Santoku, zapewniając osobom z dysfunkcją intelektualną ze stopniem znacznym i umiarkowanym szeroko rozumianą rehabilitację, zmierzającą

do wyrobienia zaradności życiowej i sprawności psychofizycznej. Domy, w zależności od kategorii osób, dla których są przeznaczone, dzielą się na następujące typy:

1. A – jest skierowana do osób psychicznie chorych, zwłaszcza doświadczających zaburzeń psychosomatycznych (m.in. schizofrenia, urojenia),
2. B – dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i fizycznie, które potrzebują wsparcia ukierunkowanego na terapię społeczną,
3. D – dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną i spektrum autyzmu.

Tabela nr 33. Ilość podopiecznych ŚDS w poszczególnych latach 2018 – 2020.

Rok/Typ	2018 typ A i B	2019 typ A, B,D	2020 typ A, B, D
A (ilość osób)	5	4	4
B (ilość osób)	15	10	10
C (ilość osób)	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
D (ilość osób)	nie dotyczy	6	6

Źródło: Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku.

Tabela nr 34. Podział jednostek chorobowych oraz stopni niepełnosprawności.

Jednostka chorobowa/ stopień niepełnosprawności	2018		2019		2020	
	Stopień umiarkowany	Stopień znaczny	Stopień umiarkowany	Stopień znaczny	Stopień umiarkowany	Stopień znaczny
przewlekłe psychicznie chorzy	4	1	4	0	4	0
z niepełnosprawnością intelektualną	8	7	8	2	8	2
spektrum autyzmu	nd	nd	0	2	0	2
z niepełnosprawnością sprzężoną	nd	nd	0	4	0	4

Źródło: Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku.

Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych populacji dzieci i młodzieży w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania występują również specyficzne zaburzenia rozwoju mowy i języka. W Gminie Santok funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Lipkach Wielkich prowadzący edukację dla dzieci i młodzieży z lekką niepełnosprawnością intelektualną, umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną, głęboką niepełnosprawnością, niepełnosprawnością sprzężoną, autyzmem oraz zespołem Aspergera. Na przełomie lat 2017-2020 w Ośrodku przebywało uczniów z:

1. lekką niepełnosprawnością intelektualną - 49

2. umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną - 21
3. niepełnosprawnością sprzężoną - 3
4. z autyzm oraz zespołem Aspergera - 0
5. z głęboką niepełnosprawnością - 0 (*źródło: SOSW w Lipkach Wielkich*).

W odniesieniu do zaspokojenia potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi ważnym jest podjęcie efektywnych lokalnych działań w tym zakresie poprzez:

1. poprawę dostępu do informacji na temat świadczeń opieki zdrowotnej i innych form pomocy i wsparcia w środowisku,
2. zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
3. upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego,
4. przeciwdziałanie nietolerancji, dyskryminacji i wykluczeniu osób z zaburzeniami psychicznymi.

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną zdrowie psychiczne są:

1. **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby niebędące w pełni sił psychicznych powinny być przewyżczone we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego;
2. **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego;
3. **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej;
4. **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia;
5. **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem

negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa, na jakość zdrowia psychicznego.

10.5. PROBLEM UZALEŻNIEŃ

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁸. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Narodowy Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych definiuje uzależnienie od alkoholu, jako kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których picie alkoholu dominuje nad innymi zachowaniami, które miały dla pacjenta poprzednio większą wartość. Głównym objawem zespołu uzależnienia jest pragnienie alkoholu (często silne, czasami przemożne). Na ostateczne rozpoznanie uzależnienia, pozwala identyfikacja trzech lub więcej następujących cech lub objawów występujących łącznie przez pewien czas w ciągu ostatniego roku (picia):

1. Silne pragnienie lub poczucie przymusu picia („głód alkoholowy”).
2. Upośledzona zdolność kontrolowania zachowań związanych z piciem (trudności w unikaniu rozpoczęcia picia, trudności w zakończeniu picia do wcześniej założonego poziomu, nieskuteczność wysiłków zamierzających do zmniejszenia lub kontrolowania picia).
3. Fizjologiczne objawy stanu odstawienia pojawiającego się, gdy picie alkoholu jest ograniczone lub przerywane albo używanie alkoholu lub pokrewnie działających substancji (np. leków) w celu złagodzenia ww. objawów, uwolnienie się od nich lub uniknięcia ich.
4. Zmieniona (najczęściej zwiększona) tolerancja alkoholu, potrzeba spożycia większych

dawkę dla wywołania oczekiwanego efektu.

5. Z powodu picia alkoholu narastające zaniedbywanie alternatywnych źródeł przyjemności lub zainteresowań, zwiększona ilość czasu przeznaczona na zdobywanie alkoholu lub jego picie, bądź uwolnienia się od następstw jego działania.
6. Uporczywe picie alkoholu mimo oczywistych dowodów występowania szkodliwych następstw picia.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy.

W szczególności zadania te obejmują:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem,
2. Udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy lub problem narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz problemów narkomanii,
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Alkoholizm jest zjawiskiem ciągle zajmującym wysoką pozycję w rankingu najczęściej występujących przejawów patologii w Polsce. Problemy alkoholowe w dużej mierze są wynikiem bardzo łatwego dostępu do napojów wysokoprocentowych. Statystyki pokazują wzrost spożycia alkoholu przez osoby nieletnie oraz przerażające tempo zmniejszenia wieku inicjacji alkoholowej. Osoby młode są szczególnie narażone na uzależnienie. Problem alkoholowy dotyczy także osób w starszym wieku, zarówno z rodzin ubogich, jak i zamożnych. Często powodem sięgnięcia po kieliszek jest depresja, rozczarowanie życiem lub zbyt duża odpowiedzialność. Warto tu zwrócić uwagę na istotny fakt, iż dzieci uczą się poprzez naśladownictwo. W związku z tym, jeżeli w domu

spożywa się napoje alkoholowe, to dzieci z tych rodzin są w większym stopniu predestynowane do problemów alkoholowych.

Na terenie Gminy Santok funkcjonuje Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku, która działa w oparciu o następujące przepisy:

1. ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. 2019 poz. 2277 z późn. zm),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.),
3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii uchwalany corocznie przez Radę Gminy w Santoku.

Obecny skład komisji alkoholowej liczy 6 osób, które zostały powołane Zarządzeniem nr LVIII/2020 Wójta Gminy Santok z dnia 14 sierpnia 2020 r. w sprawie powołania Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku. Podstawowym zadaniem Komisji jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a w szczególności zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób. Gminna Komisja działa na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Do zadań Komisji należy inicjowanie i monitorowanie działań związanych z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych. Celem działań jest m.in.

1. ograniczanie dostępności alkoholu,
2. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej osobom uzależnionym,
3. podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie oraz zwiększanie umiejętności osób do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi.
4. podejmowane działania mają za zadanie wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Ponadto, Komisja realizuje określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, a w szczególności: prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych,
5. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
6. prowadzenie kontroli przestrzegania warunków i zasad sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych na podstawie upoważnienia Wójta Gminy Santok,

7. wydawanie postanowień dotyczących zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałami Rady Miejskiej w Santoku,
8. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
9. prowadzenie działań zmierzających do poddania się leczeniu odwykowemu osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spójność lub porządek publiczny. Komisja obejmuje zasięgiem swojego działania teren Gminy Santok.

Tabela nr 35. Liczba wydanych zezwoleń w latach 2018-2020.

Liczba zezwoleń	2018	2019	2020
do 4,5% alkoholu (w tym piwo)	24	24	23
od 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa)	20	22	21
powyżej alkoholu 18%	22	23	22
ogółem	66	69	66

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok.

Na podstawie danych w zakresie liczby wydawanych zezwoleń daje się zauważyć, iż wydawanie zezwoleń utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela nr 36. Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Działania	2017	2018	2019
Spory sąsiedzkie	53	47	34
Porady prawne dot. nadużywania alkoholu, przemoc w rodzinie	47	38	42

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok.

Z przedstawionych danych o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Gminy Santok wynika, iż w 2017 roku największa ilość działań dotyczyła sporów sąsiedzkich i wyniosła 53. W 2019 roku nastąpił spadek do 34.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również podejmowane przez Gminną Komisję ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku, w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

Tabela nr 37. Działalność GKRPA w Santoku w latach 2017 - 2019.

Działania Komisji		2017	2018	2019
Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu wobec osób uzależnionych od alkoholu, w tym:	liczba przyjętych wniosków	21	28	22
	liczba osób zmotywowanych do podjęcia leczenia dobrowolnego	13	10	8
	liczba osób, które zostały skierowane na badanie przez biegłych	14	18	8
	liczba wniosków skierowanych do sądu	3	9	6
Realizowanie działań kontrolnych w stosunku do podmiotów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych, w tym	liczba zaplanowanych kontroli	1	1	1
	liczba przeprowadzonych kontroli.	1	1	1
Opiniowanie wniosków przedsiębiorców ubiegających się o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, w tym:	liczba zaopiniowanych wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.	6	2	9

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok.

Tabela nr 38. Dane w zakresie liczby niewykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2018-2020.

Liczba niewykorzystanych zezwoleń	2018	2019	2020
do 4,5% alkoholu (w tym piwo)	6	6	7
od 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa)	10	8	9
powyżej 18% alkoholu	8	7	8
ogółem	24	21	24

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok.

Ilość wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2018-2020 jest na tym samym poziomie, przedstawia to tabela poniżej.

Tabela nr 39. Dane w zakresie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Zezwolenia	2018	2019	2020
Liczba uchwalonych zezwoleń	30	30	30
Liczba zezwoleń wydanych (udzielonych) przedsiębiorcom	24	24	23
Liczba zezwoleń niewykorzystanych	6	6	7

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok.

Na terenie Gminy Santok działa Punkt Konsultacyjny przy GKRPA, do którego zgłaszają się osoby mające problem alkoholowy oraz doznające przemocy. Celem działalności Punktu jest dostarczenie informacji o możliwościach podejmowania profesjonalnej terapii, motywowanie i kierowanie do leczenia, udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu i ich rodzinom, propagowanie zdrowego stylu życia. Przy Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje Punkt konsultacyjny finansowany ze środków GKRPA, w którym wsparcia udzielają (1) doradca rodzinny w zakresie poradnictwa rodzinnego, poradnictwa kryzysowego oraz wsparcia wychowawczego oraz (2) specjalista terapii uzależnień. Do Punktu mogą zgłaszać się także członkowie rodzin, w których występuje przemoc czy uzależnienie. Z uwagi na panującą w kraju sytuację epidemiologiczną spowodowaną koronawirusem SARS-CoV-2, od 01 lutego 2021 r. został uruchomiony telefoniczny Punkt Konsultacyjny, a zawieszono zostały porady stacjonarne.

Tabela nr 40. Punkt Konsultacyjny przy GKRPA w latach 2017-2020.

Punkt Konsultacyjny GKRPA	2017	2018	2019	2020
Liczba osób z problemem alkoholowym objętych pomocą Punktu	12	17	15	10
Liczba osób doznających przemocy objętych pomocą Punktu	2	0	0	5
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie objętych pomocą punktu	0	0	0	0
Dorośłym członkom rodziny osobom z problemem alkoholowym (DDA)	7	10	2	6

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku na podstawie sprawozdania PARPA-G1.

Działania z zakresu przeciwdziałania narkomanii w Polsce określa Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii, która była później kilka razy nowelizowana. Nowe przepisy z lipca 2018 r. wprowadziły dość zasadnicze zmiany w sposobie wprowadzania nowych substancji pod kontrolę. Nowe rozwiązania prawne umożliwiają delegalizację substancji psychoaktywnych za pomocą rozporządzenia Ministra Zdrowia, co znacznie przyspieszy delegalizację nowych substancji psychoaktywnych (tzw. dopalaczy).

Według danych z badań populacyjnych odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano na poziomie 89,7% (badanie z 2014 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku

15-64 lata). Według ostatnich badań raportowanych przez Reitox Focal Point do EMCDDA konsumpcja napojów alkoholowych należy w Polsce do jednych z największych w Europie. Polska uplasowała się na drugim miejscu po Austrii (91,5% w 2015 roku) wśród krajów UE²⁴.

W ramach działań profilaktycznych w roku 2020 realizowane były na terenie Gminy Santok m.in. następujące akcje:

- Spotkanie informacyjne w zakresie *Narkotyki- Dopalacze- Używki*
- *Kolonia Aktywne wakacje*
- Tydzień Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Kampanie: Aplikacja *Twój Parasol, Nie milcz! STOP przemocy!, Wolni od nałogów*
- Konkurs profilaktyczny *Żyję zdrowo. Nie ulegam nałogom*
- Programy profilaktyczne w szkołach podstawowych, w tym *Zachowaj Trzeźwy Umysł*.

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień są:

1. **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne;
2. **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej;
3. **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia;

²⁴Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2019, s. 8.

4. **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym;
5. **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

10.6. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, określa przemoc w rodzinie, jako powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Zjawisko przemocy w rodzinie ma charakter złożony i rozpatrywane jest zarówno w aspekcie, prawnym, psychologicznym jak i społecznym.

Przemoc domowa (przemoc w rodzinie) jest to zjawisko społeczne zachodzące, gdy członek rodziny, mąż, żona lub inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca próbuje zdominować fizycznie lub psychicznie drugiego partnera, dzieci, rodziców, dziadków, teściów itp., używając przewagi fizycznej, gróźb, szantażu, w celu zranienia moralnie lub fizycznie. Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

1. jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
2. siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy,
3. narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
4. powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody²⁵.

Przemoc domowa jest przestępstwem, które w polskim kodeksie karnym opisane jest, jako przestępstwo znęcania się nad rodziną²⁶. Uchwałą Nr V/22/11 Rady Gminy Santok z dnia 27 stycznia 2011 r. w sprawie powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków funkcjonowania został powołany Zespół Interdyscyplinarny w Santoku. Obecnie obowiązująca Uchwała Nr XXV/227/2020 Rady Gminy Santok z dnia 10

²⁵https://pl.wikipedia.org/wiki/Przemoc_domowa [data dostępu: 25.02.2021 r.].

²⁶Kodeks karny art. 207.

listopada 2020 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania na terenie Gminy Santok. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku, Policji, oświaty, służby zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. Łącznie 13 osób.

Osobom dotkniętym problemem przemocy wsparcia mogą udzielić następujące jednostki:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Santoku,
3. Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku,
4. Placówki oświatowe
5. Placówki służby zdrowia
6. Sąd i kuratorzy sądowi
7. Policja
8. Organizacje pozarządowe
9. specjaliści, m.in. psycholodzy, pedagodzy.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy:

1. integrowanie i koordynowanie działań w/w podmiotów,
2. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
3. podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
4. inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
5. rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Santok została przeprowadzona w oparciu o posiadane dane, które przedstawia tabela poniżej:

Tabela nr 41. Liczba osób z terenu Gminy Santok objętych pomocą w latach 2017-2020.

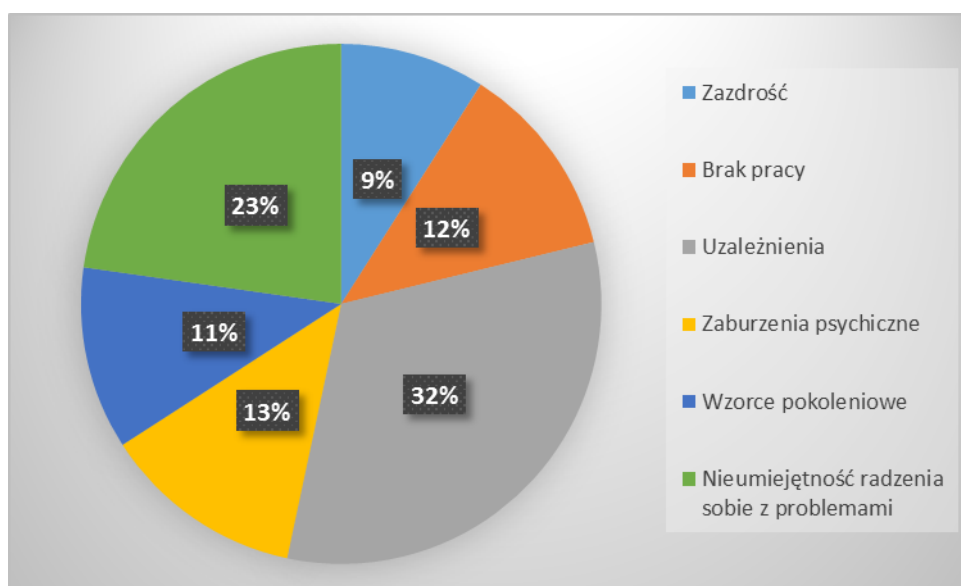
Wyszczególnienie		2017	2018	2019	2020
Liczba osób objętych pomocą ZI		66	43	42	49
w tym kobiety		23	17	14	19
	w tym osoby niepełnosprawne	3	3	3	1
	w tym osoby starsze	4	4	3	5
w tym mężczyźni		20	14	19	18
	w tym osoby niepełnosprawne	1	0	1	1

	w tym osoby starsze	0	1	2	1
w tym dzieci		23	12	9	12
	niepełnosprawne	0	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Santok na lata 2017- 2020.

Ankietowanym mieszkańcom Gminy Santok zadano pytanie: *Jakie według Pani/Pana są przyczyny przemocy domowej?*. Ankietowani wskazali uzależnienia, jako główny powód przemocy domowej (32%), nieumiejętność radzenia sobie ze stresem wskazało 23% badanych, zaburzenia psychiczne podało 13% badanych. Wykres poniżej przedstawia odpowiedzi badanych.

Wykres nr 20. Przyczyny przemocy domowej według mieszkańców Gminy Santok wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

W 2019 roku wpłynęło 13 Niebieskich Kart, a Zespół Interdyscyplinarny zorganizował 22 posiedzenia grup roboczych. Zakończono prowadzenie procedury Niebieskie Karty w 7 przypadkach. Natomiast w 2020 roku do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 15 Niebieskich Kart. W 2020 roku odbyło się 18 posiedzeń grup roboczych. Zakończona została procedura Niebieskiej Karty w 11 przypadkach.

Tabela nr 42. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Grupy robocze	24	17	22	18
Objęcie pomocą rodzin	18	14	13	19

Niebieskie Karty	19	14	13	15
Kontynuacja z poprzedniego roku	6	4	1	4
Zakończona procedura	15	6	7	11
Kontynuacja w kolejnym roku	4	7	6	4

Źródło: Sprawozdanie z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie dla Gminy Santok na lata 2017- 2020.

W ramach działań Zespołu Interdyscyplinarnego realizowane są na terenie Gminy Santok m.in takie akcje, jak:

- Kampanie: *Aplikacja Twój Parasol, Nie milcz! STOP przemocy!, Wolni od nałogów*
- Przeciwdziałanie przemocy wobec seniorów (spotkania w Klubach Seniora)
- Spotkanie informacyjne w zakresie *Narkotyki- Dopalacze- Używki*
- Kolonia *Aktywne wakacje*
- Tydzień Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Dziedzinami szczególnie powiązanimi z obszarem przeciwdziałanie przemocy w rodzinie są:

1. **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia
2. **dysfunkcji**, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
3. **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych**– przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie;
4. **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie;
5. **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie;

6. **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia;

7. **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

10.7. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SENIORÓW

Starzenie się, jako zjawisko dotyczące społeczeństwa danego kraju polega na wzroście udziału w tej populacji osób starszych. Długość życia ludzkiego ulega wydłużeniu, co przekłada się na zwiększenie ilości osób w wieku 60+, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często niedostrzegany jest potencjał i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Warto mieć na uwadze to, że seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej, jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy Santok.

Tabela nr 43. Ludność Gminy Santok według płci i wieku - analiza porównawcza.

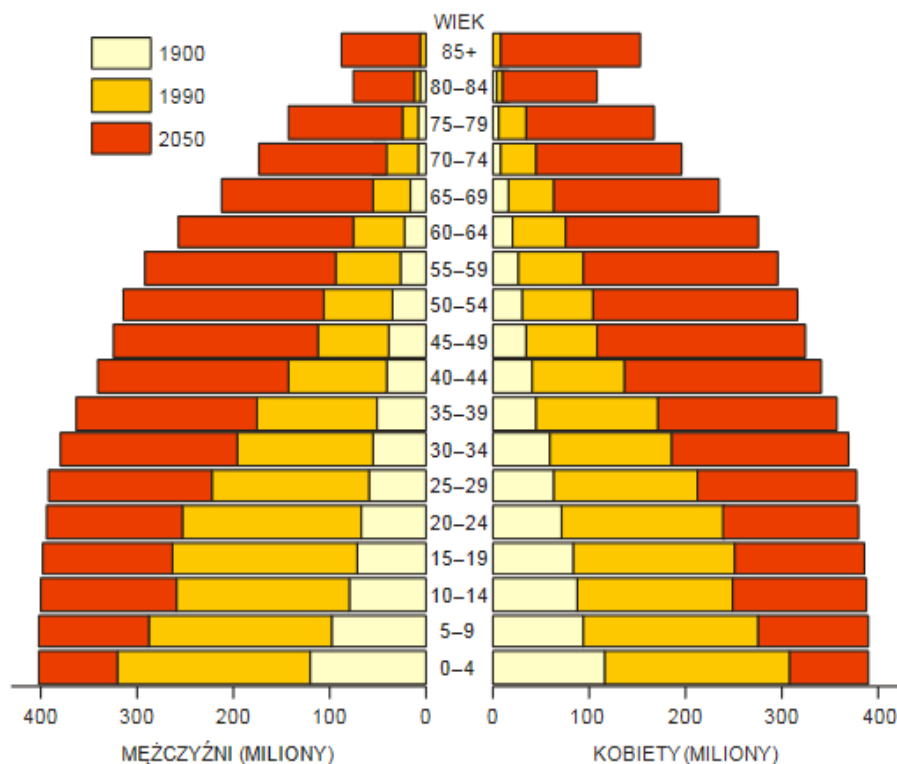
2015	ogółem	ogółem	8 216
		mężczyźni	4 122
		kobiety	4 094
	60 i więcej	ogółem	1 480
		mężczyźni	682
		kobiety	798

2020		ogółem	8854
	ogółem	mężczyźni	4421
		kobiety	4433
		ogółem	1799
	60 i więcej	mężczyźni	823
		kobiety	976

Źródło: Urząd Statystyczny Zielona Góra, dane z dnia 19.04.2021 r.

Okolo roku 2050 w krajach wysoko rozwiniętych liczba osób w wieku 60+ po raz pierwszy w dziejach przewyższy liczbę dzieci i młodzieży do lat 15. Z takim fenomenem ludzkość nie miała do czynienia nigdy dotąd. Ze względu na wydłużanie się trwania ludzkiego życia i w konsekwencji, przesuwanie granicy przejścia na emeryturę, być może już niedługo wprowadzone zostaną inne miary, służące demografom i ekonomistom²⁷. Wykres poniżej przedstawia strukturę wieku ludności świata.

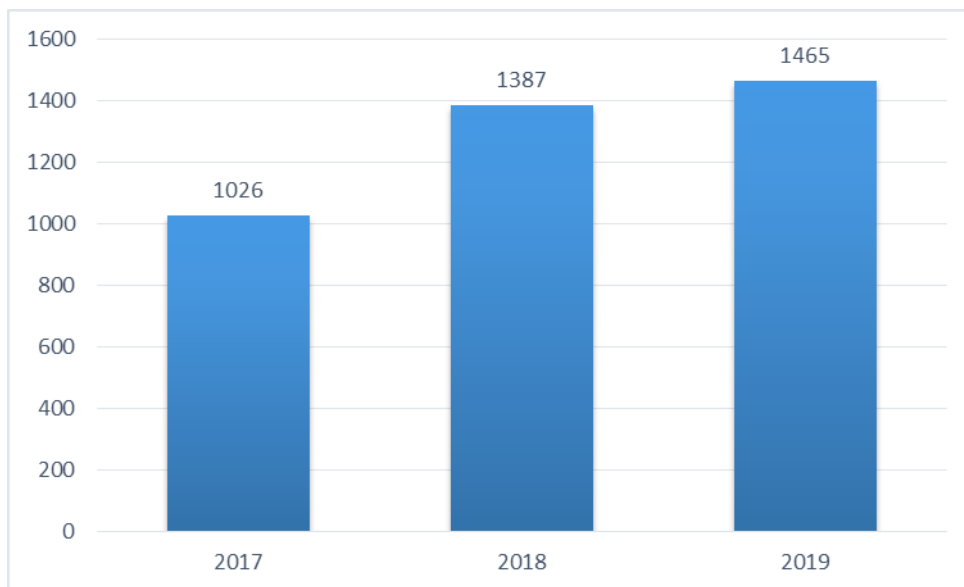
Wykres nr 21. Struktura wieku ludności świata od 1900 roku do 2050.

Źródło: Raport na temat sytuacji osób starszych w Polsce, Warszawa 2012, s. 19.

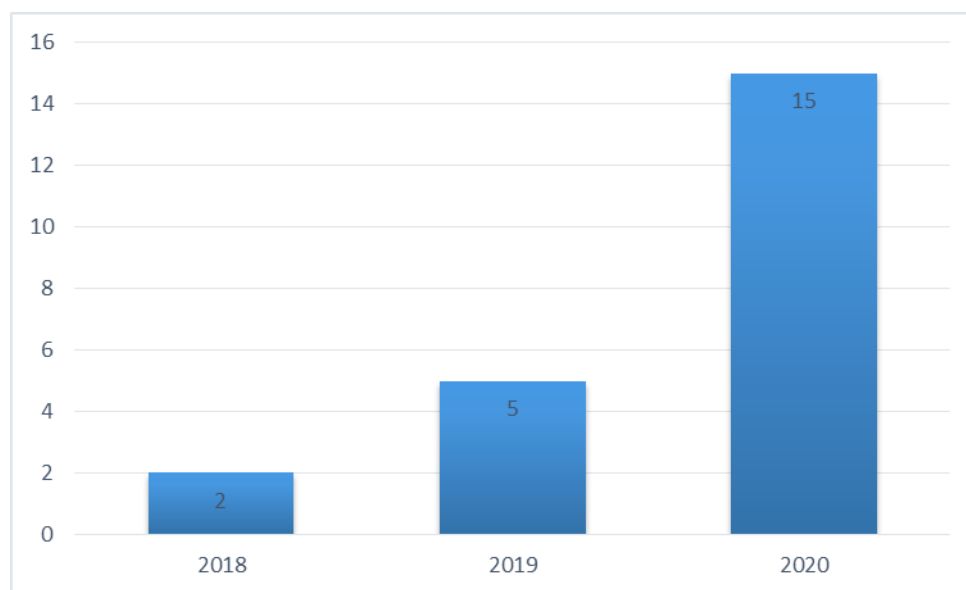
²⁷R. J. Kijak, Z. Szarota, *Starość Między diagnozą a działaniem*, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013, s.8

Wykres nr 22. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

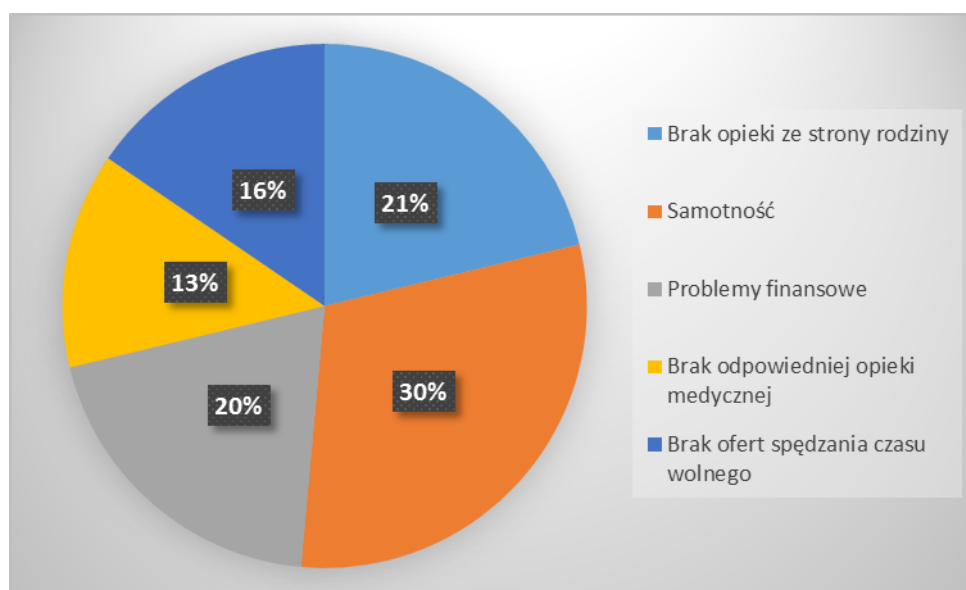
Wykres nr 23. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Badanym mieszkańcom Gminy Santok zadano pytanie: *Jakich problemów według Pani/Pana najczęściej doświadczają osoby starsze?*. Ankietowani, jako główny problem dotyczący osób starszych z terenu Gminy Santok wskazali na samotność (30%), kolejnym powodem jest brak opieki ze strony rodziny (21%) oraz problemy finansowe (20%).

Wykres nr 24. Problemy ludzi starszych z terenu Gminy Santok wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

1. Domy Pomocy Społecznej

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Domy Pomocy Społecznej są miejscem, w którym świadczone są całodobowe usługi: bytowe, opiekuńcze, wspomagające oraz edukacyjne. Oferta tej pomocy przeznaczona jest dla osób, które z powodu wieku, choroby bądź niepełnosprawności nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w swoim dotychczasowym środowisku, a usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania są niewystarczającą formą wsparcia.

Ważną formą wsparcia niepieniężnego w latach 2017-2020 było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, przy czym wydatki z tego tytułu w każdym roku wzrastały z uwagi na większą ilość osób kierowanych do DPS, oraz wzrost kosztów utrzymania w placówkach. Warto dodać, że z uwagi na wysokie koszty takiej opieki liczba osób kierowanych do tego typu placówek jest znacznie mniejsza niż istniejące w tym zakresie potrzeby. Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w DPS na przestrzeni lat 2017-2020 znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela nr 44. Ilość osób z terenu Gminy Santok skierowanych do DPS w latach 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba osób	13	15	15	19
Kwota (zł)	347.359,00	455.138,00	504.688,00	612.651,01

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Na terenie Gminy Santok nie funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej.

2. Usługi opiekuńcze

Ustawa o pomocy społecznej przewiduje, jako formę pomocy osobom starszym m.in. usługi opiekuńcze. Ich celem jest umożliwienie osobom starszym dalszego (jak najdłuższego) funkcjonowania w swoim dotychczasowym środowisku, mimo doświadczanych ograniczeń w samodzielnym zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb oraz barier w integracji ze środowiskiem. W myśl art. 50 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.

1. Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych.
2. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.
3. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Od 2018 roku następuje wzrost usług opiekuńczych wśród mieszkańców Gminy Santok. Prawdopodobnie ma to związek ze wzrostem liczby osób starszych oraz chorobą i niepełnosprawnością.

Tabela nr 45. Liczba godzin usług opiekuńczych świadczonych w latach 2019-2020.

Wyszczególnienie	2019	2020
Liczba godzin ogółem	1312	3679
Liczba godzin świadczonych osobom 60+	1312	3679

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

3. Kluby Seniora

Kluby Seniora to miejsca spotkań osób starszych, tworzone spontanicznie i prowadzone przez samych seniorów, choć najczęściej wspierane przez jednostki, przy których powstają (NGO, JST). Chcąc zintegrować mieszkańców Gminy Santok zostały utworzone w 2019 r. trzy Kluby Seniora w

następujących miejscowościach: Lipki Wielkie, Stare Polichno, Czechów. Seniorzy mają okazję spotykać się i spędzać czas razem. Z uwagi na występującą pandemię koronawirusa, zajęcia w Klubach Seniora odbywały się zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Zdrowia oraz rządu. W 2021 r. Gmina Santok otrzymała dotację na utworzenie Klubu Senior+ w Płomykowie, który swoją działalność rozpocznie w styczniu 2022 r.

4. Strategia Polityki Senioralnej

Wzrost osób w wieku 60+ jest wynikiem starzenia się społeczeństwa, wpływ na to zjawisko ma wydłużenie długości życia seniorów, ponieważ na przestrzeni lat poprawiły się warunki bytowe, jest większy dostęp do ochrony zdrowia, usprawniła się profilaktyka. Z kolei maleje liczba dzieci pojawiających się na świecie, na co wskazują badania demograficzne na całym świecie. Zmienił się również model rodziny, a młodzi ludzie później decydują się na to, by zostać rodzicami. Gmina Santok wychodząc naprzeciw oczekiwaniom seniorów Uchwałą Nr XXVI/241/2020 Rady Gminy Santok z dnia 25 listopada 2020 r., przyjęła Strategię Polityki Senioralnej Gminy Santok na lata 2021-2025, koordynatorem działań zawartych w strategii został Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku. Dokument zakłada m.in.:

1. tworzenie warunków do rozwoju i życia seniorów;
2. poszanowanie podmiotowości i autonomii każdej osoby;
3. stworzenie warunków dla pomocniczości wobec rodziny w miejsce opiekuńczości;
4. wzmocnienie potencjału osób starszych;
5. wykorzystanie potencjału osób starszych i ich do świadczenia;
6. kształtowanie pozytywnego wizerunku starości w świadomości społecznej;
7. partycypację społeczną, włączenie społeczne i partnerstwo;
8. integrację międzypokoleniową;
9. nawiązywanie partnerstw z innymi samorządami w zakresie wspierania przedsięwzięć na rzecz seniorów;
10. podejmowanie współpracy z uczelniami wyższymi, sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi oraz wykorzystywanie ich potencjału przy tworzeniu i realizacji projektów, zmierzających do poprawy, jakości życia seniorów

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem Aktywność i integracja seniorów są:

1. **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
2. **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń

psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współpracy z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług;

3. **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej;
4. **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

10.8. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU. EKONOMIA SPOŁECZNA

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Jest ono zjawiskiem społecznym polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia²⁸. Bezrobocie długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym społecznie, ponieważ wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Mianowicie bezrobotnym w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jest osoba poszukująca zatrudnienia, która:

1. ukończyła 18 rok życia (pełnoletnia),
2. nie ukończyła 65 lat w przypadku kobiet i 67 lat w przypadku mężczyzn,
3. aktualnie nie uczy się na żadnym szczeblu kształcenia lub nie jest skierowana na szkolenie przez PUP,
4. jest zameldowana lub pozostaje w Polsce legalnie lub jej pobyt może zostać zalegalizowany (azyl polityczny, karta stałego lub czasowego pobytu, obywatele UE).

²⁸<https://pl.wikipedia.org/wiki/Bezrobocie> [dostęp: 27.02.2021 r.]

Długotrwałe bezrobocie to pozostawanie bez pracy przez okres, co najmniej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 24 miesięcy.

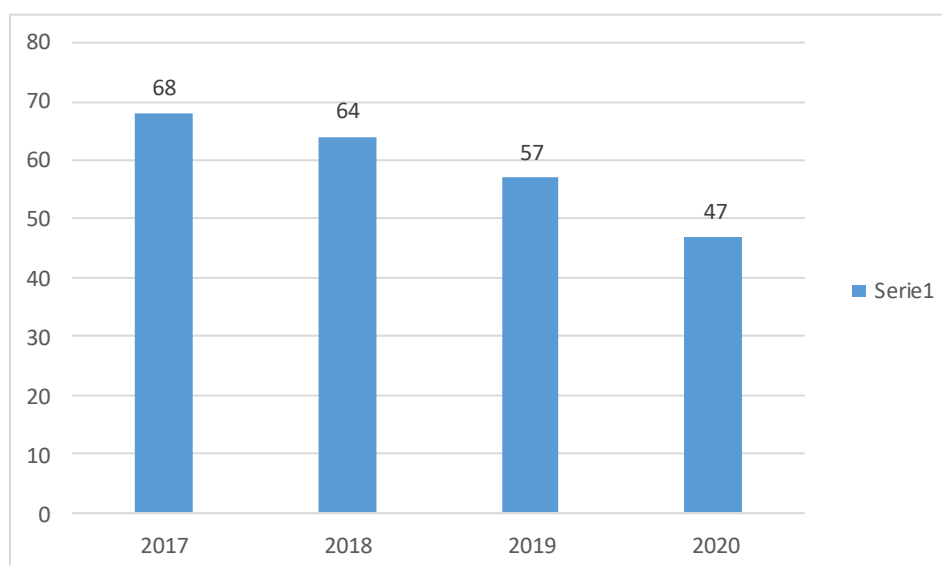
W ustawie o pomocy społecznej nie zawarto wyjaśnienia pojęcia osoby bezrobotnej. Zapisano natomiast definicję osoby zatrudnionej – to osoba pozostająca w zatrudnieniu w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy lub prowadząca działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów dotyczących działalności gospodarczej.

Zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w Polsce, za osobę bezrobotną uznaje się taką, która zarejestrowała się w powiatowych urzędach pracy. Istnieje jednak duża grupa osób pozostających bez zatrudnienia, lecz niewidniejących w rejestrach urzędu pracy. Polityka rynku pracy skupia się jedynie na osobach widniejących w rejestrach urzędów pracy, gdyż tylko te dane są weryfikowalne. Na ich podstawie opracowywana jest także niniejsza analiza.

Bezrobocie, w szczególności długotrwałe jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną, jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 57 rodzin. O skali problemu bezrobocia świadczy to, że jako powód udzielenia pomocy i wsparcia, znalazło się ono na czwartym miejscu pod względem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. Jednocześnie można zauważyć, że liczba rodzin, które otrzymują wsparcie z tego powodu, na przestrzeni ostatnich trzech lat znacznie się zmniejszyła. Szczegółowe dane przedstawia wykres poniżej.

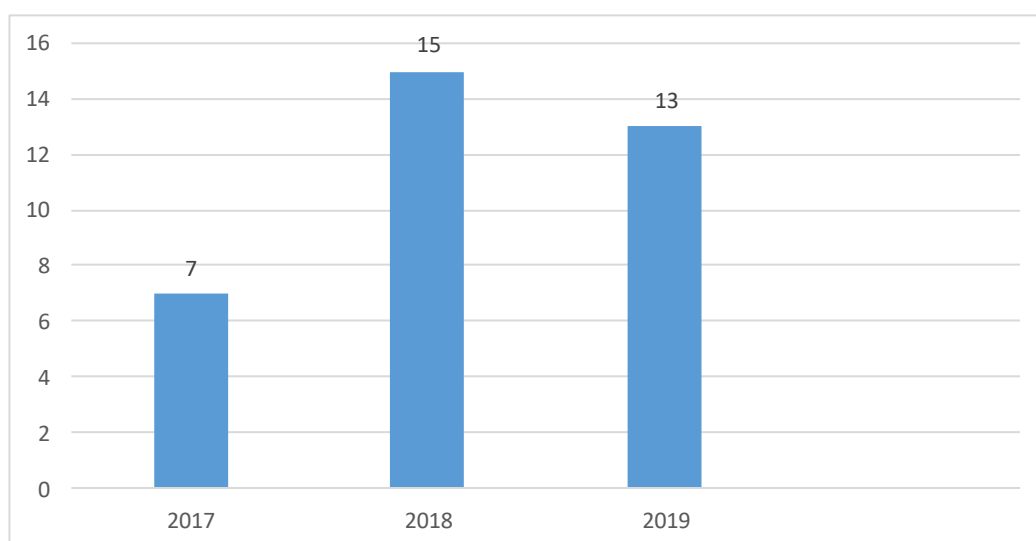
Wykres nr 25. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Instrumentem do przezwyciężania trudnej sytuacji życiowej i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu jest kontrakt socjalny, czyli umowa zawarta przez pracownika socjalnego z rodziną lub osobą ubiegającą się o pomoc. Umowa ma mobilizować osobę korzystającą ze świadczeń z pomocy społecznej do podjęcia aktywności zawodowej np. zarejestrowania się w urzędzie pracy. Z danych źródłowych wynika, że liczba osób objętych kontraktami socjalnymi z 7 w 2017 roku wzrosła do 15 w 2018 roku, a następnie zmalała do 13 w roku następnym. W 2020 r. nie został zrealizowany żaden kontrakt socjalny z uwagi na panującą w kraju epidemię koronawirusa. Liczba osób objętych kontraktami socjalnymi została przedstawiona na wykresie.

Wykres nr 26. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym w latach 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

W marcu 2020 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku przy współpracy ze Stowarzyszeniem Pracowników Służb Społecznych „KRAĞ” w Gorzowie Wlkp., wystąpił z wnioskiem o dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego projektu *Nowa droga - integracja społeczna i zawodowa w gminie Santok* w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020, Oś 7. Równowaga społeczna, Działanie 7.1. Programy aktywnej integracji realizowane przez ośrodki pomocy społecznej i otrzymał dofinansowanie. Okres realizacji zadania wynosi 15 miesięcy, tj. od 01 stycznia 2021 r. do 31 marca 2022 r. Głównym celem projektu jest aktywizacja społeczności lokalnej, osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Santok, zaś celami szczegółowymi jest wzrost zatrudnienia osób uczestniczących w projekcie. Do projektu przystąpiło 30 osób z terenu Gminy Santok.

Ekonomia społeczna i solidarna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu. Podmiotami ekonomii społecznej znajdującymi się na terenie Gminy Santok są (1) Centrum Integracji Społecznej oraz (2) organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku od 2014 roku współpracuje ze Stowarzyszeniem Pracowników Służb Społecznych Krąg z Gorzowa Wlkp. wspólnie prowadząc Centrum Integracji Społecznej, którego zadaniem jest reintegracja społeczno-zawodowa osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. Zatrudnienie socjalne trwa do 12 miesięcy. Jego podstawą jest podpisanie przez uczestnika Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego, który określa, do czego uczestnik ma prawo oraz jakie ma obowiązki. Zatrudnienie socjalne nie jest zatrudnieniem na zasadach kodeksu pracy, a jego uczestnik nadal jest osobą bezrobotną. Wykonywana w tym czasie praca jest formą praktyki połączonej z różnego rodzaju szkoleniami, a podmiot ekonomii społecznej pomaga w jego aktywizacji zawodowej i przeciwdziała społecznemu wykluczeniu osobom dotkniętym wykluczeniem społecznym poprzez szkolenia zawodowe, warsztaty poruszania się po rynku pracy, szkolenia komputerowe, wsparcie psychologa i pracownika socjalnego i doradcy zawodowego. W 2020 r. Ośrodek Pomocy Społecznej zakwalifikował do Centrum Integracji Społecznej łącznie 16 osób z terenu Gminy Santok, jednak ostatecznie na koniec roku było 11 osób.

Dziedzina, szczególnie powiązanymi z obszarem Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu są:

1. **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również

najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;

2. **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
3. **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
4. **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych**, przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
5. **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia, jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
6. **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego, jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

10.9. PROBLEM UBÓSTWA

Ubóstwo to ograniczenie wyboru i szans życiowych, to naruszenie ludzkiej godności. Oznacza brak możliwości skutecznego uczestnictwa w społeczeństwie. Oznacza też niedostatek żywności i ubrań potrzebnych rodzinie, brak możliwości uczęszczania do szkoły i korzystania ze służby zdrowia, brak dostępu do ziemi, którą można uprawiać lub pracy, żeby móc zarobić na życie, brak dostępu do kredytu. Ubóstwo oznacza również zagrożenie, bezsilność i wykluczenie jednostek, rodzin i społeczności. Oznacza podatność na przemoc i często wiąże się z życiem w niepewnych warunkach bez dostępu do czystej wody i urządzeń sanitarnych²⁹.

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy

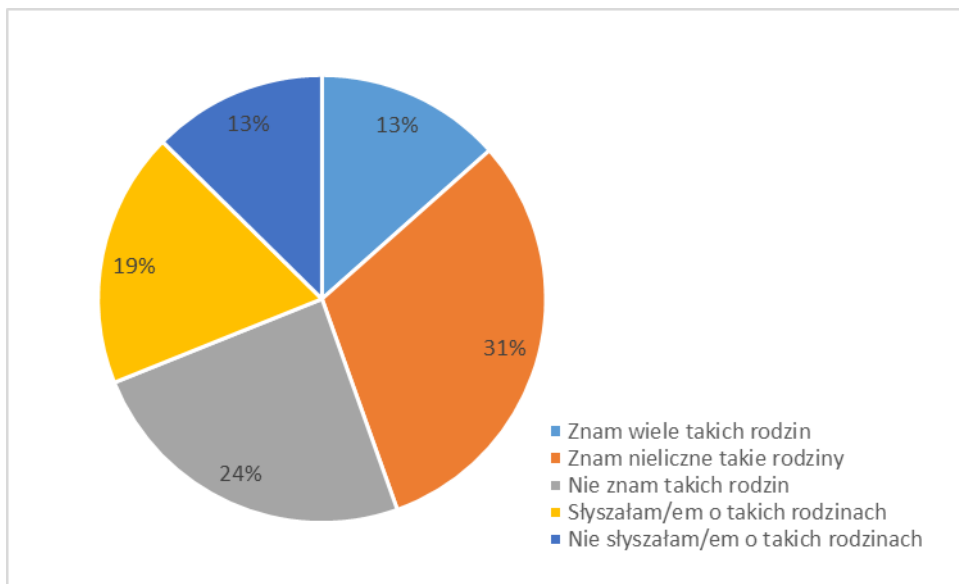
²⁹<http://www.eapn.org.pl/o-ubostwie/definicje/> [data dostępu: 27.02.2021 r.]

społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2019 roku ubóstwo, jako powód udzielania pomocy i wsparcia pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy. Z tego powodu wsparcie otrzymało 86 rodzin. Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę Santok, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019 zmniejszyła się. W 2017 roku z tego powodu pomoc otrzymało 109 rodzin, a w 2019 roku 86, co oznacza spadek o 23%. Z kolei w 2020 roku ilość rodzin wynosiła 70. Spadek ilości osób korzystających z pomocy społecznej ma związek m.in. z wprowadzeniem Programu "Rodzina 500+", który jest finansowym fundamentem wsparcia rodzin. Program wszedł w życie 1 kwietnia 2016 roku i przyczynił się do znacznej poprawy sytuacji materialnej rodzin.

Mieszkańcom gminy Santok zadano pytanie: *Czy zdaniem Pani/Pana na terenie Gminy Santok mieszkają rodziny ubogie?*. Badani wskazali, że nie znają takich rodzin (24%), 31% badanych zna tylko nieliczne takie rodziny, a 13% odpowiedziało, że zna wiele takich rodzin.

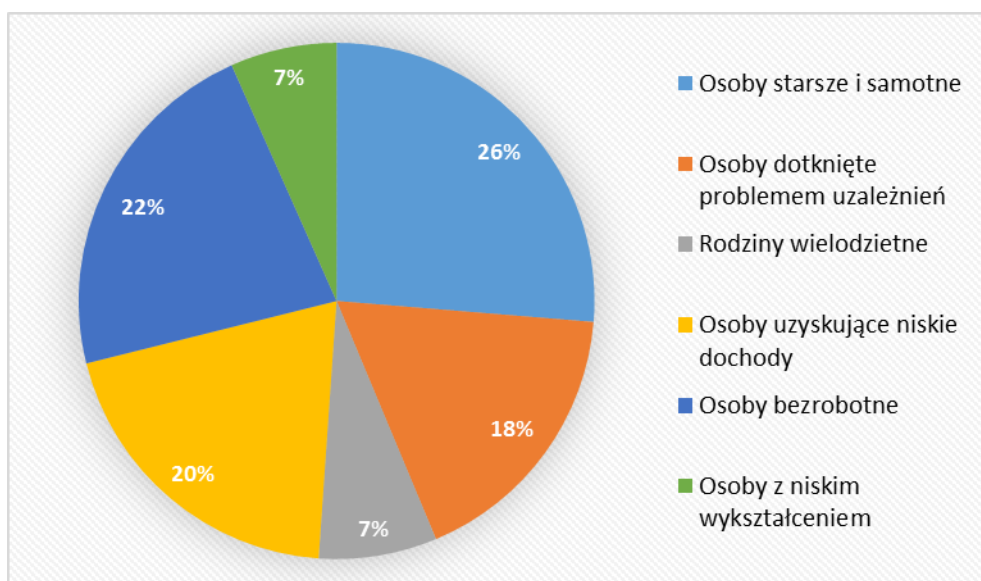
Wykres nr 27. Osoby ubogie z terenu Gminy Santok wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

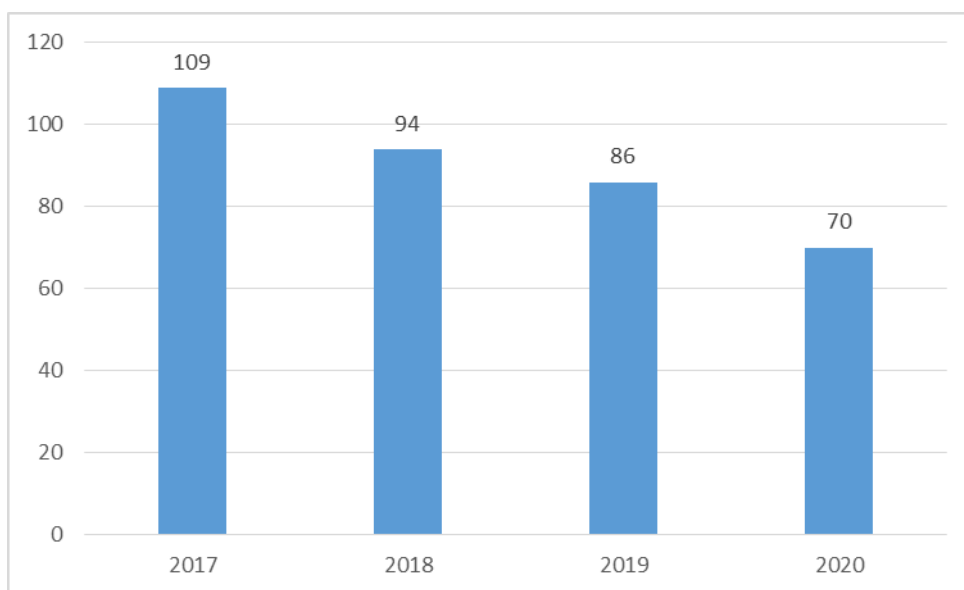
W kolejnej części ankiety badani zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, *Kto Pani/Pana zdaniem jest najbardziej zagrożony ubóstwem w naszej gminie?*. Respondenci wskazali na osoby starsze i samotne, (26%) jako najbardziej zagrożonej wystąpieniem ubóstwa, dalej na osoby bezrobotne (22%) oraz osoby uzyskujące niskie dochody (20%).

Wykres nr 28. Osoby zagrożone ubóstwem z terenu Gminy Santok wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Wykres nr 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa.

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

W 2020 roku zasiłki stałe pobierało 31 osób, z kolei w 2019 roku zasiłki stałe pobierało 38 osób i jest to mniejsza liczba o 12 osób niż w 2018 roku. Natomiast w przypadku zasiłków okresowych, w 2020 roku liczba osób pobierających zasiłek wynosiła 47, w roku 2019 wynosiła 55 osób i jest mniejsza niż w 2018 roku o 9 świadczeniobiorców, w 2017 liczba osób wynosiła 75. Zasiłki celowe

pobierało natomiast w 2019 roku 133 osób i jest to liczba mniejsza niż w 2018 roku o 7 świadczeniobiorców.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2017-2020 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz.

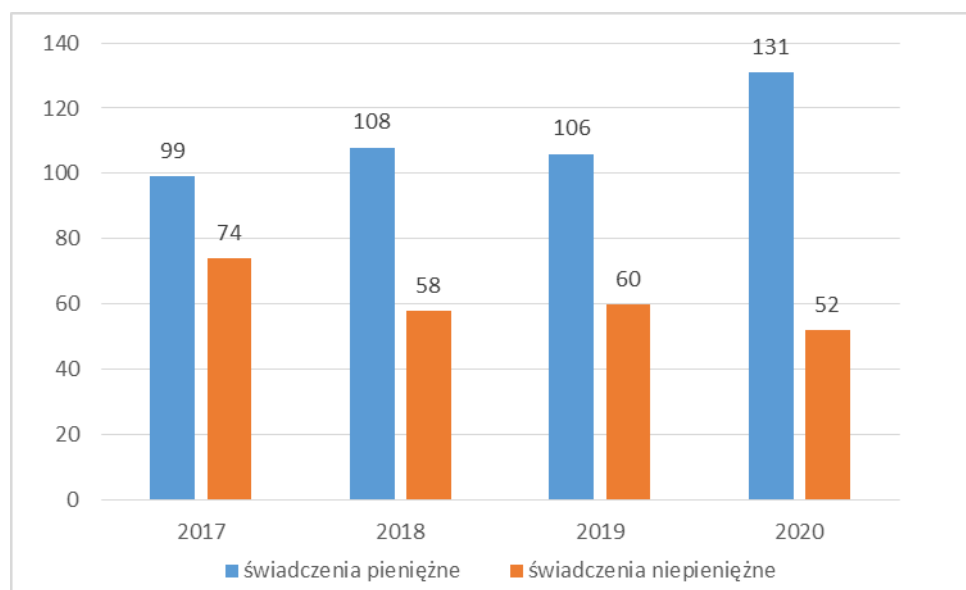
Tabela nr 46. Liczba osób i kwota przyznanych zasiłków w latach 2017-2020.

Rodzaj zasiłku	2017		2018		2019		2020	
	Liczba osób	Kwota (zł)	Liczba osób	Kwota (zł)	Liczba osób	Kwota (zł)	Liczba osób	Kwota (zł)
Zasiłek stały	53	321277,00	50	264307,00	38	227638,00	31	187409,00
Zasiłek okresowy	75	97000,00	65	89363,00	55	99527,00	47	66502,00
Zasiłek celowy	133	173500,00	140	166187,00	133	172906,00	115	39640,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019.

Wieloletni program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, jest programem wspierania finansowego gmin w zakresie realizacji zadań własnych o charakterze obowiązkowym określonych w art. 17 ust. 1 pkt 3 i pkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku realizuje powyższy program, a pomoc taka trafi do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych – spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, tj. 150 proc. kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej.

Wykres nr 30. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2017-2019.

Źródło: Ocena zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2020.

W 2020 roku ze świadczeń pieniężnych w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu” skorzystało 131 osób, a świadczenie niepieniężne w formie posiłku otrzymały 52 osoby. W 2019 roku świadczenie pieniężne przyznano 106 osobom, natomiast świadczenie niepieniężne w formie posiłku otrzymało 60 osób.

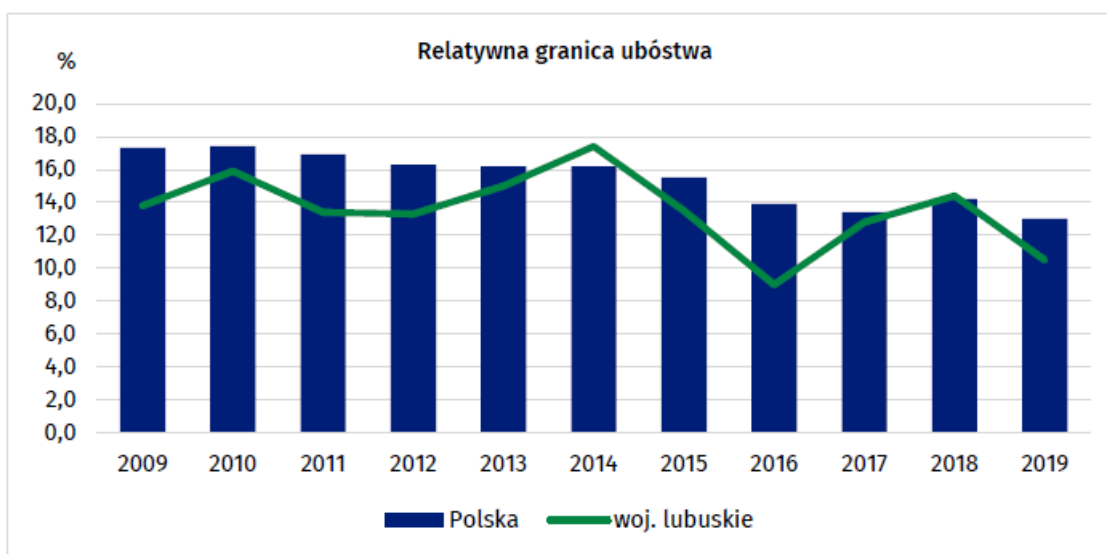
Tabela nr 47. Wydatki poniesione na żywność w latach 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Zasiłki celowe na zakup żywności (zł)	128.054,00	126.315,47	122.906,00	143.400,00
Na dowóz posiłków (zł)	5.884,00	19.622,00	0,00	0,00
Żywność dzieci w szkole (zł)	41.062,00	29.062,53	33.761,00	16.500,00

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Z powyższych danych wynika, iż czas pandemii (2020 r.) spowodował zwiększone przyznawanie zasiłków celowych na zakup żywności.

Wykres nr 31. Ubóstwo w Polsce i w województwie lubuskim w latach 2009-2019.

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze.

Na podstawie wykresu widać zauważalny spadek występowania ubóstwa w województwie lubuskim w porównaniu do lat poprzednich. Ma to związek ze zmniejszeniem występującego bezrobocia zarówno w województwie lubuskim, ale także w Polsce. Według danych GUS pomimo pandemii COVID-19, w Polsce nie nastąpił gwałtowny wzrost bezrobocia. W ostatnim miesiącu 2020 roku stopa bezrobocia znalazła się na poziomie 6,2%.

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa:

1. **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
2. **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
3. **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci, jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;
4. **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

10.10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu. Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej jest jednym z podstawowych mierników ocenianych działań podejmowanych przez Policję. Działania muszą być oparte o współpracę wszystkich instytucji, organizacji i podmiotów uczestniczących i odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa, a w szczególności samorządów terytorialnych, społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych i wymiaru sprawiedliwości. Za bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy odpowiadają dzielnicowi z Komisariatu Policji w Santoku. Kodeks Karny³⁰ wskazuje na przestępstwo, jako:

1. art. 1 § 1 KK wynika z niego, że przestępstwem jest czyn zabroniony pod groźbą kary przez obowiązującą ustawę karną, przy czym art. 115 § 1 KK wyjaśnia, że czyn zabroniony to zachowanie, którego znamiona zostały określone w ustawie,
2. art. 1 § 2 KK wynika, że przestępstwo musi być czynem społecznie szkodliwym w stopniu wyższym niż znikomy,
3. art. 1 § 3 KK wynika, że przestępstwem jest tylko czyn zawiniony.

W 2019 roku w Gminie Santok stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 158 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 18,35 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubuskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Santok wynosi 69,80% i jest nieznacznie mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa lubuskiego oraz nieznacznie mniejszy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy Santok najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 14,02 (wykrywalność 67%) oraz przeciwko mieniu - 8,40 (wykrywalność 43%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 1,77 (97%), o charakterze gospodarczym - 1,93 (61%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,40 (96%)³¹.

³⁰Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444).

³¹https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Santok [data dostępu: 28.02.2021 r.]

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem przestępczość są:

1. **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/ konkretne instytucje;
2. **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;
3. **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
4. **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Poniższa tabela przedstawia przestępstwa odnotowane na terenie Gminy Santok w latach 2017-2020 z podziałem na poszczególne sołectwa. Analizując dane zauważalnym jest, iż najwięcej wykroczeń zarejestrowano w miejscowości Wawrów. Można zakładać, iż związane jest to z faktem bycia jedną z największych miejscowości w gminie oraz jego położeniem na obrzeżach dużego miasta.

Tabela nr 48. Zagrożenie przestępstwami na terenie Gminy Santok w latach 2017-2019.

L.p.	Solectwa	Art. 278 KK kradzieże			Art.279 KK kradzież z włamaniem			Art.288 KK uszkodzenie mienia			Art. 157-158 KK uszczerbek na zdrowiu			Inne art.			2017	2018	2019	
		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019				Ogółem
1	Baranowice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Czechów	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	3	1	2	5	3	3	
3	Górki	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	5	
4	Gralewo	2	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	4	4	3	
5	Janczewo	3	2	2	0	1	0	0	1	0	0	0	2	2	2	4	5	6	8	
6	Jastrzębnik	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	6	0	1	8	
7	Lipki Małe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
8	Lipki Wielkie	0	1	2	0	0	0	1	0	0	0	0	1	3	1	9	4	2	12	
9	Ludzisławice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	
10	Mąkoszyce	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
11	Nowe Polichno	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	2	
12	Płomykowo	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	4	
13	Santok	1	2	1	0	1	0	0	1	1	0	0	0	2	2	9	3	6	11	
14	Stare Polichno	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	1	3	2	1	5	
15	Wawrów	1	3	3	5	0	0	1	0	1	0	0	0	9	7	24	15	10	28	
	Ogółem	9	10	15	7	3	0	2	2	4	0	2	5	23	17	66	41	34	90	

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Santok na lata 2021- 2025.

10.11. REWITALIZACJA

Gmina Santok realizuje Program Rewitalizacji Gminy Santok na lata 2017-2023, stanowiący podstawę do podjęcia działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji (Uchwała Nr XXXI/243/17 Rady Gminy Santok z dnia 26 kwietnia 2017 r.). Dokument był opracowywany zgodnie z zasadami ogólnokrajowymi znajdującymi się w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku. Rewitalizacja jest procesem złożonym, który poprzez swoje skomplikowanie wymaga szczególnych działań logistycznych związanych z nadzorowaniem realizacji zapisów Programu. W związku z tym władze samorządowe Gminy Santok tworząc program zadbały o efektywny sposób materializacji zapisów Programu Rewitalizacji, wprowadzając odpowiednie narzędzia zarządzania.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego programu rewitalizacji (ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. 2020 r.poz. 802 z późn. zm.)

W oparciu o wnioski wynikające z analizy oraz diagnozy dokonanej na potrzeby Programu, wyróżniono obszary problemowe sfery społecznej, m.in.:

1. niewydolność opiekuńczo – wychowawcza,
2. wzrost liczby klientów pomocy społecznej,
3. wysokie bezrobocie, w tym długotrwałe,
4. niska aktywność społeczna mieszkańców,
5. duży udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności,
6. duży udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym,
7. niskie wyniki osiągane przez uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych na egzaminach zewnętrznych³².

³²Program Rewitalizacji Gminy Santok na lata 2012-2023.

Cel główny

Trwały, bezpieczny dla środowiska rozwój społeczno-gospodarczy przy pełnym wykorzystaniu zasobów kapitału ludzkiego i walorów Gminy Santok

Kierunki działań rewitalizacyjnych

1. aktywizacja społeczno-kulturalna oraz zawodowa mieszkańców
2. wzrost wyników nauczania wśród dzieci i młodzieży
3. poprawa stanu środowiska oraz wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców
4. aktywizacja osób starszych
5. remonty zabytkowej infrastruktury oraz budynków użyteczności publicznej
6. rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej
7. wzmocnienie gospodarki poprzez tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości
8. działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym działania na rzecz osób zagrożonych przemocą w rodzinie

Gmina Santok dzięki realizacji zaplanowanych, z wykorzystaniem funduszy finansowych z UE i środków własnych, działań społecznych oraz infrastrukturalnych, których podstawowym celem jest zapewnienie dobrych warunków życia dla mieszkańców, doprowadzi do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Programem rewitalizacji objęto sołectwa Santok i Gralewo. Obszary te wybrano, ponieważ znajdują się w szczególnym stanie kryzysowym. Przeprowadzenie zaplanowanych działań będzie miało również korzystny wpływ na cały obszar gminy. Przewidywane do realizacji działania będą korzystnie oddziaływać na niwelowanie oraz zmniejszenie zdiagnozowanych problemów. Przede wszystkim obszar rewitalizacji zostanie zaktywizowany oraz zintegrowany pod względem społecznym, a tym samym część osób wyjdzie z długotrwałego bezrobocia i ubóstwa. Z uwagi na zdiagnozowane problemy dotyczące przemocy zaplanowano również przedsięwzięcia skierowane na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

CZEŚĆ III STRATEGICZNA

ZAWIERA ANALIZĘ SWOT, PROGNOZĘ ZMIAN ORAZ
EWALUACJĘ I MONITORING

1. ANALIZA SWOT

SWOT to jedna z najbardziej popularnych metod analizy strategicznej organizacji pozwalająca na skonfrontowanie ze sobą pozytywnych i negatywnych czynników wewnątrz oraz na zewnątrz jednostki, w tym przypadku gminy.

ASPEKTY POZYTYWNE	WEWNĘTRZNE ASPEKTY ROZWOJU		ASPEKTY NEGATYWNE
	S – silne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę	W – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę	
	O – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany	T – zagrożenia: wszystko to, co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej	
	ZEWNĘTRZNE ASPEKTY ROZWOJU		

Silne strony to aspekty, które wyróżniają daną gminę na tle innych jednostek. Dotychczasowe działania podejmowane przez gminę uważane są za właściwe i skuteczne w zestawieniu z obecnymi i przyszłymi potrzebami. Są to także zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości rozwiązywania problemów społecznych występujących na danym obszarze, na które bezpośredni wpływ ma sama JST. Dzięki własnym atutom gmina może łatwiej niż pozostałe jednostki realizować określone zamierzenia i cele.

Słabe strony to przeszkody, które utrudniają, bądź uniemożliwiają wykorzystanie istniejących szans, blokują rozwój gminy i ograniczają możliwości rozwiązania występujących na danym obszarze problemów społecznych, są to obszary występowania słabości, na które bezpośredni wpływ ma JST. Słabe strony są naturalnie przeciwieństwem atutów i należy minimalizować ich wpływ bądź unikać.

Szanse to pozytywne obszary, które mogą mieć korzystny wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych gminy, wymagające wsparcia przewidywanymi działaniami. Wyszczególniając szanse w analizie SWOT należy wziąć pod uwagę praktyczne prawdopodobieństwo ich powstania i potencjalne znaczenie. Czynnikiem leżącym poza możliwością bezpośredniego wpływu gminy

Zagrożenia to aspekty, które mogą mieć NIE korzystny wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych gminy. Są negatywnym odpowiednikiem szans, będąc poza bezpośrednim wpływem JST.

Każda organizacja ma silne i słabe strony, analiza SWOT pozwala na uporządkowanie czynników mających wpływ na rozwój danej jednostki samorządu terytorialnego. Dokonując jej podsumowania należy zwrócić uwagę na te czynniki, które stanowią największą szansę na rozwiązanie zauważonych problemów społecznych i poprawę, jakości życia lokalnej społeczności, a jednocześnie odpowiadają posiadanym przez gminę zasobom.

Celami, które powinny przyświecać analizie SWOT, a które powinny stanowić podsumowanie przeprowadzonych w ramach jej stosowania działań, jest:

- 1) wskazanie zasobów, które mogą być traktowane, jako szanse, również w zestawieniu z innymi jednostkami i mogą przyczynić się do rozwiązania, bądź ograniczenia oddziaływania problemów społecznych na funkcjonowanie gminy,
- 2) ukazanie słabych punktów, które negatywnie wpływają, na jakość życia lokalnej społeczności i mogą pogłębić wpływ istniejących na danym obszarze problemów społecznych,
- 3) zdefiniowanie predyspozycji do wykorzystania pojawiających się szans.

MOCNE STRONY *(opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku)*

1. dobrze działające instytucje w obszarze pomocy społecznej
2. wzrost liczby mieszkańców
3. dobre zaplecze kulturalne, edukacyjne i sportowe na terenie Gminy Santok
4. dostępność usług opiekuńczych świadczonych osobom i rodzinom na terenie całej gminy
5. zaangażowanie oraz dobra współpraca podmiotów z terenu Gminy Santok w działaniach na rzecz dzieci i rodzin w zakresie przeciwdziałania przemocy
6. Punkt Konsultacyjny przy Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla osób uzależnionych od alkoholu, zagrożonych narkomanią i przemocą
7. Kluby Seniora
8. Centrum Integracji Społecznej
9. Środowiskowy Dom Samopomocy
10. *Dom na Zakręcie* dla osób w kryzysie w Starym Polichnie
11. funkcjonowanie na terenie Gminy organizacji pozarządowych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych
12. działalność jednostek OSP
13. rozwinięta działalność rolnicza w gminie; szeroka skala upraw warzyw i owoców

14. współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, w tym wśród osób niepełnosprawnych
15. zapewnianie rodzinom wystarczającego dostępu do poradnictwa specjalistycznego
16. istnienie warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej
17. zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny
18. dobrze wykwalifikowana i podnosząca kwalifikacje kadra OPS

SŁABE STRONY

1. występowanie syndromu „dziedziczenia biedy”
2. wyuczona bezradność i roszczeniowa postawa wśród osób korzystających z pomocy społecznej
3. brak zainteresowania programami korekcyjno-edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
4. występowanie bezrobocia, tj. ukryte bezrobocie na wsi
5. niskie kwalifikacje oraz niski poziom wykształcenia wśród długotrwale bezrobotnych
6. niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystywania własnych zasobów i możliwości w przewyciężaniu sytuacji kryzysowych
7. wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności
8. bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz sprawach opiekuńczo wychowawczych
9. brak wolontariatu
10. brak bazy rehabilitacyjnej dla osób niepełnosprawnych i osób starszych
11. starzenie się społeczeństwa

SZANSE

1. partycypacja seniorów
2. utworzenie świetlic podwórkowych dla dzieci i młodzieży w Gralewie i Starym Polichnie
3. wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemu uzależnień i współuzależnienia oraz rosnąca liczba osób objętych leczeniem odwykowym,
4. wzrost bezpieczeństwa publicznego
5. wolontariat dla osób starszych
6. rozwój turystyki
7. zwiększenie świadomości społecznej na temat uzależnień i przemocy domowej
8. udział w realizacji nowych programów socjalnych kierowanych do seniorów
9. stałe podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej

10. nowe standardy wprowadzone do pomocy społecznej
11. zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej
12. mieszkanie kryzysowe z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych rodzin i osób, które nagle straciły swoje miejsce zamieszkania w Starym Polichnie
13. utworzenie pokoi mających pełnić funkcje mieszkań chronionych/treningowych w Starym Polichnie

ZAGROŻENIA

1. negatywne skutki pandemii COVID-19 m.in. wzrost bezrobocia, uzależnienia behawioralne (Internet, gry komputerowe, telefon komórkowy, cyberprzemoc)
2. zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych
3. utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych
4. bariery architektoniczne
5. bezproduktywne spędzanie czasu wolnego przez dzieci i młodzież
6. występowanie czynników zwiększających ryzyko nasilenia się zjawiska uzależnień (ubóstwo, bezrobocie).
7. niski poziom aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy
8. roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej
9. brak środków na budownictwo społeczne
10. długi okres oczekiwania na leczenie w oddziałach odwykowych
11. niekorzystna sytuacja na rynku pracy, spowodowana pandemią
12. pogarszający się stan zdrowia społeczeństwa - wzrost osób niepełnosprawnych
13. ubożenie społeczeństwa powodujące nierówne szanse rozwoju rodzin
14. zagrożenia demograficzne (starzenie się społeczeństwa)
15. częste zmiany uregulowań prawnych - niestabilność prawa rozwój szarej strefy

Analiza SWOT została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku i odnosi się wyłącznie do problemów społecznych. Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz dostrzeganych barierach.

Wyniki analizy posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do ich podjęcia w latach 2021-2025. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy, jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych.

Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie
 - a) udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie,
2. Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania
 - a) zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki,
 - b) tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych;
 - c) zwiększenie udziału w życiu społeczności lokalnej osób niepełnosprawnych oraz seniorów;
3. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju
 - a) wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji;
4. Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju
 - a) pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju;
5. Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie
 - a) przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich;
 - b) podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych zapobieganiu przestępczości;
6. Rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego i partycypacji społecznej
 - a) doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie;
 - b) rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego.

2. PROGNOZA ZMIAN

W wyniku realizacji zadań wynikających z celów i kierunków określonych w *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025* prognozuje się osiągnięcie następujących zmian w obszarze polityki społecznej na terenie Gminy Santok do roku 2025:

1. podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności osób starszych, samotnych, długotrwale lub przewlekle chorych i niepełnosprawnych;
2. podejmowanie działań w obszarze opieki oraz aktywizacji osób w podeszłym wieku;
3. stałe monitorowanie sytuacji demograficznej gminy;

4. podejmowanie działań na rzecz rodzin z dziećmi, jak również rodzin z problemami bezradności opiekuńczo-wychowawczej, w tym realizacja zadania asystenta rodziny;
5. podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa na terenie gminy;
6. podejmowanie działań na rzecz osób doznających przemocy;
7. podejmowanie działań profilaktycznych w placówkach oświatowych, podejmowanych we współpracy zm.in. z ośrodkami zdrowia, Centrum Kultury i Rekreacji w Santoku, Gminną Komisją ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku, policją itp.;
8. podejmowanie współpracy pomiędzy samorządem lokalnym, instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi.

3. EWALUACJA I MONITORING

Monitoring rozumiany jest, jako proces systematycznego zbierania i analizowania danych ilościowych i jakościowych dotyczących prowadzonych działań, wdrażanych projektów bądź całej strategii tak w aspekcie finansowym, jak i rzeczowym. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami oraz wytyczonymi celami i kierunkami. Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą m.in. z danych statystycznych GUS, CAS, jednostek organizacyjnych UG, Komisariatu Policji, PUP, OPS, GKRPA, ZI oraz sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez OPS. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii przeprowadzanej zgodnie z potrzebami.

Ewaluacja jest częścią procesu podejmowania decyzji, który to polega na wydawaniu opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie o nim informacji w odniesieniu do przyjętych celów, kryteriów i wartości. Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

Ewaluacji Strategii podlegać będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen oraz ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności. Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny. Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem m.in. ilościowych metod badawczych (pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych), poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi; technik: ankiety, zestawienia danych czy narzędzi: tabel, wykresów.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają, zatem na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Realizacja działań przewidzianych w celach operacyjnych niniejszej strategii odbywać się będzie w ramach kompetencji poszczególnych komórek organizacyjnych gminy oraz jednostek. Potwierdzeniem osiągnięcia wskaźników realizacji działań, o których mowa w niniejszym dokumencie, będzie coroczne sprawozdanie z realizacji strategii, składane Wójtowi Gminy Santok do końca I półrocza danego roku. Planuje się przeprowadzenie w 2026 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

CZEŚĆ IV STRATEGICZNA

ZAWIERA ZAKŁADANE REZULTATY, SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII, CEL GŁÓWNY I CELE STRATEGICZNE, OKREŚLA MISJĘ I WIZJĘ ORAZ RAMY FINANSOWE I OCENĘ RYZYKA

1. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 -2025 przyniesie:

1. stałą i pełną diagnozę problemów społecznych wraz z ich stałym monitoringiem;
2. wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostka pomocy społecznej;
3. wzmocnienie dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów;
4. zwiększenie udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających, jakość życia;
5. wzrost atrakcyjności Gminy Santok, jako miejsca przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów;
6. opracowanie i wdrożenie programu rewitalizacji, w tym społecznej, szczególnie zaniedbanych rejonów gminy z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
7. wzrost aktywności własnej mieszkańców na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
8. wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
9. poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

2. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie, jakim jest *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025* mogło być określane mianem skutecznego musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. W ramach struktury Ośrodka Pomocy Społecznej zostanie powołany Zespół ds. Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025 wdrażający dokument oraz poszczególne cele i kierunki działań.

Podstawowe założenia:

1. Powołanie Zespołu ds. Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025,
2. Koordynatorem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku,.

3. Głównym partnerem w jej realizacji jest Gmina Santok. Należy również uwzględnić udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

3. CEL GŁÓWNY I CELE STRATEGICZNE

W wyniku przeprowadzonych analiz przyjęto następujące cele strategiczne:

Cel strategiczny 1

Doskonalenie systemu wsparcia dla osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych

Cel strategiczny 2

Tworzenie sprzyjających warunków rozwoju dla rodzin

Cel strategiczny 3

Zintegrowany system pomocy społecznej

Cel strategiczny 4

Doskonalenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy

W ramach celów strategicznych przyjęto następujące kierunki działań:

Cel strategiczny 1

Doskonalenie systemu wsparcia dla osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych:

1. Stały monitoring sytuacji demograficznej gminy
2. Rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych

Cel strategiczny 2

Tworzenie sprzyjających warunków rozwoju dla rodzin

1. Budowanie systemu wsparcia materialnego dla rodzin

Cel strategiczny 3

Zintegrowany system pomocy społecznej

1. Diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych
2. Współpraca z instytucjami i/lub podmiotami działającymi w obszarze integracji społecznej i zawodowej
3. Budowanie systemu wsparcia na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
4. Prowadzenie działań z zakresu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie

oraz osób uzależnionych

5. Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej.

Cel strategiczny 4

Doskonalenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy:

1. Budowanie systemu wsparcia na rzecz osób bezrobotnych

Tabela nr 49. Cele strategiczne, kierunki działań, przedsięwzięcia, wskaźniki realizacji, źródło weryfikacji, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródło finansowania i harmonogram realizacji.

CEL I DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA DLA OSÓB STARSZYCH, DŁUGOTRWALE CHORYCH I OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH						
KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ	HARMONOGRAM	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
MONITORING SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ GMINY	DIAGNOZOWANIE LICZBY OSÓB STARSZYCH, DŁUGOTRWALE CHORYCH I OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	LICZBA PRZEPROWADZONYCH DIAGNOZ	RAPORT Z MONITORINGU	URZĄD GMINY, JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE GMINY, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	RAZ W ROKU	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
ROZWIJANIE FORM WSPARCIA I POMOCY NA RZECZ OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH	ZAPEWNIENIE WSPARCIA MATERIALNEGO DLA OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNYCH I DŁUGOTRWALE CHORYCH	LICZBA RODZIN, W KTÓRYCH FUNKCJONUJĄ OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE I DŁUGOTRWALE CHORE, WSPIERANE PRZEZ SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ	SPRAWOZDANIE CAS/OPS	OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
	ZAPEWNIENIE MIEJSC W DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ	LICZBA OSÓB SKIEROWANYCH DO DPS	SPRAWOZDANIE CAS/OPS	OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
	ZAPEWNIENIE WSPARCIA OSOBOM STARSZYM/ NIEPEŁNOSPRAWNYM W POSTACI USŁUG OPIEKUŃCZYCH	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH WSPARCIEM	SPRAWOZDANIE CAS/OPS	OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU, JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE GMINY	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 -2025

ZAPEWNIENIE AKTYWNEGO UDZIAŁU OSOBOM STARSZYM W ŻYCIU KULTURALNYM	LICZBA ORGANIZACJI, KTÓRE ZAPEWNIAJĄ OSOBOM STARSZYM UDZIAŁ W ŻYCIU KULTURALNYM	LICZBA JEDNOSTEK	BIBLIOTEKI PUBLICZNE, KLUBY SENIORA, CENTRUM REKREACJI i SPORTU W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
REALIZACJA STRATEGII POLITYKI SENIORALNEJ	LICZBA REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI STRATEGII	OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA

CEL II TWORZENIE SPRZYJAJĄCYCH WARUNKÓW ROZWOJU DLA RODZIN

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ	HARMONOGRAM	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
BUDOWANIE SYSTEMU WSPARCIA MATERIALNEGO DLA RODZIN	REALIZACJA PROGRAMÓW WSPARCIA MATERIALNEGO RODZIN	LICZBA ŚWIADCZEŃ Z PROGRAMU RODZINA 500+	SPRAWOZDANIE CAS/OPS	OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU,	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
		LICZBA WYDANYCH KART DUŻEJ RODZINY	SPRAWOZDANIE CAS/OPS	OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU,	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
		LICZBA RODZIN OBJĘTYCH PROGRAMEM "ZA ŻYCIEM"	SPRAWOZDANIE CAS/OPS	OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU,	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
	UTWORZENIE MIESZKANIA CHRONIONEGO/TRENINGOWEGO/KRYZYSOWEGO	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z MIESZKAŃ	SPRAWOZDANIE OPS	NGO, URZĄD GMINY, JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE GMINY, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU,	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 -2025

	UTWORZENIE ŚWIETLIC PODWÓRKOWYCH	LICZBA ŚWIETLIC	SPRAWOZDANIE OPS	NGO, URZĄD GMINY, JEDNOSTKI ORGANIZACJNE GMINY, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU,	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
CEL III ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ						
KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ	HARMONOGRAM	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
WSPÓLPRACA Z INSTYTUCJAMI I/LUB PODMIOTAMI DZIAŁAJĄCYMI W OBSZARZE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ	WSPÓLPRACA INSTYTUCJI DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ WSPIERANIA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	LICZBA PODMIOTÓW, Z KTÓRYMI ZAWARTO POROZUMIENIE I/LUB PODPISANO LIST INTENCYJNY O WSPÓLPRACY	POROZUMIENIE/LIST INTENCYJNY	URZĄD GMINY, JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE GMINY, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
SYSTEM WSPARCIA NA RZECZ OSÓB UBOGICH I PODLE- GAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	REALIZACJA PRACY SOCJALNEJ PRZEZ PRACOWNIKÓW OPS NA RZECZ OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH PRACĄ SOCJALNĄ	SPRAWOZDANIE CAS/OPS	URZĄD GMINY, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
	MINIMALIZOWANIE SKUTKÓW UBÓSTWA POPRZEZ SYSTEMATYCZNĄ POMOC RZECZOWĄ I FINANSOWĄ REALIZOWANĄ PRZEZ OPS	LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU UBÓSTWA	SPRAWOZDANIE CAS/OPS	OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
PROWADZENIE DZIAŁAŃ Z ZAKRESU WSPARCIA DLA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OSÓB UZALEŻNIONYCH	OPRACOWANIE I REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE	LICZBA REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU	ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
	OPRACOWYWANIE I REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH	LICZBA REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU	URZĄD GMINY, GMINNA KOMISJA DS PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W SANTOKU, OŚRODEK	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 -2025

			POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU			
	OPRACOWYWANIE I REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII	LICZBA REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU	URZĄD GMINY, GMINNA KOMISJA DS PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W SANTOKU OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA,	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
	ZAPEWNIENIE SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA OSOBOM Z PROBLEMEM UZALEŻNIEŃ ORAZ OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY W RODZINIE	LICZBA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE OBJĘTYCH PORADNICTWEM/LICZBA UDZIELONYCH PORAD TELEFONICZNYCH	SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI OPS/SPRAWOZDANIE Z DZIAŁAŃ GMINY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE	URZĄD GMINY, ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY, GMINNA KOMISJA DS PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W SANTOKU, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY RODZINIE DYSFUNKCYJNEJ	OPRACOWANIE I REALIZACJA PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY	LICZBA REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU	URZĄD GMINY, ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY, GMINNA KOMISJA DS PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W SANTOKU, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
	REALIZACJA PRZEZ OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ PROGRAMU W ZAKRESIE DOŻYWIANIA	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH PROGRAMEM DOŻYWIANIA	SPRAWOZDANIE OPS	URZĄD GMINY, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 -2025

	ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO SPECJALISTÓW Z ZAKRESU PRACY Z RODZINĄ NIEWYDOLNĄ OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZĄ	LICZBA RODZIN I DZIECIOBĘTYCH WSPARCIEM ASYSTENTA RODZINY	SPRAWOZDANIE OPS	URZĄD GMINY, ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY, GMINNA KOMISJA DS PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W SANTOKU, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
CEL IV DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA DLA OSÓB BEZROBOTNYCH I POSZUKUJĄCYCH PRACY						
KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ	HARMONOGRAM	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
SYSTEM WSPARCIA NA RZECZ OSÓB BEZROBOTNYCH	PRACA SOCJALNA Z OSOBAMI/RODZINAMI, W KTÓRYCH WYSTĘPUJE PROBLEM BEZROBOCIA	LICZBA OSÓB/RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ OPS Z POWODU BEZROBOCIA	SPRAWOZDANIE CAS/OPS	URZĄD GMINY, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
	WSPÓŁPRACA Z POWIATOWYM URZĘDEM PRACY NA RZECZ OSÓB BEZROBOTNYCH ORAZ POSZUKUJĄCYCH PRACY	LICZBA JEDNOSTEK WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z OPS W RAMACH DZIAŁAŃ NA RZECZ BEZROBOTNYCH	LICZBA JEDNOSTEK WSPÓŁPRACUJĄCYCH UMOWA/POROZUMIENIE	URZĄD GMINY, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA
	WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI, DZIAŁAJĄCYMI NA RZECZ OSÓB BEZROBOTNYCH	LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	SPRAWOZDANIE OPS	URZĄD GMINY, OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SANTOKU	PRACA CIĄGŁA	BUDŻET PAŃSTWA, BUDŻET GMINY, ŚRODKI CELOWE FUNDUSZY KRAJOWYCH, FUNDUSZE UE, INNE ŹRÓDŁA

4. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Punktem wyjścia do sformułowania głównych założeń strategii są wnioski z przeprowadzonej diagnozy oraz wyniki analizy strategicznej. Założenia, czyli zasady stanowiące podstawę dalszych wywodów lub dalszego postępowania, powinny z kolei przełożyć się na kształt wizji, a w następnej kolejności misji oraz stawianych celów strategicznych, a także określonych sposobów ich realizacji. Kryteria definiują w sposób syntetyczny poszukiwany model rozwoju gminy odnoszący się do głównych zasad polityki społecznej. W założeniach jest tworzone wsparcie dla decyzji podejmowanych w procesie opracowania części planistycznej strategii.

Opracowanie wizji wiąże się z przedstawieniem finalnego wizerunku gminy w obszarze zintegrowanej polityki społecznej, z określeniem jej celów i kierunków działań w perspektywie kilku lat. Wskazuje kluczowe wyzwania i obszary priorytetowe, w których jednostka samorządowa powinna przyjąć aktywną postawę na rzecz przemian zarówno społecznych, jak i gospodarczych. Rolą wizji jest także pomoc dla instytucji wspierających działania służące poprawie, jakości życia mieszkańców, poprzez nakreślenie obszarów, na których należy skoncentrować starania.

WIZJA

Gmina Santok jest miejscem przyjaznym mieszkańcom, zapewniającym poczucie stabilności i bezpieczeństwa oraz tworzącym warunki rozwoju jednostek i rodzin.

Cele strategiczne są swego rodzaju krokami milowymi na drodze do realizacji strategii i spełniają podwójną rolę – wyzwania oraz miernika realizacji misji. Wyznaczają one kierunek, w którym należy podążać, aby rozwiązać zdiagnozowane problemy społeczne. Poziom realizacji celów strategicznych pozwala określić stopień zaawansowania realizacji strategii. Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Santok została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Santok dąży do zgodnego rozwiązania problemów mieszkańców m.in. poprzez właściwe działania administracji samorządowej, organizacji pozarządowych i mieszkańców; dostrzegająca potencjał tkwiący w mieszkańcach, lokalizacji oraz wspierająca lokalne inicjatywy, a w szczególności społeczne, kulturalne i edukacyjne. Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji w brzmieniu:

MISJA

Uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Gminy Santok, jako wspierającej i właściwie wykorzystującej aktywność oraz potencjał społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań lokalnych.

Misja precyzyjnie wyraża dalekosiężne zamierzenia i aspiracje Gminy Santok. Wskazuje kierunki działania poprzez określenie granic, w których są zawarte wybory strategiczne. Poprzez misję komunikuje się interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym, jakie są dążenia, zamiary i wartości, na których się ona opiera. Misja ściśle koresponduje z wizją, będąc jej wyrazem na potrzeby realizacji Strategii.

5. RAMY FINANSOWANIA

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Ramy uzależnione są od możliwości finansowych Gminy Santok oraz pozyskanych środków ze źródeł zewnętrznych, tj.:

1. budżet Wojewody Lubuskiego
2. budżet Samorządu Województwa Lubuskiego,
3. Fundusz Pracy,
4. projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej,
5. środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
6. środki Unii Europejskiej,
7. środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
8. środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021- 2025* przyjęto w oparciu o strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020, we współpracy ze Skarbnikiem Urzędu Gminy Santok. Uwzględniają one ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację. Zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną.

Tabela nr 50. Zakładane ramy finansowania 2019- 2025.

1. Dział 852 Pomoc społeczna

Lp.	Rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (w zł)
1	2019	13 203607,25
2	2020	15 492258,01
3	2021	15 968789,00
4	2022	16 368008,72
5	2023	16 777208,94
6	2024	17 196639,16
7	2025	17 626555,14

2. Dział 851 Ochrona zdrowia

Rozdział 85153 Zwalczanie narkomanii

Rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi

Lp.	Rok	Wysokość środków finansowych - przeciwdziałanie alkoholizmowi i przeciwdziałanie narkomanii (w zł)
1	2019	123 478,70
2	2020	88 002,83
3	2021	170 600,00
4	2022	174 865,00
5	2023	179 236,62
6	2024	183 717,54
7	2025	188 310,47

3. Dział 855 Rodzina

Rozdział 85502 Świadczenia wychowawcze, świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Lp.	Rok	Wysokość środków finansowych w zakresie wsparcia rodziny (w zł)
1	2019	10 060 688,26
2	2020	12 980 796,03
3	2021	10 340 068,00
4	2022	10 598 569,70
5	2023	10 863 533,94
6	2024	11 135 122,29
7	2025	11 413 500,34

4. Dział 852 Pomoc społeczna

Rozdział 85228 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Lp.	Rok	Wysokość środków finansowych w zakresie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych (w zł)
1	2019	18 919,30
2	2020	57 338,70
3	2021	60 190,00
4	2022	61 694,75
5	2023	63 237,11
6	2024	64 818,04
7	2025	66 438,49

5. Dział 855 Rodzina

Rozdział 85504 Wspieranie rodziny

Lp.	Rok	Wysokość środków finansowych w zakresie działalności placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz rodzin zastępczych (w zł)
1	2019	158 275,92
2	2020	154 789,79
3	2021	190 000,00
4	2022	194 750,00
5	2023	199 618,75
6	2024	204 609,21
7	2025	209 724,44

6. OCENA RYZYKA

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 -2025 poddana została analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, kierunków działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację. Warto podkreślić, że pandemia COVID-19 ma długotrwałe oddziaływanie zarówno jednostkę, jak i gospodarke.

CZĘŚĆ V

OSTATNIA CZĘŚĆ STRATEGII ZAWIERA PODSUMOWANIE, BIBLIOGRAFIĘ ORAZ SPIS
TABEL, WYKRESÓW, ZDJĘĆ I RYSUNKÓW

1. PODSUMOWANIE

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 -2025, została opracowana w oparciu o diagnozę problemów społecznych, tj. analizę SWOT oraz badania ankietowe. Realizacja Strategii oparta będzie o współpracę i partnerstwo z lokalnym samorządem, jednostkami organizacyjnymi gminy, jak również służbą zdrowia, oświatą, policją czy organizacjami pozarządowymi ukierunkowanymi na pomoc, co w efekcie przyniesie wymierne korzyści w realizacji założeń oraz zostaną osiągnięte zamierzone cele i kierunki.

Planowane sposoby zaspokajania potrzeb społecznych są kontynuacją istniejącego wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Z jednej strony proponowane są zmiany stosowanych już metod celem ochrony przed zagrożeniami społecznymi, a z drugiej - wskazana jest konieczność przejścia do przeciwdziałania trudnych sytuacji życiowych tak, aby nie dopuścić do ich wystąpienia. W myśl ustawy o pomocy społecznej podejmowane działania powinny doprowadzić w miarę możliwości do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem lokalnym.

2. BIBLIOGRAFIA

Literatura

1. Dorczak R., *Wokół reformy edukacji z 2017 roku krytyczna analiza dyskursu*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2019.
2. Kijak R. J., Szarota Z., *Starość Między diagnozą a działaniem*, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013.
3. Moraczewska B., *Bezdomność. Definicja, problemy, rozwiązania obecne oraz historyczne odwołanie do ludzi luźnych*, Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość Tom 10, Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna, Gdańsk 2013.
4. Olejniczak P., *Partycypacja społeczna jako podstawa społeczeństwa obywatelskiego*, Prace Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości 2015, nr 31.
5. Pawlewicz K., Pawlewicz A., *Rola partycypacji społecznej na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Ekonomia i organizacja Gospodarki Żywnościowej 2010, nr 83.
6. Rogalska E., *Edukacja jako podstawowe pojęcie i kategoria pedagogiczna*, <http://www publikacje.edu.pl/pdf/11874.pdf> [data dostępu: 29.01.2021 r.].
7. Świdowska M., *Asystent rodziny -współczesna forma pomocy rodzinie*, Społeczna Akademia Nauk, Łódź 2013.
8. Schimanek T., *Diagnozowanie problemów społecznych*, FISE, Warszawa, 2015.
9. *Strategia rozwiązywania problemów społecznych - podręcznik metodyczny. Część teoretyczna*, Fundacja PAN, Warszawa 2020.
10. *Strategia rozwiązywania problemów społecznych - podręcznik metodyczny. Część praktyczna*, Fundacja PAN, Warszawa 2020.
11. Waszyńska K., Filipiak M. (red.), *Współczesne konteksty psychoterapii i socjoterapii*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2016.
12. Zieliński A., *Bezpieczeństwo Publiczne jako podstawowy obowiązek Państwa ze szczególny uwzględnieniem roli policji w tym obszarze działań*, Security, Economy & Law, Tom 2017.

Ustawy

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
2. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057),
3. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111).

Internet

1. <http://www.psychiatriapolska.pl>
2. <https://pl.wikipedia.org/>
3. <https://www.eapn.org.pl/>
4. <https://www.polskawliczbach.pl>
5. <https://www.gov.pl/web/finanse/tarcza-antykryzysowa>

Dokumenty gminne

1. Raport o stanie gminy za rok 2019,
2. Program Rewitalizacji Gminy Santok na lata 2017-2023,
3. Program Rozwoju Gminy Santok na lata 2015-2023,
4. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025,
5. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023,
6. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2021,
7. Gminny Program Przeciwdziałaniu Narkomanii na rok 2021,
8. Wieloletni Program Współpracy Gminy Santok z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2020-2023.

Uchwały

1. Uchwała Nr VII/73/2019 w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania pomocy w ramach wieloletniego rządowego programu Posiłki w szkole i w domu na lata 2019-2023.
2. Uchwała Nr XXIII/222/2020 z dnia 31 sierpnia 2020 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych lub w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.
3. Uchwała Nr XXV/227/2020 dnia 10 listopada 2020 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania na terenie Gminy Santok.
4. Uchwała Nr XXVI/241/2020 Rady Gminy Santok z dnia 25 listopada 2020 w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Senioralnej Gminy Santok na lata 2021-2025.
5. Uchwała Nr XXVI/242/2020 Rady Gminy Santok z dnia 25 listopada 2020 zmieniająca Uchwałę nr XVI/146/2019 Rady Gminy Santok z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie

określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania.

6. Uchwała Nr XXVII/247/2020 Rady Gminy Santok z dnia 16 grudnia 2020 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Santok na lata 2021 – 2023.
7. Uchwała Nr XXVII/248/2020 Rady Gminy Santok z dnia 16 grudnia 2020 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Santok na lata 2021- 2025.
8. Uchwała Nr XXVIII/267/2020 Rady Gminy Santok z dnia 30 grudnia 2020 w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok.
9. Uchwała Nr XXVIII/268/2020 Rady Gminy Santok z dnia 30 grudnia 2020 w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Santok na 2021 rok.
10. Uchwała Nr XXIX/280/2021 Rady Gminy Santok z dnia 3 lutego 2021 r. w przedmiocie zmiany Uchwały nr XXVIII/205/16 Rady Gminy Santok z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Santok.
11. Uchwała NR XXX/288/2021 Rady Gminy Santok z dnia 10 marca 2021r. w sprawie utworzenia placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie pracy podwórkowej.

Zarządzenia Wójta:

1. Zarządzenie 5/2020 w sprawie powołania Zespołu Roboczego do spraw opracowania Gminnej Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025,
2. Zarządzenie XIV/2021 w sprawie powołania Lokalnego zespołu koordynującego realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022,
3. Zarządzenie XXVI/2021 w sprawie powołania Lokalnego zespołu koordynującego realizację Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025.

Sprawozdania:

1. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku za 2019 r.,
2. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku za 2020 r.,

3. Sprawozdanie z zakresu realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2020,
4. Sprawozdanie z Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie za 2020 r.,
5. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Santok za 2020 r.,
6. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Santok za 2020 r.,
7. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 r.,
8. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 r.,
9. Informacja o stanie mienia komunalnego Gminy Santok za rok 2020,
10. Raport o stanie gminy za 2019 r.

3. SPIS TABEL

Tabela nr 1. Liczba ludności Gminy Santok wg płci w latach 2017-2020.	26
Tabela nr 2. Liczba zameldowanych/wymeldowanych mieszkańców Gminy Santok.	28
Tabela nr 3. Ludność w poszczególnych gminach w roku 2019.	28
Tabela nr 4. Dochody i wydatki Gminy Santok w latach 2019-2020.....	30
Tabela nr 5. Placówki oświatowe na terenie Gminy Santok.....	34
Tabela nr 6. Koszty dowozu uczniów do szkół i przedszkoli z terenu Gminy Santok.	35
Tabela nr 7. Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych i przedszkoli.....	37
Tabela nr 8. Zatrudnienie nauczycieli w placówkach oświaty w roku szkolnym.....	37
Tabela nr 9. Przykładowe działania profilaktyczne realizowane w placówkach oświaty	38
Tabela nr 10. Wydatki na oświatę i wychowanie w latach 2018 - 2020.....	40
Tabela nr 11. Infrastruktura społeczna na terenie Gminy Santok w latach 2017-2020.	43
Tabela nr 12. Kluby sportowe działające na terenie Gminy Santok.	54
Tabela nr 13. Ochrona zdrowia - dane statystyczne za lata 2018-2019 powiat gorzowski.	57
Tabela nr 14. Ochrona zdrowia - dane statystyczne za lata 2018-2019 Gmina Santok.....	57
Tabela nr 15. Ilości wyjazdów jednostek OSP z terenu Gminy Santok.	63
Tabela nr 16. Wydatki na OSP z terenu Gminy Santok w latach 2017-2020.....	63
Tabela nr 17. Powody przyznania pomocy w latach 2017-2020.	71
Tabela nr 18. Świadczenia z pomocy społecznej realizowane przez OPS w latach 2018-2020.....	71
Tabela nr 19. Wykaz pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku w latach.....	76
Tabela nr 20. Liczby i kwoty wypłaconych świadczeń przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku w latach 2017-2020.....	78
Tabela nr 21. Wsparcie dla osób korzystających ze świadczeń opiekuńczych	79
Tabela nr 22. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w latach 2017-2020.	80
Tabela nr 23. Instytucje udzielające wsparcia dla mieszkańców Gminy Santok.....	81
Tabela nr 24. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2017-2020.	86
Tabela nr 25. Współpraca asystenta rodziny z rodzinami w poszczególnych sołectwach	86
Tabela nr 26. Koszty poniesione za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017 – 2020.	88
Tabela nr 27. Liczba wydanych KDR w latach 2018-2020.....	88

Tabela nr 28. Ilość przyznanych świadczeń opiekuńczych na przełomie lat 2017-2019.	94
Tabela nr 29. Kwoty wypłaconych świadczeń opiekuńczych na przełomie lat 2017-2019.	95
Tabela nr 30. Zestawienie ilości wydanych orzeczeń mieszkańcom Gminy Santok.....	99
Tabela nr 31. Liczba świadczeń i liczba pacjentów z Gminy Santok w wieku poniżej 18 lat.	99
Tabela nr 32. Liczba świadczeń i liczba pacjentów z Gminy Santok w wieku 18 lat i więcej.....	100
Tabela nr 33. Ilość podopiecznych ŚDS w poszczególnych latach 2018 – 2020.	102
Tabela nr 34. Podział jednostek chorobowych oraz stopni niepełnosprawności.....	102
Tabela nr 35. Liczba wydanych zezwoleń w latach 2018-2020.	107
Tabela nr 36. Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego.	107
Tabela nr 37. Działalność GKRPA w Santoku w latach 2017 - 2019.	108
Tabela nr 38. Dane w zakresie liczby niewykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2018-2020.	108
Tabela nr 39. Dane w zakresie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.....	108
Tabela nr 40. Punkt Konsultacyjny przy GKRPA w latach 2017-2020.	109
Tabela nr 41. Liczba osób z terenu Gminy Santok objętych pomocą w latach 2017-2020.....	112
Tabela nr 42. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2020.	113
Tabela nr 43. Ludność Gminy Santok według płci i wieku - analiza porównawcza.....	115
Tabela nr 44. Ilość osób z terenu Gminy Santok skierowanych do DPS w latach 2017-2020.....	118
Tabela nr 45. Liczba godzin usług opiekuńczych świadczonych w latach 2019-2020.	119
Tabela nr 46. Liczba osób i kwota przyznanych zasiłków w latach 2017-2020.....	128
Tabela nr 47. Wydatki poniesione na żywienie w latach 2017-2020.	129
Tabela nr 48. Zagrożenie przestępstwami na terenie Gminy Santok w latach 2017-2019.....	133
Tabela nr 49. Cele strategiczne, kierunki działań, przedsięwzięcia, wskaźniki realizacji, źródło weryfikacji, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródło finansowania i harmonogram realizacji.	148
Tabela nr 50. Zakładane ramy finansowania 2019- 2025.....	155

4. SPIS WYKRESÓW

Wykres nr 1. Wykaz ilościowy osób zameldowanych na pobyt stały na terenie Gminy Santok.	26
Wykres nr 2. Przyrost naturalny dla Gminy Santok w latach 2017-2020.....	27
Wykres nr 3. Bezrobotni z terenu Gminy Santok i powiatu gorzowskiego zarejestrowani.	31
Wykres nr 4. Główne problemy społeczne wg mieszkańców Gminy Santok.	32
Wykres nr 5. Główne powody bezrobocia na terenie Gminy Santok wg ankietowanych.....	32
Wykres nr 6. Działania, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania bezrobociu wg ankietowanych.	33
Wykres nr 7. Dostępność do przedszkoli na terenie Gminy Santok wg ankietowanych.....	36
Wykres nr 8. Oferta edukacyjna na terenie Gminy Santok wg ankietowanych.	36
Wykres nr 9. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w latach 1995-2019 w Polsce.....	43
Wykres nr 10. Biblioteki publiczne – księgozbiór w latach 2008-2019.....	50
Wykres nr 11. Dostęp do kultury mieszkańców Gminy Santok wg ankietowanych.....	51
Wykres nr 12. Ćwiczący w klubach sportowych w Gminie Santok w latach 2012-2018.....	55
Wykres nr 13. Dostęp do podstawowej opieki medycznej na terenie Gminy Santok.	58
Wykres nr 14. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Santok	60
Wykres nr 15. Przyczyny braku bezpieczeństwa wg mieszkańców Gminy Santok.....	61
Wykres nr 16. Liczba rodzin i liczba osób korzystających z pomocy społecznej.....	72
Wykres nr 17. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.....	73

Wykres nr 18. Liczba rodzin z terenu Gminy Santok korzystających ze wsparcia w latach 2017-2019.....	94
Wykres nr 19. Najczęściej występujące problemy wśród osób niepełnosprawnych wg ankietowanych.	97
Wykres nr 20. Przyczyny przemocy domowej według mieszkańców Gminy Santok wg ankietowanych.	113
Wykres nr 21. Struktura wieku ludności świata od 1900 roku do 2050.	116
Wykres nr 22. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie.	117
Wykres nr 23. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie.	117
Wykres nr 24. Problemy ludzi starszych z terenu Gminy Santok wg ankietowanych.	118
Wykres nr 25. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu.....	123
Wykres nr 26. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym w latach 2017-2019.	123
Wykres nr 27. Osoby ubogie z terenu Gminy Santok wg ankietowanych.	126
Wykres nr 28. Osoby zagrożone ubóstwem z terenu Gminy Santok wg ankietowanych.	127
Wykres nr 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa.....	127
Wykres nr 30. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2017-2019.	129
Wykres nr 31. Ubóstwo w Polsce i w województwie lubuskim w latach 2009-2019.	130

5. SPIS ZDJĘĆ

Zdjęcie nr 1. Transport publiczny w Gminie Santok.	45
Zdjęcie nr 2. Gminna Biblioteka Publiczna w Santoku.	48
Zdjęcie nr 3. Gminna Biblioteka Publiczna w Santoku (wnętrze).....	49
Zdjęcie nr 4. Filia biblioteki w Lipkach Wielkich.	49
Zdjęcie nr 5. Filia biblioteki w Lipkach Wielkich (wnętrze).....	50
Zdjęcie nr 6. Marina w Santoku.	52
Zdjęcie nr 7. Muzeum Grodu Santok (wnętrze).	53

6. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek nr 1. „Pajęczyna problemów” – sieć współzależności między problemami społecznymi" ..	7
Rysunek nr 2. Gmina Santok - sołectwa.	25
Rysunek nr 3. Podział jednostek OSP na gminy powiatu gorzowskiego.	62

Opracowanie: Anita Łukowiak - kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku,
Kamila Branicka - Aspirant pracy socjalnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku.

Ankieta dotycząca opracowania

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 - 2025

Szanowni Państwo!

Zwracamy się z prośbą o wypełnienie anonimowej ankiety, która posłuży przy opracowywaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021 – 2025. Strategia precyzuje i weryfikuje najważniejsze problemy społeczne w naszej gminie, a także określa sposoby ich rozwiązywania. Aby trafnie określić cele i zadania do realizacji potrzebna jest współpraca całej społeczności gminy.

1. W jakim stopniu jest Pani/Pan zadowolony z następujących warunków życia w Gminie Santok? Proszę zaznaczyć przy każdym stwierdzeniu poniżej jedną z możliwych odpowiedzi.

a) Udział mieszkańców w życiu publicznym Gminy Santok

0	1	2	3	4
Bardzo niezadowolony	niezadowolony/a	niezdecydowany/a	zadowolony/a	Bardzo zadowolony

b) Bezpieczeństwo publiczne

0	1	2	3	4
Bardzo niezadowolony	niezadowolony/a	niezdecydowany/a	zadowolony/a	Bardzo zadowolony

c) Dostęp do internetu

0	1	2	3	4
Bardzo niezadowolony	niezadowolony/a	niezdecydowany/a	zadowolony/a	Bardzo zadowolony

d) Organizacja imprez w Gminie

0	1	2	3	4
Bardzo niezadowolony	niezadowolony/a	niezdecydowany/a	zadowolony/a	Bardzo zadowolony

e) Dostęp do informacji na temat wydarzeń w Gminie

0	1	2	3	4
Bardzo niezadowolony	niezadowolony/a	niezdecydowany/a	zadowolony/a	Bardzo zadowolony

f) Dostęp do opieki medycznej

0	1	2	3	4
Bardzo niezadowolony	niezadowolony/a	niezdecydowany/a	zadowolony/a	Bardzo zadowolony

g) Dostępność przedszkoli

0	1	2	3	4
Bardzo niezadowolony	niezadowolony/a	niezdecydowany/a	zadowolony/a	Bardzo zadowolony

h) Jakość oferty edukacyjnej

0	1	2	3	4
Bardzo niezadowolony	niezadowolony/a	niezdecydowany/a	zadowolony/a	Bardzo zadowolony

i) Dostęp do kultury (np. biblioteka, wydarzenia o charakterze kulturalnym)

0	1	2	3	4
Bardzo niezadowolony	niezadowolony/a	niezdecydowany/a	zadowolony/a	Bardzo zadowolony

j) Miejsca rekreacji (np. promenada, marina, siłownie itp.)

0	1	2	3	4
Bardzo niezadowolony	niezadowolony/a	niezdecydowany/a	zadowolony/a	Bardzo zadowolony

2. Jakie według Pani/Pana są główne problemy społeczne mieszkańców Gminy Santok?
(proszę zaznaczyć **maksymalnie 3** odpowiedzi)

- a) Ubóstwo
- b) Bezrobocie
- c) Niepełnosprawność
- d) Długotrwała choroba
- e) Alkoholizm
- f) Narkomania i dopalacze
- g) Przemoc w rodzinie
- h) Problemy opiekuńczo – wychowawcze/dysfunkcyjność rodzin
- i) Problemy ludzi starszych
- j) Przystępczość
- k) Inne (jakie?).....

3. Czy zdaniem Pani/Pana na terenie Gminy Santok mieszkają rodziny ubogie?
(proszę zaznaczyć **jedną** odpowiedź)

1	2	3	4	5
Znam wiele takich rodzin	Znam nieliczne takie rodziny	Nie znam takich rodzin	Słyszałam/em o takich rodzinach	Nie słyszałam/em o takich rodzinach

4. Kto Pani/Pana zdaniem jest najbardziej zagrożony ubóstwem w naszej gminie?
(prosimy o podkreślenie **maksymalnie 3** odpowiedzi)

- a) Osoby starsze i samotne
- b) Osoby dotknięte problemem uzależnień
- c) Rodziny wielodzietne
- d) Osoby uzyskujące niskie dochody
- e) Osoby bezrobotne
- f) Osoby z niskim wykształceniem
- g) Inne/jakie?.....

5. Jakich problemów według Pani/Pana najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne?
(proszę zaznaczyć **maksymalnie 3** odpowiedzi)

- a) Bariery architektoniczne
- b) Brak akceptacji w środowisku
- c) Problemy finansowe
- d) Problemy natury psychologicznej
- e) Utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych
- f) Brak ofert pracy
- g) Izolacja społeczna (samotność)
- h) Inne/jakie?.....

6. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych i ich rodzin w Gminie Santok (proszę zaznaczyć **jedną** odpowiedź)

- a) Zorganizowanie miejsc spotkań dla osób niepełnosprawnych
- b) Likwidacja barier architektonicznych
- c) Ułatwienie dostępu do specjalistów i terapeutów
- d) Inne/jakie?.....

7. Jakich problemów według Pani/Pana najczęściej doświadczają osoby starsze?
(proszę zaznaczyć **maksymalnie 3** odpowiedzi)

- a) Brak opieki ze strony rodziny
- b) Samotność
- c) Problemy finansowe
- d) Brak odpowiedniej opieki medycznej
- e) Brak ofert spędzania czasu wolnego
- f) Inne/jakie?.....

8. Jakie działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie Gminy Santok? (proszę zaznaczyć **maksymalnie 3** odpowiedzi)

- a) Wolontariat dla osób starszych
- b) Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych
- c) Profilaktyka zdrowotna
- d) Organizowanie imprez i spotkań dla seniorów
- e) Dostęp do rehabilitacji
- f) Inne/jakie?.....

9. Jakie według Pani/Pana są główne powody bezrobocia na terenie Gminy Santok?
(proszę zaznaczyć **maksymalnie 3** odpowiedzi)

- a) Niskie kwalifikacje zawodowe
- b) Trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy
- c) Uzależnienia
- d) Niechęć do podjęcia pracy
- e) Brak opieki nad dziećmi

- f) Słaba komunikacja z ościennym miastem
- g) Inne/jakie?.....

10. Jakie działania Pani/Pana zdaniem należałoby podjąć w celu przeciwdziałania bezrobociu oraz poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych tym zjawiskiem?

(proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a) Częstsze wywieszanie ofert pracy na tablicach ogłoszeń
- b) Udzielanie profesjonalnej pomocy w poszukiwaniu ofert pracy
- c) Organizowanie spotkań z pracodawcami
- d) Organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych na terenie Gminy
- e) Szkolenia umożliwiające podnoszenie kwalifikacji
- f) Korzystniejsze warunki do założenia działalności gospodarczej
- g) Inne/jakie?.....

11. Czy w Pani/Pana najbliższym otoczeniu istnieje zjawisko przemocy w rodzinie?

(proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)

1	2	3	4	5
Znam wiele takich rodzin	Znam nieliczne takie rodziny	Nie znam takich rodzin	Słyszałam/em o takich rodzinach	Nie słyszałam/em o takich rodzinach

12. Jakie według Pani/Pana są przyczyny przemocy domowej?

(proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a) Zazdrość
- b) Brak pracy
- c) Uzależnienia
- d) Zaburzenia psychiczne
- e) Wzorce pokoleniowe
- f) Nieumiejętność radzenia sobie z problemami
- g) Inne/jakie?.....

13. Jaka według Pani/Pana jest skala problemu uzależnień na terenie Gminy Santok?

(proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)

1	2	3	4
Wysoka	Średnia	Niska	Nie wiem

14. Jakie widzi Pani/Pan przyczyny występowania uzależnień?

(proszę zaznaczyć **maksymalnie 3** odpowiedzi)

- a) Bezrobocie
- b) Niepełnosprawność
- c) Samotność
- d) Rozłąka z rodziną
- e) Rozpad rodziny
- f) Stresy
- g) Inne/jakie?.....

15. Jakie negatywne zjawiska dotyczące dzieci i młodzieży uważa Pani/Pan za najczęstsze na terenie Gminy Santok? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a) Przemoc szkolna - rówieśnicza
- b) Przemoc domowa
- c) Niewłaściwa komunikacja rodzic - dziecko
- d) Alkoholizm
- e) Narkomania
- f) Demoralizacja
- g) Brak pozytywnych wzorców i autorytetów
- h) Brak wsparcia i kontroli rodziców
- i) Inne/jakie?.....

16. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

(proszę zaznaczyć **jedną** odpowiedź)

1	2	3	4
Nie	Raczej nie	Raczej tak	Tak

17. Jeżeli nie, to jakie są przyczyny braku bezpieczeństwa?

(proszę zaznaczyć **maksymalnie 3** odpowiedzi)

- a) Rozboje, włamania i kradzieże
- b) Brak patroli policyjnych
- c) Niewystarczający kontakt z policją
- d) Słabe oświetlenie
- e) Niewłaściwe zachowania osób spożywających alkohol w miejscach publicznych
- f) Zagrożenia na drodze
- g) Inne/jakie?.....

18. Jaką formę wsparcia powinien przede wszystkim oferować Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a) Pomoc finansowa

- b) Doradztwo
- c) Usługi opiekuńcze
- d) Aktywizacja bezrobotnych
- e) Praca socjalna
- f) Wsparcie rzeczowe
- g) Inne/jakie?.....

19. Jak ocenia Pani/Pan zmiany warunków życia w Gminie Santok w ostatnich latach (2012-2019)? (proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)

1	2	3	4	5
Pogorszyły się	Raczej się pogorszyły	Nie zmieniły się	Raczej się poprawiły	Poprawiły się

20. Który Pani/Pana zdaniem podmiot może w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w Gminie Santok? (proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)

- a) Urząd Gminy
- b) Ośrodek Pomocy Społecznej
- c) Policja
- d) Placówki oświatowe
- e) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- f) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- g) Radni i Sołtysi

21. Jakie działania powinien podjąć samorząd lokalny w celu rozwiązania najdotkliwszych według Pani/Pana problemów społecznych w Gminie Santok? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a) Aktywizacja społeczna ludzi starszych
- b) Dostęp do opieki medycznej
- c) Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej
- d) Inwestycje w infrastrukturę (drogi, wodociągi, kanalizacja, budownictwo, proszę wskazać jaką?)
.....
- e) Wsparcie osób poszukujących pracy
- f) Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych
- g) Poprawa bezpieczeństwa i ładu publicznego
- h) Prowadzenie polityki mającej na celu przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych
- i) Rozbudowa bazy sportowej i rekreacyjnej
- j) Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie Gminy
- k) Rozwój oferty kulturalnej i rozrywkowej
- l) Wsparcie pracodawców oraz przedsiębiorczości

- m) Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa (*proszę podkreślić odpowiednie*):
- psychologicznego
 - prawnego
 - terapii uzależnień

ł) Rozwój bazy edukacyjnej

m) Zwiększenie zasobu mieszkaniowego (*socjalnego i komunalnego*)

n) Zwiększenie dostępności do usług medycznych, w tym lekarzy specjalistów (*których?*):

.....
o) Zwiększenie pomocy osobom/rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych

22. Jeżeli w ankiecie nie znalazł się ważny problem, który według Pani/Pana może mieć znaczenie przy opracowywaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Santok na lata 2021-2025, proszę w tym miejscu wpisać swoje uwagi/sugestie

.....
.....
.....
.....

Bardzo dziękujemy za poświęcony czas na wypełnienie ankiety.

METRYCZKA

(proszę zaznaczyć krzyżykiem odpowiednie pole)

Płeć: Kobieta
 Mężczyzna

Wiek: do 18 lat
 19 – 25 lat
 26 – 59 lat
 60 lat i więcej

Zawód: uczeń/student
 rolnik
 przedsiębiorca
 pracownik umysłowy
 pracownik fizyczny
 emeryt/rencista
 bezrobotny
 inny (jaki?)

Wykształcenie:
 podstawowe
 gimnazjalne
 zawodowe
 średnie
 policealne
 wyższe